

**MANUEL
SANCHIS
GUARNER**

Un humanista valencià del segle XX

Material didàctic

**Educació Secundària Obligatòria
Batxillerat**

3

Col·lecció Didàctica

MANUEL SANCHIS GUARNER

Un humanista valencià del segle xx

M. Roser Cabrera González

Encarna Villafranca Giner

Material didàctic

Educació Secundària Obligatòria
Batxillerat

3

Col·lecció Didàctica

COL-LECCIÓ DIDÀCTICA, 3

© Les autores

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Edita: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Avinguda de la Constitució, 284. 46019 - València
avl@gva.es - www.avl.gva.es

ISBN: 84-482-4492-3

Depòsit Legal: V-4491-2006

Disseny i maquetació: Espirelius
Impressió: Graphic 3

ÍNDIX

PRESENTACIÓ	5
1. INTRODUCCIÓ GENERAL	7
2. MATERIAL DIDÀCTIC PER AL PROFESSORAT	9
2.1. Correspondència curricular	9
2.1.1. Metodologia	9
2.1.2. Programació de les unitats	10
A. Objectius, continguts i criteris d'avaluació per a la unitat didàctica de primer cicle d'Educació Secundària Obligatoria	
B. Objectius, continguts i criteris d'avaluació per a la unitat didàctica de segon cicle d'Educació Secundària Obligatoria	
C. Objectius, continguts i criteris d'avaluació per a la unitat didàctica de Batxillerat	
2.2. Quadro cronològic	14
2.3. Manuel Sanchis Guarner	23
2.3.1. Biografia	23
2.3.2. La humanitat del professor	34
2.3.3. Una obra històrica i filològica	36
3. MATERIAL DIDÀCTIC PER A L'ALUMNAT	43
Carta a un/a alumne/a valencià/ana	44
Material didàctic. Primer cicle d'Educació Secundària Obligatoria	45
Material didàctic. Segon cicle d'Educació Secundària Obligatoria	63
Material didàctic. Batxillerat	85
BIBLIOGRAFIA	117

L'ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA DEDICA ESTE ANY A HOMENATJAR EL PROFESSOR MANUEL SANCHIS GUARNER. LA REEDICIÓ D'ALGUNS DELS SEUS ESTUDIS, UNA EXPOSICIÓ I LA UNITAT DIDÀCTICA QUE TENIU A LES MANS INTENTEN ACOSTAR ALS CIUTADANS LA GRAN FIGURA D'UN DELS GRANS VALENCIANISTES DEL SEGLE XX.

En este cas, amb el material didàctic que vos presentem, volem que el professor Sanchis arribe a les aules d'Educació Secundària i de Batxillerat com no ho havia fet des que deixà la docència a l'institut per dedicar el seu treball en exclusiva a la universitat. Unes aules valencianes on la diversitat és un dels valors principals. Els docents de valencià, la tasca dels quals significa una prolongació de la iniciada per Sanchis fa uns anys, són els encarregats d'este quefer. I l'esforç val la pena. L'homenatge sincer és necessari, i Sanchis se'l mereix.

Este material que presentem, sempre adaptable per part del professorat segons les característiques i necessitats de l'alumnat, no és una unitat didàctica d'un autor literari, sinó d'un estudiós, tot i que la llengua és l'instrument del qual es valen tots dos. El creador, per transformar-la, manipular-la i oferir-nos mons diversos que atrapen els lectors, i el professor Sanchis, per utilitzar-la com a objecte d'estudi al mateix temps que l'empra per a transmetre el resultat de les seues investigacions; funció metalingüística en diríem.

La llengua que parla el poble, la multiplicitat lèxica que recorre tot el mapa valencià, la llengua que s'ha transmés a través de les cançons populars, dels oficis tradicionals, la llengua dels nostres escriptors clàssics, la dels nostres avantpassats en general, els episodis d'esplendor i d'ombra que ha patit al llarg de la història, la necessitat de normativització i normalització, els jòvens escriptors i filòlegs i un llarg etcètera han sigut els temes objecte d'estudi i punt d'interés del nostre autor.

I d'alguna manera volem que esta obra immensa s'acoste a l'alumnat dels centres educatius, ni que siga en alguna de les seues parts.

El Sanchis estudiós de la llengua i de la literatura, el lexicògraf, el dialectòleg, l'investigador de la cultura popular..., i sempre sense oblidar l'aspecte humà i el tarannà amable i afable que el caracteritzà. I cal remarcar com l'esperit de convergència i de progrés estan presents en els seus estudis sempre, això sí, realitzats des d'una base científica que aprengué molt bé a Madrid de la mà de Menéndez Pidal i Tomás Navarro Tomás, i a Mallorca amb Francesc de Borja Moll. Llengua, humanitat i ciència s'unixen en un sol personatge, model de valenciania, que se'ns mostra com a representant de diversos valors: el treball, el compromís i el civisme, tan necessaris en una societat cada vegada més multicultural i diversa com és la nostra.

La reivindicació i revaloració de l'obra de Sanchis, per tant, és necessària perquè ha contribuït de manera inestimable a la recuperació cultural i lingüística del nostre poble i, a més, ell i els seus estudis han servit per a formar generacions de docents que cada dia redrecen la nostra llengua a les aules. I ara l'obra de Sanchis pot continuar fent esta funció, i a més mostrar els valors que ens caracteritzen com a poble a les noves generacions, que són i seran conciutadans nostres.

Ascensió Figueres Górriz

PRESIDENTA DE L'ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA

INTRODUCCIÓ GENERAL

Esta unitat didàctica dedicada a Manuel Sanchis Guarner està estructurada en quatre grans parts. En la primera, de caràcter metodològic, es posen en relació els objectius d'etapa i de nivell amb la nostra unitat didàctica. Els objectius es complementen amb la programació dels criteris d'avaluació, els continguts i els temes transversals. A més a més, es dedica un punt a l'explicació de la metodologia seguida.

La segona part la trobarem encapçalada per un quadro cronològic extens i detallat que substituïx una exposició del context històric que seria densa i àmplia, ja que abraça quasi tot un segle. De tota manera, les unitats didàctiques contextualitzen l'autor i l'obra amb texts preparats per nosaltres, o d'autors que han treballat els diversos moments històrics del segle xx. Pel que fa a la figura del professor Sanchis Guarner, la tractem des de dos punts de vista: el purament biogràfic i l'anecdòtic, més humà. Hem pensat que una semblança així acostaria els lectors, els alumnes i els professors a la figura de Sanchis, tant com a científic com des del punt de vista del seu caràcter quotidià, caràcter que marcava sempre la seua tasca i la seua relació amb l'alumnat i els companys en el camí de la vida.

A continuació, hi ha el material de l'alumne dividit en tres parts: 1) ESO, primer cicle; 2) ESO, segon cicle, i 3) Batxillerat, encapçalades per un escrit que porta per títol

“Carta a un/a alumne/a valencià/ana”. És un text que té la finalitat de justificar l'estudi de la figura de Sanchis de cara a l'alumnat, així com servir d'introducció i de *captatio benevolentiae* que desperte el seu interès. Les unitats són fotocopiables, i és recomanable que cada alumne tinga el seu propi dossier, del qual el professorat podrà seleccionar aquelles activitats o parts que considere més oportunes.

La unitat de primer cicle tracta temes més pròxims i abellidors per a l'edat dels alumnes. La biografia del personatge, el patrimoni lingüístic valencià, la literatura oral i l'estudi del seu entorn amb la metodologia emprada per Sanchis són els temes fonamentals d'eixa unitat, que tractem amb unes tècniques de treball senzilles i dinàmiques que creiem que seran de l'interès de l'alumnat. La unitat de segon cicle, d'altra banda, ens acostarà més al Sanchis científic de la llengua: presenta més aspectes de la seua obra, que hem intentat acostar als alumnes amb el treball directe d'esta. La unitat de Batxillerat és més extensa, ja que l'obra de Manuel Sanchis Guarner és una obra científica d'anàlisi que tracta molts camps de la filologia, des de la dialectologia fins a la història de la literatura, i pensem que l'única manera de fer arribar el seu treball a l'alumnat de Batxillerat perquè pugua ser entés de manera clara és, d'una banda, acostar-lo a l'obra directament i, d'una altra, il·lustrar-la,

unes vegades amb texts que van ser objecte dels seus estudis i unes altres amb texts que analitzen i expliquen l'obra del professor. Per este motiu presentem als alumnes l'obra de Sanchis classificada de manera temàtica, la qual cosa, a més, facilitarà als docents la seua tasca, ja que d'esta manera podran seleccionar activitats bastant completes que puguen interessar de manera puntual per a fer un panorama general o tractar tota una part de l'obra en el seu conjunt segons la necessitat de la programació del curs que el docent estiga impartint o el nivell de l'alumnat. Convé advertir també que en totes les unitats hem intentat que els alumnes coneguen l'home, el personatge representant de valors com el valencianisme, l'estima per la llengua i pel seu poble, el científisme i el civisme, entre altres.

Finalment, adjuntem un índex de lectures dividit en dos parts. D'una banda, la bibliografia emprada per a l'elaboració de la unitat, sense la qual no hauria sigut possible confeccionar-la i que ens ha facilitat molt la tasca d'acostar l'obra de Sanchis, quasi sempre relegada a l'àmbit universitari, a altres nivells educatius. Hem d'esmentar en este sentit la biografia realitzada per Santi Cortés (2002), un treball de gran profunditat que recomanem a tots els docents que vullguen obtindre més informació sobre Manuel Sanchis Guarnier i la seua obra. D'una altra banda, oferim també, ordenada cronològicament, una extensa bibliografia de l'obra del professor que pot servir als docents per a ampliar tant com vullguen els seus coneixements sobre els diferents aspectes estudiats per ell al llarg de la seua vida.

2

MATERIAL DIDÀCTIC PER AL PROFESSORAT

2.1. Correspondència curricular

Este treball consta de dos parts. La primera està dirigida al professorat, on presentem un text expositiu en què es pot trobar la informació necessària per a donar suport als alumnes amb els continguts conceptuals. Els apartats dirigits a l'alumnat estan confeccionats d'acord amb el desenvolupament del currículum establert per la Generalitat Valenciana, segons el Decret 39/02, de 5 de març (*DOGV* núm. 4.206, de 8 de març del 2002), per a l'Educació Secundària Obligatòria, i el Decret 50/02, de 26 de març (*DOGV* núm. 4.222, de 5 d'abril del 2002), per al Batxillerat, els quals són coneguts per tots i no val la pena reproduir.

2.1.1. Metodologia

En el treball didàctic per als alumnes ens basem en els principis d'intervenció educativa d'orientació constructivista, i plantejarem com a element clau l'aprenentatge significatiu, el qual millora el procés d'ensenyament-aprenentatge.

El material didàctic de l'alumnat de cada nivell presenta dos parts: una més breu on apareixen els objectius de cada unitat d'acord amb els objectius d'etapa i la relació de continguts, i tot seguit el material de treball amb les activitats. Amb estes facilitem que l'alumnat construisca els seus propis esquemes de coneixement i, a més a més, reforcem les seues capacitats d'expressió i de comprensió, tant oral com escrita. En qualsevol cas, les activitats que hauran de realitzar els aprenents s'hauran d'adaptar al nivell acadèmic previst pel currículum, sempre intentant que desperten el seu interès per l'autor estudiat. És per això que el treball previst per a la unitat destinada al Batxillerat presentarà un major grau d'aprofundiment.

2.1.2. Programació de les unitats:

A. Objectius, continguts i criteris d'avaluació per a la unitat didàctica de primer cicle d'Educació Secundària Obligatòria

OBJECTIUS

- Conèixer i valorar la figura de Sanchis Guarnier com a filòleg i com a ciutadà compromés, així com els fets històrics i socials més importants en relació amb la seua tasca científica i divulgativa.
- Reconèixer i distingir les característiques dels textos expositius, argumentatius i conversacionals.
- Contribuir activament al manteniment lingüístic i cultural.
- Iniciar en els procediments que permeten dur a terme treballs d'investigació dins dels àmbits etnogràfics i socioculturals.

CONTINGUTS

I. Lectura

- Vida i obra de Manuel Sanchis Guarnier.
- Context sociocultural en el qual es desenvolupa la seua obra.

II. Literatura

- La literatura oral.

III. Tècniques de treball

- Lectura comprensiva.
- Consulta de diccionaris i enciclopèdies.
- Utilització d'Internet.
- Pràctica de treball de camp.
- Pràctiques d'anàlisi i síntesis de texts.

IV. El text

- El text expositiu.
- El text argumentatiu.
- El text conversacional: l'entrevista.

V. Comunicació

- Recerca i comparació de variants dialectals.

VI. Lèxic

- Camps semàntics.
- Frases fetes i refranys.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

1. Conèixer les principals dades de la vida i l'obra de Manuel Sanchis Guarnier.
2. Captar les idees essencials dels texts i reproduir-ne el contingut en texts escrits, respectant els criteris de correcció gramatical i ortogràfica.
3. Distingir i analitzar les característiques més rellevants dels texts expositius, argumentatius i conversacionals i crear-ne de nous, adequant-los a una situació comunicativa.
4. Elaborar texts orals per a realitzar posteriorment exposicions, dramatitzacions, etc.
5. Utilitzar oportunament els diccionaris bilingües, el *DCVB*, els diccionaris de definicions i les enciclopèdies.
6. Recopilar modismes, frases fetes, refranys, cançons, llegendes, contes...
7. Localitzar les variants dialectals de la llengua a través de texts i dibuixos esquemàtics.
8. Emprar les noves tecnologies per a dur a terme treballs senzills d'investigació.
9. Constatar la desaparició de determinat lèxic específic per la falta d'ús de la seua funcionalitat.
10. Contribuir activament al manteniment del patrimoni cultural.

B. Objectius, continguts i criteris d'avaluació per a la unitat didàctica de segon cicle d'Educació Secundària Obligatòria

OBJECTIUS

- Produir texts expositius amb propietat i reflexionar sobre l'ús del llenguatge i l'organització dels pensaments.
- Obtindre i seleccionar informació utilitzant les fonts apropiades.
- Conèixer les creences, actituds i valors bàsics de la nostra tradició, i valorar-los críticament.
- Conèixer i valorar el nostre patrimoni cultural i lingüístic.
- Valorar la tasca realitzada per Manuel Sanchis Guarner com a historiador de la llengua i la literatura, gramàtic, crític, mestre i mentor, dialectòleg, lexicògraf i historiador de la nostra cultura popular.
- Conèixer la història de la nostra llengua des dels orígens fins al segle xx.
- Realitzar una exposició oral.
- Relacionar autors valencians d'una mateixa època entre ells i amb el context històric de cada moment.
- Realitzar descripcions.

CONTINGUTS

I. Comunicació

Comprensió i producció de texts pertanyents als gèneres descriptiu, conversacional, expositiu i argumentatiu.

II. Llengua i societat

Origen i evolució de la llengua.
Situació de la llengua en el segle xx.

III. Estudi de la llengua

1. Fonètica i ortografia.
2. Morfosintaxi.
3. Lèxic. Locucions i frases fetes.
4. El text.
5. Les propietats textuais en la descripció, l'exposició i l'argumentació. Marques lingüístiques.

IV. Tècniques de treball

1. Tècniques de busca d'informació en suports tradicionals i en suport informàtic (CD-ROM, Internet, etc.).
2. Presentació de la informació. Tractament informàtic de texts.

V. Literatura

1. El segle xx.
2. La poesia del segle xx.
3. L'assaig.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

1. Elaborar el resum d'una exposició o d'un debat oral sobre un tema específic i conegut, que reflectisca els principals arguments i punts de vista dels participants.
2. Sintetitzar oralment el sentit global de texts escrits, de diferent tipus i de distint nivell de formalitat, identificar les intencions que tinguen, diferenciar les idees principals i les secundàries, reconèixer les possibles incoherències o ambigüitats en el contingut i aportar una opinió personal.
3. Integrar informacions procedents de diferents texts sobre un tema a fi d'elaborar un text de síntesi en què es reflectisquen tant les principals informacions i els punts de vista trobats com el punt de vista propi.
4. Exposar oralment el desenrotllament d'un tema de forma ordenada i fluida ajustant-se a un pla o guió previ, seguint un orde lògic en la presentació de les informacions i dels arguments, adequant el llenguatge utilitzat al contingut i a la situació comunicativa i mantenint l'atenció del receptor.
5. Crear texts escrits de diferent tipus (narratiu, descriptiu, expositiu i argumentatiu) adequant-los a la situació comunicativa, organitzant-ne el contingut de forma coherent, utilitzant un vocabulari ric i variat i respectant els criteris de correcció gramatical i ortogràfica.
6. Planificar i dur a terme, individualment o en equip, la consulta de diverses fonts d'informació en suports tradicionals, per mitjà del maneig d'índexs, fitxes i altres sistemes de classificació de fonts, en el marc de treballs senzills d'investigació.
7. Identificar el gènere a què pertany un text literari llegit en la seua totalitat, reconèixer els elements estructurals bàsics i els grans tipus de recursos lingüístics, emetre una opinió personal i utilitzar estos coneixements en la producció de texts d'intenció literària.
8. Establir relacions entre les obres, els autors i els moviments que constitueixen un referent clau en la història de la literatura fins al segle xx.
9. Conèixer les diferents unitats de la llengua, les combinacions i, si és el cas, la relació entre estes unitats i els seus significats, i ser capaç d'utilitzar-les en l'ús oral i escrit.
10. Identificar els trets lingüístics propis de distints usos geogràfics, socials i estilístics de la llengua, per mitjà de l'observació directa i la comparació de produccions diverses.
11. Manejar els processadors de texts i ser capaç d'aplicar-los a treballs senzills d'investigació, utilitzant els mitjans informàtics complementaris (Internet, bases de dades, CD-ROM, processadors de texts, etc.).
12. Identificar els principals recursos utilitzats pels mitjans de comunicació per a l'elaboració i la difusió d'informacions i d'opinions.

C. Objectius, continguts i criteris d'avaluació per a la unitat didàctica de Batxillerat

OBJECTIUS

- Produir i analitzar texts argumentatius i expositius, tenint en compte les propietats textuais de coherència, cohesió i adequació.
- Valorar la tasca del professor Manuel Sanchis Guarnier com a impulsor de la normalització i normativització de la nostra llengua al llarg del segle xx.
- Llegir i valorar l'obra de Manuel Sanchis Guarnier adequant-la al seu context històric.
- Utilitzar adequadament la llengua com a instrument per a l'adquisició de coneixements.
- Conèixer els nombrosos canvis polítics de l'Estat espanyol al segle xx i com influïren en la nostra llengua.
- Reconèixer en l'obra de Manuel Sanchis Guarnier l'inici de la filologia científica moderna en valencià.
- Analitzar la vida i l'obra de Manuel Sanchis Guarnier com a ciutadà compromés amb la llengua i el territori.

CONTINGUTS

I. Comunicació

- Els continguts que corresponen a este nucli són:
- La comunicació: elements. Intenció comunicativa. Funcions del llenguatge.
 - Les varietats de la llengua: espacials, socials, d'estil. Les actituds i els prejudis lingüístics.
 - El text. Llengua oral i llengua escrita: comprensió i producció de texts procedents de diversos àmbits d'ús i pertanyents a diferents tipologies (descripció, narració, exposició, argumentació, etc.).

II. Estudi de la llengua

- Els continguts que corresponen a este nucli són:
- Principis bàsics de les normes ortogràfiques.
 - Propietats textuais: coherència, cohesió i adequació. Les veus del discurs.
 - El lèxic:
Components bàsics del lèxic del valencià.
Estructura del lèxic del valencià.
Les locucions.
El lèxic i el diccionari. Característiques de les obres lexicogràfiques bàsiques.
Principis generals del diccionari en suport CD-ROM i en les pàgines d'Internet. El valencià en Internet.

III. Tècniques de treball

- Els continguts que corresponen a este nucli són:
- Tècniques de busca d'informació. Mitjans tradicionals i noves tecnologies (CD-ROM, bases de dades, Internet, etc.).
 - Tractament de la informació obtinguda en fonts documentals (esquemes, resums, fitxes, quadros sinòptics, bases de dades, etc.) per a la comprensió i creació de texts en la vida acadèmica (memòries, exposicions, informes, monografies, etc.).
 - Tècniques d'anàlisi de comentari de texts: comentari lingüístic i literari.
 - Redacció de treballs acadèmics.

IV. Literatura

- Anàlisi i comentari de fragments representatius de la literatura valenciana del segle xx.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

- 1.** Analitzar, interpretar, valorar i sintetitzar oralment i per escrit texts (orals, escrits i iconicoverbals) pertanyents a diferents situacions de comunicació, tenint en compte la funció social que exercixen, la tradició cultural en què s'inscriuen, l'estructura (narrativa, descriptiva, expositiva, argumentativa, etc.) i els valors que transmeten; assenyalar les idees principals i les secundàries, reconèixer possibles incoherències o ambigüitats i aportar una opinió personal.
- 2.** Realitzar de forma oral una exposició acadèmica sobre un tema, planificant-la prèviament i adoptant l'estratègia comunicativa adequada.
- 3.** Elaborar memòries, informes, treballs d'investigació, etc., a partir de la consulta de fonts de diversos tipus, i integrar la seua informació en texts de síntesi, que presenten les dades principals i els distints punts de vista, les seues relacions i la perspectiva pròpia, utilitzant els procediments de documentació i tractament de la informació propis de l'àmbit acadèmic.
- 4.** Crear texts escrits de diferents tipus (narratius, descriptius, expositius i argumentatius) adequats a la situació de comunicació, utilitzant mecanismes que els donen coherència i cohesió i atenent les diferents estructures formals.
- 5.** Identificar en intercanvis comunicatius de tota classe expressions i valoracions que denoten usos discriminatòris (en relació amb el gènere social, amb la llengua, amb el grup ètnic o amb la pertinença a grups considerats marginals en la nostra societat), reflexionar críticament sobre estes i evitar-les en les produccions pròpies.
- 6.** Reconèixer i utilitzar, en la interpretació de texts i en la regulació de les pròpies produccions, els coneixements sobre les diferents unitats de la llengua, les seues combinacions i, si és el cas, la relació entre estes i els seus significats.
- 7.** Discernir els components bàsics i l'estructura del lèxic del castellà i del valencià i analitzar críticament els mecanismes d'incorporació d'elements fònics, morfosintàctics i lèxics com a conseqüència de les relacions entre les llengües.
- 8.** Conèixer, identificar i analitzar en activitats discursives diverses (orals, escrites, iconicoverbals) les varietats lingüístiques (espacials, socials i d'estil) del castellà i del valencià i les actituds sociolingüístiques que es manifesten, així com les diferents causes que pot tindre, en una situació de contacte de llengües, l'elecció d'una d'estes o l'alternança de codis en un mateix discurs.
- 9.** Identificar el gènere a què pertany un text literari i reconèixer els seus elements estructurals bàsics i els seus recursos lingüístics.
- 10.** Valorar i conèixer l'evolució històrica de les formes literàries en el segle xx, atenent el marc històric i cultural i la seua relació amb els autors principals i les obres més destacades.
- 11.** Manejar els recursos informàtics bàsics (processadors de texts, correctors ortogràfics, bases de dades, Internet, multimèdia...) i aplicar-los a la busca i elaboració de la informació.

2.2. Quadro cronològic

ANY	FETS I ESDEVENIMENTS POLÍTICS I SOCIALS	FETS I ESDEVENIMENTS LITERARIS I CULTURALS	FETS I ESDEVENIMENTS DE LA VIDA DE MANUEL SANCHIS GUARNER
1911		<ul style="list-style-type: none"> - Mor Teodor Llorente, el patriarca de la Renaixença. - Creació de l'Institut d'Estudis Catalans. - <i>Qüestions de gramàtica catalana</i>, de Pompeu Fabra. - Mor Joan Maragall. 	<ul style="list-style-type: none"> - Naix el 9 de setembre a la ciutat de València, fill de Manuel Sanchis Sivera i Maria Guarnier Aguiló.
1912		<ul style="list-style-type: none"> - <i>Gramàtica de la llengua catalana</i>, de Pompeu Fabra. 	
1913		<ul style="list-style-type: none"> - Aparició de València Nova. 	
1915		<ul style="list-style-type: none"> - Fundació del Centre de Cultura Valenciana, ressò de l'IEC. - <i>Gramàtica elemental de la llengua valenciana</i>, de Lluís Fullana, amb influències de Fabra. - Aparició de la publicació <i>Pàtria Nova</i>. - Fundació de la Joventut Valencianista Republicana. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mor son pare. El seu oncle Josep Sanchis Sivera es fa càrrec de la família.
1916	<ul style="list-style-type: none"> - A València se celebra una assemblea sobre la crisi agrària per la falta d'exportacions. - Augment dels preus de les subsistències. - La CNT, a València, acorda una campanya per l'abaratiment de la vida. - Aliança CNT-UGT. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Los cuatro jinetes del apocalipsis</i>, de Blasco Ibáñez. 	
1917	<ul style="list-style-type: none"> - Vaga general revolucionària. - A Barcelona: assemblea de parlamentaris. - A Madrid: assemblea de parlamentaris que reclamen l'obertura de les Corts. - Revolució Russa. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Diccionari ortogràfic</i>, de Pompeu Fabra. 	
1918	<ul style="list-style-type: none"> - Fundació d'Unió Valencianista. - Final de la I Guerra Mundial. - Epidèmia de grip. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Mare nostrum</i>, de Blasco Ibáñez. 	
1919	<ul style="list-style-type: none"> - Tractat de Versalles. III Internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Síntesi del criteri valencianista</i>, d'Eduard Martínez Ferrando. 	
1920	<ul style="list-style-type: none"> - Màxima agitació social: vaga general. 	<ul style="list-style-type: none"> - Societat Castellonenca de Cultura. 	
1921	<ul style="list-style-type: none"> - Creació de la Joventut Nacionalista Obrera. 	<ul style="list-style-type: none"> - Visita apoteòsica a València de Blasco Ibáñez. 	
1922	<ul style="list-style-type: none"> - Macià funda Estat Català, partit independentista. - Mussolini ocupa el poder a Itàlia. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jacinto Benavente, premi Nobel. 	
1923	<ul style="list-style-type: none"> - 13 de setembre: pronunciament de Primo de Rivera. - Aplec nacionalista de Betxí. 	<ul style="list-style-type: none"> - Naix a Onil Eusebi Sempere. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mor sa mare. Continua els estudis a l'Escola Pia de València, intern.

FETS I ESDEVENIMENTS POLÍTIQS I SOCIALS		FETS I ESDEVENIMENTS LITERARIS I CULTURALS		FETS I ESDEVENIMENTS DE LA VIDA DE MANUEL SANCHIS GUARNER	
1924		<ul style="list-style-type: none"> - Moll inicia la seua participació en la redacció del <i>Diccionari català-valencià-balear</i>. - Mor Joan Salvat-Papasseit. 	<ul style="list-style-type: none"> - Moll inicia la seua participació en la redacció del <i>Diccionari català-valencià-balear</i>. - Mor Joan Salvat-Papasseit. 		
1925			<ul style="list-style-type: none"> - A València naix la revista <i>Germania</i>. - Suspensió d' <i>El Crit de la Muntanya</i>, <i>Pàtria Nova</i> i els cursets de valencià del pare Fullana. 		
1926			<ul style="list-style-type: none"> - <i>Orígenes del español</i>, de Menéndez Pidal, inici de la filologia científica a Espanya. - <i>La subgrupación románica del catalán</i>, d'Amado Alonso. 	<ul style="list-style-type: none"> - Inicia el seu compromís valencianista. 	
1927			<ul style="list-style-type: none"> - Apareix <i>Taula de Lletres Valencianes</i> amb ortografia fabriana. 		
1928		<ul style="list-style-type: none"> - Intel·lectuals i estudiants contra la dictadura de Primo de Rivera. 	<ul style="list-style-type: none"> - Es constitueix l'editorial L'Estel. - Primera exposició de Josep Renau a Madrid. 	<ul style="list-style-type: none"> - Estudia Dret i Filosofia i Lletres. 	
1929			<ul style="list-style-type: none"> - <i>Vermell en to major</i>, de Carles Salvador. - <i>Bibliografia de la llengua i literatura catalana</i>, de R. Aramon i J. Vives. 	<ul style="list-style-type: none"> - Primer viatge per Europa amb Josep Sanchis Sivera. 	
1930		<ul style="list-style-type: none"> - Es funda l'Agrupació Valencianista Republicana, d'esquerra filosocialista. - Gener: vagues estudiantils i dimissió de Primo de Rivera. 	<ul style="list-style-type: none"> - Apareixen les publicacions <i>Avant i Acció Valenciana</i>, i les col·leccions "Nostra Novel·la" i "Nostre Teatre". - <i>Barbaflorida professor</i>, de Carles Salvador. - <i>Tombatossals</i>, de Pasqual Tirado. - <i>La llengua valenciana</i>, de Lluís Revest. - <i>La rebel·lió de las masas</i>, d'Ortega y Gasset. 	<ul style="list-style-type: none"> - A l'abril funda amb altres estudiants Acció Cultural Valenciana i la Federació Universitària d'Estudiants. - Passa l'estiu a Flandes. 	
1931		<ul style="list-style-type: none"> - Govern d'Azaña. - 12 d'abril: eleccions. - 13 d'abril: fugida del rei. - 14 d'abril: proclamació de la República. 	<ul style="list-style-type: none"> - Fundació del Centre d'Actuació Valencianista. - Apareix la revista <i>El Poble Valencià</i>. - <i>Mort de dama</i>, de Llorenç Villalonga. 	<ul style="list-style-type: none"> - Comença estudis de Doctorat en Història a la Universitat Central de Madrid. 	
1932			<ul style="list-style-type: none"> - El 8 de gener mor mossén Alcover. - <i>Diccionari general de la llengua catalana</i>, de Pompeu Fabra. - S'aproven les <i>Normes ortogràfiques</i> a Castelló. - Apareix el setmanari <i>El Camí</i>. - <i>Concepte doctrinal del valencianisme</i>, de J. Reig Rodríguez. 	<ul style="list-style-type: none"> - Firma le Normes de Castelló. - Milita en l'Agrupació Valencianista Republicana. - Becat per la Junta per a l'Ampliació d'Estudis, treballa en el Centre d'Estudis Històrics, dirigit per Menéndez Pidal. - Coneix Unamuno, Valle Inclán, Antonio Machado, Rafael Alberti i García Lorca. 	

ANY	FETS I ESDEVENIMENTS POLÍTICS I SOCIALS	FETS I ESDEVENIMENTS LITERARIS I CULTURALS	FETS I ESDEVENIMENTS DE LA VIDA DE MANUEL SANCHIS GUARNER
1933	<ul style="list-style-type: none"> - Fundació d'Acció Nacionalista Valenciana. - Mor Francesc Macià i Lluís Companys assumix la presidència de Catalunya. - Triomf electoral de la CEDA i inici del Bienni Negre. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Mare Itàlia</i>, de Pere de València. - Reapareix a Mallorca el <i>Bolletí del diccionari</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - Servei militar a Getafe. - Acaba la carrera de Dret. - Es doctora en Filosofia i Lletres. - Col·labora en el <i>Bolletí del diccionari</i>, on entra en contacte amb Jordi Rubió, Pompeu Fabra, Joan Coromines, J.M. Casacuberta, R. Aramon, Carles Ribba, J. V. Foix, Salvador Espriu i Francesc de B. Moll.
1934	<ul style="list-style-type: none"> - Fundació a Castelló d'Esquerra Republicana del País Valencià. - Fundació a València d'Esquerra Valenciana, escissió de blasquistes nacionalistes. 	<ul style="list-style-type: none"> - Es publica la revista <i>La República de les Lletres</i>. - Josep Renau impulsa Acció d'Art, on es planteja el compromís de l'artista amb la societat. - <i>Manual de gramàtica espanyola</i>, de R. Menéndez Pidal. 	<ul style="list-style-type: none"> - Abril: excursió d'enquesta lingüística a Cebolla i Lagartera, com a prova per a l'Atles Lingüístic de la Península Ibèrica (ALPI). - Juny i juliol: excursió d'enquesta lingüística pel nord de Catalunya, amb Moll, per a l'ALPI.
1935	<ul style="list-style-type: none"> - Fundació del Partit Valencianista d'Esquerra. 	<ul style="list-style-type: none"> - Fundació de l'entitat cultural Proa. - <i>Terra</i>, de Bernat Artola. - <i>Lliçons de morfologia valenciana</i>, de Carles Salvador. 	<ul style="list-style-type: none"> - Gener: enquestes per a l'ALPI a Mallorca i Eivissa. - D'agost a octubre: enquestes per a l'ALPI.
1936	<ul style="list-style-type: none"> - Inici de la Guerra Civil espanyola. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Poesies completes</i>, d'Ernest Martínez Ferrando. - <i>Cançons de terra i de mar</i>, de Lluís Guarnier. 	<ul style="list-style-type: none"> - S'incorpora, com a voluntari, a les milícies de FETE. Ingressa en l'escala activa com a alferes; destinat al front d'Extremadura, posteriorment passarà com a oficial de la XI Brigada Mixta Internacional als fronts del Guadarrama, Manzanares i Ciudad Universitaria de Madrid, i ascendirà a tinent.
1937	<ul style="list-style-type: none"> - Avantprojecte d'Estatut d'Esquerra Valenciana. 	<ul style="list-style-type: none"> - A València: Congrés Internacional d'Escriptors Antifeixistes. 	<ul style="list-style-type: none"> - Es casa, a València, amb Rosa Cabanilles. - Mor el seu oncle Josep Sanchis Sivera. - És nomenat membre de la Secció de Filologia de l'Institut d'Estudis Valencians.
1938			<ul style="list-style-type: none"> - Abril: és ascendit a capità, destinat a El Escorial. - Agost: és nomenat comandant principal de la 69 Divisió del Cos d'Exèrcit núm. 1.
1939	<ul style="list-style-type: none"> - Acaba la Guerra Civil espanyola. - Comença la II Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> - Repressió cultural i lingüística. - S'autoritzen les activitats de Lo Rat Penat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Detingut a la plaça de bous de Segòvia, passa al camp de concentració de Salamanca i posteriorment a Alcalá de Henares. Acaba l'any a la presó habilitada d'El Cisne de Madrid.
1940	<ul style="list-style-type: none"> - Franco decreta la Llei de Repressió de la Maçoneria i el Comunisme. - Empresonaments i afusellaments. 		<ul style="list-style-type: none"> - És jutjat i condemnat per "auxili a la rebel·lió". - Durant el seu empresonament escriu la <i>Gramàtica valenciana</i> i <i>Les barraques valencianes</i> i fa la traducció de l'alemany, inèdita, d'<i>El conreu tradicional de l'arròs</i>, de Max Thede.

FETS I ESDEVENIMENTS POLITICS I SOCIALS		FETS I ESDEVENIMENTS LITERARIS I CULTURALS		FETS I ESDEVENIMENTS DE LA VIDA DE MANUEL SANCHIS GUARNER	
1941	- Afusellament de l'extractor de la Universitat de València Joan Baptista Peset.			- Juliol: és traslladat a València, a la presó militar de Montolivet, fins al 1942.	
1942				- El 15 de desembre obté la llibertat provisional.	
1943				- Març: trasllat a Palma de Mallorca, per a treballar en el <i>Diccionari</i> i fer classes d'alemany. - Reprén les relacions amb el seu mestre R. Menéndez Pidal.	
1944				- 22 d'abril: naix el seu fill, Manuel Sanchis Cabanilles. - Reinicia les tasques de l'ALPI. - Fins a l'any 1947 s'ha de presentar a la comissaria.	
1945	- Final de la II Guerra Mundial. - Afusellament de Mussolini pels partisans. - Carta de les Nacions Unides a San Francisco (EUA).		- Editorials valencianes: Torre i Lletres Valencianes.	- Comença tertúlies literàries a Palma, amb gran transcendència per al món intel·lectual de les Illes.	
1946	- Retirada d'ambaixadors estrangers d'Espanya. - França tanca les fronteres amb Espanya. - La Conferència de Londres i l'ONU condemnen el règim franquista.		- Fundació de la revista <i>Ariel</i> .	- Li ofereixen la càtedra de Gramàtica Castellana i Lingüística Romànica de la Universitat de Cuyo, a Mendoza (Argentina); hi renuncia per poder "residir prop de València".	
1947	- Referèndum sobre la Llei de Successió Espanyola. - Pla Marshall.		- Inici del Premi Joanot Martorell de novel·la. - <i>La cançó de Mariola</i> , de Joan Valls.	- És indultat. - Amb Moll, reprén les enquestes dialectals per a l'ALPI a Catalunya. - Enquestes per a l'ALPI per terres valencianes i per la Franja de Ponent. - Col·laborador de l'Institut Nebrija del CSIC.	
1948			- Revista <i>Dau al Set</i> . - El dia de Nadal mor a l'exili. -Prada- Pompeu Fabra. - <i>Sobre Narcís</i> , de Joan Fuster.		
1950	- L'ONU anul·la la decisió de condemna al franquisme.		- Xavier Casp obté la Flor Natural en els Jocs Florals de la Llengua Catalana de Perpinyà. - <i>Rondalles valencianes</i> , d'Enric Valor.	- Viatja als EUA. Estudia fonètica i cartografia lingüística a la Universitat de Colúmbia i treballa amb Tomás Navarro Tomás en la redacció de l'ALPI. - És nomenat membre de la Secció Filològica de la institució Alfons el Magnànim. - En col·laboració amb Francesc de B. Moll, publica el tercer volum del <i>Diccionari català-valencià-balear</i> .	

ANY	FETS I ESDEVENIMENTS POLÍTICS I SOCIALS	FETS I ESDEVENIMENTS LITERARIS I CULTURALS	FETS I ESDEVENIMENTS DE LA VIDA DE MANUEL SANCHIS GUARNER
1951		<ul style="list-style-type: none"> - Gramàtica valenciana, de Carles Salvador. - Gramàtica històrica catalana, d'A. M. Badia i Margarit. 	<ul style="list-style-type: none"> - Llibertat definitiva. - Exposició del <i>Diccionari</i> a Barcelona. - Juliol: inici dels aplecs civicol·literaris a Mallorca. - Es nomenat acadèmic corresponent de la Reial Acadèmia Espanyola. - 12 de desembre: a València, presentació del <i>Diccionari</i>.
1952	<ul style="list-style-type: none"> - Plan Badajoz. - Primeres vagues sota la Dictadura. 	<ul style="list-style-type: none"> - Gramàtica històrica catalana, de F. de B. Moll. 	<ul style="list-style-type: none"> - Membre de la Secció de Filologia de l'Estudi General Lullhià. - Juny i juliol: darrer viatge d'enquesta lingüística per a l'ALPI (Catalunya Nord). - Viatge a París.
1953	<ul style="list-style-type: none"> - Concordat entre Espanya i el Vaticà. - Pacte entre Espanya i els EUA. 	<ul style="list-style-type: none"> - Primer i darrer número de la revista <i>Raix</i>, feta per valencians, catalans i mallorquins. 	<ul style="list-style-type: none"> - Abril: participa en el VIII Congrés Internacional de Lingüística i Filologia Romàniques, celebrat a Barcelona.
1954	<ul style="list-style-type: none"> - S'establí la xarxa d'Eurovisió. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Escrit per al silenci</i>, de Joan Fuster. 	<ul style="list-style-type: none"> - A la Universitat de València, cursat de llengua i cultura valencianes.
1955	<ul style="list-style-type: none"> - Ingress d'Espanya en l'ONU. - Primeres agitacions estudiantils. 	<ul style="list-style-type: none"> - Primer volum de la col·lecció "Raixa". 	<ul style="list-style-type: none"> - Participa en el V Congrés Internacional de Ciències Onomàstiques de Salamanca.
1956	<ul style="list-style-type: none"> - Conflictes racials als EUA. - Invasió d'Hongria per l'exèrcit soviètic. 	<ul style="list-style-type: none"> - Aparició del grup artístic Parpalló. - <i>El descredit de la realitat</i>, de Joan Fuster. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exposició del <i>Diccionari</i> a Castelló. - Participa en el VIII Congrés Internacional de Lingüística i Filologia Romàniques de Florència. Publica "Factores històrics de los dialectos catalanes".
1957	<ul style="list-style-type: none"> - Riuada a València. 		<ul style="list-style-type: none"> - Participa en la celebració de l'aniversari de mossén Alcover i de l'homenatge a Costa i Llobera a Formentor.
1958	<ul style="list-style-type: none"> - Mor Pius XII i el succeix Joan XXIII. 		
1959	<ul style="list-style-type: none"> - Pla d'Estabilització. - Eisenhower visita Madrid. - Convocatòria del Concili Vaticà II. - Triomfa la Revolució Cubana. - Es proclama la independència de Xipre. 	<ul style="list-style-type: none"> - A València, homenatge a Ausiàs March. - Creació de l'aula Ausiàs March a la Universitat de València. - Primera convocatòria dels premis Ausiàs March. - Fundació de la revista <i>Serra d'Or</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - Participa en els actes del quint centenari de la mort d'Ausiàs March. - Participa en els Col·loquis de Poesia de Formentor i en l'aplec de Cantonigròs. - Participa en el IX Congrés Internacional de Lingüística i Filologia Romàniques de Lisboa. - 16 d'agost: els intel·lectuals i amics mallorquins li dediquen un aplec de comiat a Sant Salvador de Felanitx. Torna a València.
1960	<ul style="list-style-type: none"> - Fundació del Partit Socialista Valencià, que impulsa el Sindicat Democràtic d'Estudiants. - Primer Aplec del País Valencià a Llíria. 	<ul style="list-style-type: none"> - Publicació de <i>València Cultural</i>. - Moviment artístic Nova Figuració. - <i>La pell de brau</i>, de Salvador Espriu. - <i>No n'eren 10?</i>, de Martí Domínguez. 	

ANY	FETS I ESDEVENIMENTS POLÍTICS I SOCIALS	FETS I ESDEVENIMENTS LITERARIS I CULTURALS	FETS I ESDEVENIMENTS DE LA VIDA DE IMANUEL SANCHIS GUARNER
1961	<ul style="list-style-type: none"> - Primer Plan de Desenvolupament. - Primera acció d'ETA. - Gagarin es converteix en el primer home que ix a l'espai exterior. - Comença el Concili Vaticà II (1961-1965). 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Bearn</i>, de Llorenç Villalonga. - Moviment de la Nova Cançó. - Fundació d'Omnium Cultural. - <i>La rella</i>, d'Andreu Alfaro. 	<ul style="list-style-type: none"> - Membre de l'Institut d'Estudis Catalans. - Professor no numerari d'universitat.
1962	<ul style="list-style-type: none"> - Independència d'Algèria. - Campanya de <i>Las Provincias</i> contra <i>El País Valencià</i>. - Cremen Fuster en una falla. - Celebració a Munic d'una reunió d'oposició al franquisme. 	<ul style="list-style-type: none"> - Renaix l'editorial L'Estel. - <i>Nosaltres els valencians</i> i <i>El País Valencià</i>, de Joan Fuster. - Fundació de l'Obra Cultural Balear. 	<ul style="list-style-type: none"> - Presenta, a Madrid, el primer volum de l'ALPI, del qual ha sigut redactor. - Promou i dirigeix la segona època de l'editorial L'Estel. - Ingressa com a director numerari en el Centre de Cultura Valenciana. - 27 de maig: presideix la festa d'acabament del <i>Diccionari català-valencià-balear</i>.
1963	<ul style="list-style-type: none"> - Mor Joan XXIII, és nomenat papa Pau VI. - Assassinat de John F. Kennedy. - Prorroga del pacte entre Espanya i els EUA. 	<ul style="list-style-type: none"> - Raimon i Salomé guanyen el Festival de la Cançó del Mediterrani cantant en valencià. 	<ul style="list-style-type: none"> - Premi Cerdà Reig de la Diputació de València. - Des de la ràdio, qualifica d'"incivil i destructiva" la campanya contra Fuster.
1964	<ul style="list-style-type: none"> - Martin Luther King obté el Premi Nobel de la Pau. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>La veu d'un poble</i>, d'Andreu Alfaro. 	
1965	<ul style="list-style-type: none"> - Manifestacions estudiantils en diverses universitats de l'Estat. - Cloenda del Concili Vaticà II. 	<ul style="list-style-type: none"> - Edicions 62 inicia la publicació de la <i>Història del País Valencià</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - Participa en el II Congrés Litúrgic de Montserrat.
1966	<ul style="list-style-type: none"> - Referèndum de la Llei Orgànica de l'Estat. - Llei de Premsa i Impremta de Fraga. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Un dilema valencià / A valencian dilemma</i>, de Lluís V. Aracil. 	<ul style="list-style-type: none"> - És nomenat acadèmic corresponent de la Reial Acadèmia de la Història.
1967	<ul style="list-style-type: none"> - Primer trasplantament de cor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Editorial Garbí. 	<ul style="list-style-type: none"> - Participa en el VIII Congrés d'Història de la Corona d'Aragó.
1968	<ul style="list-style-type: none"> - II Plan de Desenvolupament. - Revolució a París i conflictes estudiantils a la resta del món. - Assassinat de Martin Luther King i de Robert Kennedy. - Primavera de Praga i ocupació de Txecoslovàquia per les tropes del Pacte de Varsòvia. 	<ul style="list-style-type: none"> - Editorial Tres i Quatre, inauguració de la llibreria que du el mateix nom. - <i>Consells, proverbis i insolències</i>, de Joan Fuster. 	<ul style="list-style-type: none"> - Participa en diversos actes per a commemorar el Centenari de Pompeu Fabra.
1969	<ul style="list-style-type: none"> - Estat d'excepció a Espanya. - Llei amb què es designa successor Joan Carles de Borbó. - Primers homes a la Lluna: Armstrong i Aldrin. 	<ul style="list-style-type: none"> - S'inicia la <i>Gran Enciclopèdia Catalana</i>. - Expedient a la revista valenciana <i>Gorg</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ingressa en la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona.
1970	<ul style="list-style-type: none"> - Consell de guerra de Burgos contra presos d'ETA. 	<ul style="list-style-type: none"> - Manuel Boix, Artur Heras i Rafael Armengol presenten a Barcelona el seu grup Nou Realisme. 	

ANY	FETS I ESDEVENIMENTS POLÍTICS I SOCIALS	FETS I ESDEVENIMENTS LITERARIS I CULTURALS	FETS I ESDEVENIMENTS DE LA VIDA DE MANUEL SANCHIS GUARNER
1971	- A l'ONU s'estrena l' <i>Himne de la Pau</i> de Pau Casals.	- Primer Congrés d'Història del País Valencià. - Creació a València del Secretariat per l'Ensenyament de l'Idioma. - <i>Libre de meravelles</i> i <i>La clau que obri tots els panys</i> , de Vicent Andrés Estellés.	- Presidix la inauguració del monument a Carles Salvador a Benassal. - Participa en el I Congrés d'Història del País Valencià. - Organitza el I Estatge sobre Problemes de l'Idioma a Castelló. - És proposat com a cronista oficial de València, i l'Ajuntament de València el rebutja. - Mantenidor dels Jocs Florals de València.
1972		- Naix el Premi Joan Fuster d'assaig. - Suspensió de <i>Gorg</i> . - <i>Els horts</i> , de Martí Domínguez. - <i>Plany en la mort d'Enric Riera</i> , de Rodolf Sirera. - <i>Amèrica negra</i> , d'Antoni Miró. - <i>El País Valencià i els altres</i> , d'Emili G. Nadal. - <i>Contestània Ibèrica</i> , d'E. A. Llobregat.	
1973	- Atemptat i mort de Carrero Blanco, president del Govern. - Colp d'Estat a Xile que acaba amb el govern democràtic de la Unió Popular.	- Comença la publicació de la <i>Gran Enciclopedia de la Regió Valenciana</i> . - Primera edició dels Premis Octubre.	- Agregat interí de Lingüística Valenciana. - Cap del Departament de Francès de la Universitat de València. - Primer infart de miocardi. - Nomenat "Colós del País Valencià".
1974	- Fundació de la Unió Demòcrata Liberal del PV.	- <i>Carn fresca</i> , d'Amadeu Fabregat. - <i>Idioma i prejudici</i> , de R. L. Ninyoles.	- Li és concedit el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. - Premi Cerdà Reig de la Diputació de València. - Director dels cursos de valencià de l'ICE. Participa en el XIV Congrés Internacional de Lingüística Romànica de Nàpols. - Jurat dels Premis Octubre.
1975	- Fundació de la Federació Socialista del País Valencià (PSOE). - Mort de Franco.	- Manifest <i>Nosaltres, ciutadans del País Valencià</i> , signat per 50.000 valencians, en defensa de la unitat de la llengua. - La Reial Acadèmia Espanyola i les facultats de la Universitat de València també afirmen la unitat de la llengua. - <i>Dansa del veltorri</i> , de Manuel Molins. - <i>Obra literària completa</i> (vols. I i II) d'Enric Valor. - <i>Els cucs de seda</i> , de J. F. Mira.	- Publica en <i>Las Provincias</i> , "Sobre el parlar romànic valencià abans de Jaume I"; el director del diari inicia una forta campanya en contra del professor.
1976	- Es crea la Taula de Forces Polítiques i Sindicals del País Valencià.	- Es publica l' <i>Avui</i> . - Comença el Congrés de Cultura Catalana. - <i>Matèria de Bretanya</i> , de Carmelina Sánchez Cutillas. - <i>Entre dos llenguatges</i> , de Joan Coromines. - <i>Cadells de la fosca trencada</i> , de Gaspar Jaén i Urban. - <i>Ramona Rosbif</i> , d'Isa Trólec. - <i>El brunzir de les abelles</i> , de Rodolf Sirera.	- Professor agregat de Lingüística Valenciana. - 6 d'abril: presidix la inauguració del Congrés de Cultura Catalana a València.

FETS I ESDEVENIMENTS POLITICS I SOCIALS		FETS I ESDEVENIMENTS LITERARIS I CULTURALS		FETS I ESDEVENIMENTS DE LA VIDA DE MANUEL SANCHIS GUARNER	
1977	<ul style="list-style-type: none"> - Primeres eleccions democràtiques. - Metrallament d'advocats laboralistes d'Atocha. - Legalització dels partits polítics. - 15 de juny: eleccions a Corts Constituents. - 9 d'octubre: més de mig milió de valencians es manifesten per l'autonomia. - Constitució del Plenari de Parlamentaris del País Valencià. - Desembre: l'assemblea de parlamentaris decidix a Oriola iniciar el procés autonòmic. - A Txecoslovàquia: Carta 77, signada pels intel·lectuals dissidents. - Primera Trobada Internacional de Dones a Vincennes (França). 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Contra el noucentisme</i>, de Joan Fuster. 			
1978	<ul style="list-style-type: none"> - 10 d'abril: els parlamentaris trien al Puig el primer Consell del País Valencià, presidit pel socialista Josep Lluís Albinyana. - 8 d'octubre: a iniciativa del president, els partits polítics signen el compromís autonòmic per a obtenir l'autonomia per l'article 151 de la Constitució. - 18 de novembre: formació de la primera comissió redactora de l'Estatut. - Fundació d'Acció Cultural del País Valencià. - El Plenari de Parlamentaris del PV s'adherix a la "Campanya Carles Salvador". - L'Assemblea de Parlamentaris de Catalunya aprova l'Estatut. - 6 de desembre: referèndum de la Constitució. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Rondalla del retorn</i>, de Josep Piera. 	<ul style="list-style-type: none"> - Maig: boicot a una conferència seua sobre Blasco Ibàñez en la Universitat, i petards i pintades al seu domicili. - Juny, després d'un acte dretà a la plaça de bous, intenten agredir-lo. - El 4 de desembre deponen en sa casa una potent bomba de dinamita, que no arriba a esclatar. - Com a director de l'ICE, organitza les IV Jornades sobre el Bilingüisme a Peníscola. 		
1979	<ul style="list-style-type: none"> - Morella: el Consell decidix, per unanimitat, iniciar el procés autonòmic per la via de l'article 151 de la Constitució. - 1 de març: eleccions generals. - 3 d'abril: eleccions municipals. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Apareix Punt Diari</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - Participa en les Jornades d'Estudis Universitaris de Girona i en la Trobada de Jovents Nacionalistes del PNPV. - Desembre: es converteix en el primer catedràtic de Lingüística Valenciana. - Director de l'Institut Universitari de Filologia Valenciana. - Membre de la Comissió Mixta de Bilingüisme, com a representant de la Universitat, que celebra sessions de molta violència i poca productivitat. - Un nou indici d'infart. 		
1980		<ul style="list-style-type: none"> - <i>Consciència idiomàtica i nacional dels valencians</i>, d'Antoni Ferrando. - <i>Crim de germania</i>, de Josep Lozano. 	<ul style="list-style-type: none"> - És elegit degà de la Facultat de Filologia. - Participa en el XVI Congrés Internacional de Lingüística i Filologia Romàniques de Palma de Mallorca i en l'Aplec del PNPV al Penyalgosa. 		

ANY	FETS I ESDEVENIMENTS POLÍTICS I SOCIALS	FETS I ESDEVENIMENTS LITERARIS I CULTURALS	FETS I ESDEVENIMENTS DE LA VIDA DE MANUEL SANCHIS GUARNER
1981	<ul style="list-style-type: none"> - 29 de gener: dimissió del president del Govern, Adolfo Suárez. - 23 de febrer: colp d'estat. - 10 d'abril: es reuneix el Plenari per a designar una comissió redactora de l'Estatut. - 27 de setembre: constitució d'un nou Consell d'unitat, on es nomena president Monsonis. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mor a Jofriu Josep Pla. - Arriba el <i>Gernika</i> de Picasso a Madrid. 	<ul style="list-style-type: none"> - A Barcelona li es concedeix el Premi Unitat de la Llengua. - 25 d'abril: participa en l'Aplec de Xàtiva. - 9 de setembre: jubiliació forçosa. - 3 d'octubre: pronuncia discursos en els dos actes d'homenatge a Joan Fuster. - 31 d'octubre: durant els Premis Octubre se li ret un homenatge. - 14 de desembre: pronuncia un parlament a la Diputació de València i presenta els llibres per a l'ensenyament de la llengua de la institució Alfons el Magnànim. - 16 de desembre: mor a la matinada a causa d'un nou infart.
1982	<ul style="list-style-type: none"> - 21 d'abril: després de diverses negociacions es consensua en l'Estatut la denominació <i>Comunitat Valenciana</i>, la senyera amb franja blava i el nom d'<i>idioma valencià</i>. - L'Estatut valencià és aprovat pel Congrés dels Diputats i entra en vigor el 10 de juliol. - Joan Lerma és el primer president de la Generalitat. - 28 d'octubre: eleccions general, triomf del PSOE. 		

Plaça de l'Almoina vista des de la de la Mare de Déu. A l'esquerra, l'edifici desaparegut on va nèixer Manuel Sanchis Guarner.

2.3. Manuel Sanchis Guarner

2.3.1. Biografia

LA INFÀNCIA

Manuel Sanchis Guarner va nèixer a València el 9 de setembre del 1911. Pertanyia a una família de la mitjana burgesia provinent de la Vall d'Albaida; son pare, Manuel Sanchis Sivera, metge, va morir quan ell tenia quatre anys. El recordava com una persona elegant i cerimoniosa.

Sa mare, Maria Guarner Aguiló, també va morir molt jove, set anys més tard. Era una dona culta, amb estudis de piano i de pintura. Parlava francès i era una gran lectora. A la mort del seu marit es transformà en una persona trista i austera. Així la recordava el fill:

Els anys de la meua infància estan lligats, en la meua memòria, al record de ma mare. Ma mare vídua, trista, austera, anant al cementeri tots els diumenges. I jo amb ella. Hi anàvem amb tramvies de cavalls. El cementeri es convertí, per a mi, en una cosa familiar.

(Llorenç, 1984: 39.)

Manuel Sanchis Guarner, nascut al centre històric de València, a la plaça de l'Almoina, va continuar vivint en aquell lloc després de la mort dels seus pares. Orfe, el seu oncle, l'erudit canonge Josep Sanchis Sivera, arqueòleg i historiador, es va fer càrrec d'ell.

La seua encuriosida mirada infantil podia observar diàriament edificis emblemàtics de la ciutat com la catedral, el Micalet, Santa Caterina..., vestigis de cultura, memòria i monuments que mai s'esborrarien de la seua retina. Tal vegada este eventual destí va ser una de les circumstàncies que el van impregnar d'una profunda valenciania:

La veritat és que Sanchis sabé correspondre a la importància del lloc en què vingué al món i estar-hi a l'altura, de manera que la seua fou una vida d'estudi, saber, civisme, compromís, dedicació, treball i superació.

(Cortés, 2002: 30.)

D'aquella casa antiga de la plaça de l'Almoina arribaven els records d'infància del futur professor. Provenien del cor de la ciutat, d'aquella casa, construïda en el segle XIV, fosca, gran i de molts corredors, però amb un magnífic pati, que per a ell era l'encant principal de la casa, on jugava amb els fills dels sagristans i campaners de la catedral. Ell comentava que en aquell temps el carrer no era el millor lloc de jocs per al fill d'una família benestant.

Aquella casa dels seus records infantils era una dependència de la Seu, habilitada en el segle XVIII com a residència per als canonges. Rodejat des de la seua naixença d'art, d'història i de saviesa, el jove Manuel prompte despertà al món de la cultura i s'hi entregà apassionadament.

La infància i l'adolescència que podien haver sigut fàcils i còmodes s'alteraren quan va quedar orfe de pare i mare. Als dotze anys va ser internat a l'Escola Pia de València.

L'ONCLE SANCHIS SIVERA

Acol·lit pel seu oncle, Josep Sanchis Sivera, despertà a la vida fullejant els llibres d'una magnífica biblioteca, viatjant i, principalment, escoltant els consells d'un home culte, obert i amb un gran compromís amb tots els aspectes de la cultura valenciana. Manuel Sanchis Guarnier parlava freqüentment del seu oncle, i sempre amb una gran admiració:

En tot temps va tenir les idees molt clares. Fou sempre un bon valencianista i va tenir a la seua biblioteca quantitat de llibres de la nostra cultura. Recorde que vaig llegir Las Nacionalidades de Pi i Margall i d'altres volums que m'iniciaren en el valencianisme.

(Llorenç, 1984: 40.)

L'il·lustre canonge era considerat un gran intel·lectual, estudiós en història, teologia, apostolat sacerdotal, art, edició de texts, creació literària i llibres de viatges, acadèmic de Sant Carles i corresponent de les acadèmies de la Història i de San Fernando, membre de l'Institut d'Estudis Catalans i director del Centre de Cultura Valenciana.

Durant els estius viatjaven junts per l'estranger: França, Itàlia, Països Baixos, Egipte, etc. Sanchis Sivera era amic personal dels erudits i escriptors més importants de la València del seu temps, personatges de diferents ideologies com Teodor Llorente i Blasco Ibáñez, d'idees polítiques oposades.

Totes aquelles vivències en els viatges amb l'oncle i en les relacions personals amb intel·lectuals de l'època anaven configurant la personalitat del jove Manuel Sanchis Guarnier. Sempre va gaudir de la passió de veure món. Els coneixements que adquiria per terres valencianes, units a l'estudi i al seu bagatge cultural, van obtenir un resultat: la fixació del nomenclàtor geogràfic valencià dels municipis i dels principals accidents geogràfics. L'interès per l'estudi, les experiències viscudes i la seua afable personalitat, unida al seu sentit de l'humor, el feien gaudir de la vida dilatadament:

Menos mal que yo tenía una válvula de escape; las vacaciones de verano. Mi tío era un viajero infatigable y nos llevaba por toda Europa. Era un hombre –vuelvo a repetirlo– formidable. Con él fui al Moulin Rouge para ver a la Mistinguette cantar el pasodoble Valencia, de Padilla.

(Arazo, 1998: 249.)

Sanchis Guarnier va reconèixer sempre la influència que aquell intel·lectual, el seu oncle, va exercir en la seua formació i sempre li va retre homenatge en els moments transcendents de la seua història acadèmica i filològica. Els dos compartien moltes de les qualitats que se'ls atribueixen: l'amable conversa, l'esperit bondadós, el caràcter liberal i comprensiu, l'esperit científic, el seu valencianisme. A ell li va dedicar una de les seues obres emblemàtiques, la *Gramàtica valenciana*:

A la memòria de mon tío, el canonge Josep Sanchis Sivera, que m'ensenyà d'estimar, com cal, les manifestacions de l'esperit de València.

(Sanchis Guarnier, 1950b.)

ELS ESTUDIS A VALÈNCIA

Com a estudiant de Batxillerat, a l'Escola Pia de València, va ser brillant en les assignatures de lletres i també en les de ciències. Li agradava dibuixar, com queda palés en els seus treballs de camp, però durant el Batxillerat algun dels seus professors escolapis li va desaconsellar estudiar Arquitectura, com ell hauria desitjat. Amb tot, no abandonà mai aquell interès per les estructures i les construccions i sempre es va sentir atret per l'estudi de les cases, els edificis i les diferents tipologies arquitectòniques, i sobretot per l'arquitectura popular, encara que també el fascinaven les grans construccions arquitectòniques com el Rockefeller Center de Nova York.

Als quinze anys despertà el seu valencianisme, possiblement com a conseqüència de l'educació familiar. Curiosament, a la mateixa edat que Pompeu Fabra despertà al nacionalisme lingüístic. També Joan Coromines tenia quinze anys quan començà a sentir la necessitat d'estudiar català, i a eixa mateixa edat Menéndez Pidal sentí la seua vocació lingüística.

Josep Sanchis Sivera (2a fila, asseguts, el primer per la dreta) i intel·lectuals valencians al Saler.

Factors importants ocorreguts a l'època, la política repressiva i antivalenciana de Primo de Rivera, la supressió de les classes de valencià, etc., van fer que Manuel Sanchis Guarnier prenguera consciència de la problemàtica valenciana. Potser la vocació filològica no la tenia ben clara, tot i que acabaria sent un gran coneixedor de llengües (parlava portugués, francès, italià, alemany, anglés, castellà i valencià; traduïa de l'àrab, del grec i del llatí). Finalment, es va decidir a fer els estudis de Filosofia i Lletres, encara que, per exigència del seu oncle (en aquell temps la carrera de Lletres no era considerada rendible), va compaginar estos estudis amb els de Dret, si bé no arribaria a exercir mai l'advocacia.

L'any 1928, inici de la descomposició de la Dictadura de Primo de Rivera, va ser un any molt ric en protestes en el món universitari. Els estudiants volien intervingre en la renovació i democratització de la universitat. Manuel Sanchis Guarnier va participar en els moviments universitaris i va ser promotor de l'Associació Professional d'Estudiants (APE) de Filosofia i Lletres, i el 1930, quan era estudiant de Dret i Filosofia i Lletres, fundà, junta-

ment amb Mateu i Llopis, Gómez Nadal, Joan Beneyto, Vicent Genovés Amorós, Antoni Igual Úbeda, Francesc Carreres i Joan M. Grima, l'Acció Cultural Valenciana, que pretenia la valencianització de la universitat. Va participar també en la creació a València de la Federació Universitària d'Estudiants (FUE):

Sanchis no fou només un universitari aplicat sinó un dirigent valencianista i un estudiant compromés. La universitat que va conèixer i contra la qual es rebel·là era una institució classista, abandonada, burocràtica, mancada d'autonomia docent i administrativa... Els plantejaments ideològics dominants eren la defensa de la tradició, el patriotisme i la religió. (Cortés, 2002: 45.)

LA FORMACIÓ LINGÜÍSTICA A MADRID

A començament del curs 1931-1932 es va traslladar a Madrid per a doctorar-se en Filosofia i Lletres, com a becari de la Junta per a l'Ampliació d'Estudis.

Estudià a la Universitat Central les assignatures del curs de doctorat en la secció d'Història. Les assignatures seleccionades foren Història de l'Art, Arqueologia Aràbiga, Història d'Amèrica, Sociologia i Història Primitiva de l'Home.

L'assignatura d'Arqueologia Aràbiga li donà l'oportunitat de fer un viatge d'estudis al Marroc amb l'arabista Lévi-Provençal, practicar els seus coneixements de llengua àrab i fomentar el seu interès per aquella cultura. Posteriorment, treballaria l'època dels musulmans en terres valencianes i s'esforçaria per transmetre la seua passió als alumnes i jòvens investigadors:

Com a interessat en la nostra història islàmica he de dir que el resum fàctic que ens proporcionà es perfectament correcte i al dia per al moment en què fou confegit, i que encara ara, després de gairebé vint anys, pot fer molt bon servici als que vulguen introduir-se al complex fenomen de les dinasties i històries peculiars de l'islam en terres hui valencianes.

(Llobregat, 1985: 48.)

Acabat el curs de doctorat, Sanchis Guarnier tenia la intenció de tornar a València, però li proposaren continuar a Madrid i especialitzar-se en Fonètica i Dialectologia sota el mestratge de Navarro Tomás. En 1932 va ser admès com a becari del Centre d'Estudis Històrics (CEH), presidit per Menéndez Pidal, on Navarro Tomás tenia a càrrec seu el Laboratori de Fonètica Experimental, l'Atlas Lingüístic de la Península Ibèrica (ALPI) i l'Arxiu de la Paraula. Aquell mateix any, Sanchis Guarnier seria un dels firmants de les Normes de Castelló.

L'etapa de becari al CEH fou per a ell molt dura, però també decisiva. Li oferí l'oportunitat d'estudiar sota la direcció de Menéndez Pidal, Navarro Tomás i Américo Castro, i va ser la seua escola per a crear posteriorment les bases de la filologia valenciana, amb un gran rigor metodològic i profunds coneixements teòrics i pràctics. Ell se sentia molt orgullós d'aquella època a Madrid i reconeixia la importància que suposà en la seua formació científica:

La suerte me acompañó y fueron maestros míos Menéndez Pidal, Navarro Tomás, Américo Castro, Sánchez Albornoz, Pedro Salinas, Elías Tormo y Gómez Moreno. Y trabajé –aunque eran mayores que yo– con Amado Alonso, Dámaso Alonso, Rafael Lapesa y Joaquín Montesinos, entre otros.

(Arazo, 1998: 250.)

La influència del mestre Menéndez Pidal fou absoluta en la seua instrucció:

Sanchis s'encomana de les característiques que com a investigador posseeix el seu mestre, simultànieja la recerca literària i la lingüística, es consagra a la investigació històrica, sent interès pels mossàrabs, els visigots, la toponímia, el substrat, els orígens i la formació del català, etc. També com Menéndez Pidal era un acèrrim defensor de la unitat de cada idioma.

(Cortés, 2002: 79.)

El jove Sanchis tenia un pressupost escàs que havia d'administrar meticulosament, en una ciutat plena d'activitats amb nombroses sales de teatre i cinema, museus, conferències, biblioteques, tertúlies; un món fascinant per al jove estudiant valencià ubicat en el centre d'estudis més important de l'Estat d'aquell moment. Anava a l'Ateneo, on podia assistir, com a oient, a les tertúlies on peroraven Miguel de Unamuno, Valle Inclán, Verdes Montenegro, etc. Va poder tractar personalment Antonio Machado i Juan Ramón Jiménez:

Tuve el gozo de tratar personalmente a Antonio Machado y a Juan Ramón Jiménez; por cierto, a Juan Ramón Jiménez le oí su conferencia “Por una política estética” en el Auditorium. También con cierta asiduidad, me relacioné con Alberti y García Lorca, e intervine en algunas de las salidas de La Barraca, el teatro universitario que visitaba los pueblos manchegos y que suponía una tremenda experiencia de contacto humano.

(Arazo, 1998: 251.)

L'estudiant valencià Manuel Sanchis Guarner sempre considerarà esta etapa com una de les més decisives de la seua vida.

Tanmateix, els atractius de la gran ciutat no es podien gaudir sense diners, a més de la dificultat que representaven la separació amorosa de Rosa, la seua promesa, i l'enyor de València. La seua personalitat anti-centralista i mediterrània no permeteren que s'arrelara sentimentalment a Madrid, ciutat que per a ell no deixà de ser la metròpolis on havia anat a realitzar els estudis de doctorat.

En 1933, amb 22 anys, escrigué el seu primer llibre, *La llengua dels valencians*, molt ben rebut entre els intel·lectuals de l'època. Es tracta de la publicació de Sanchis Guarner més reeditada i de més influència entre els valencians amants de la llengua pròpia.

En 1934 Navarro Tomás publicà amb la col·laboració de Sanchis Guarner "Análisis fonético del valenciano literario" en la *Revista de Filología Española*. El mateix any entrà a formar part del grup de col·laboradors de l'ALPI i fou enviat amb Francesc de B. Moll a fer exploracions fonètiques pel domini lingüístic català:

Como la misión principal de los Atlas Lingüísticos es facilitar el estudio de la Dialectología, fueron preferidos generalmente para su inclusión en el ALPI los pueblos pequeños y apartados de las rutas importantes de comunicación, en los que el habla y la cultura popular tradicionales suelen mantenerse casi incontaminadas de la influencia de las formas más regulares y uniformes de las poblaciones importantes... La densidad de las poblaciones estudiadas ha sido mayor en las regiones arcaizantes.

(Sanchis Guarner, 1962a: 115.)

Per mitjà d'esta activitat va establir contacte amb els filòlegs de Catalunya: Pompeu Fabra, Josep M. de Casacuberta, Jordi Rubió, Joan Coromines, Ramon Aramon i Serra; i amb els principals escriptors: Carles Riba, Foix, Soldevila, Rosselló-Pòrcel, Espriu i altres.

També en 1934 conegué Enric Valor, secretari de l'Agrupació Regionalista Alacantina (ARA), en un acte de confraternització entre les ciutats de València i Alacant. Immediatament sintonitzaren, coincidents en matèria lingüística i en els conceptes fonamentals del valencianisme:

Vaig conèixer Sanchis Guarner quan encara vivia jo a Alacant. Fou en els anys de la República, bastant abans de la revolució d'octubre del 34. [...] Va ser en aquella eclosió de germandat del centre i del sud, quan vaig tenir l'avinentsa i el gran goig de conèixer Manuel Sanchis Guarner, i també quasi tots els prohoms del valencianisme polític d'aquella època (dreta, esquerra i centre; vellesa, maduresa i joventut). Allò prometia!
(Valor, 1985: 74.)

En 1936 Sanchis publica "Extensión y vitalidad del dialecto valenciano *apitxat*", el seu primer estudi de geografia dialectal. El darrer article publicat abans de la guerra fou "Locucions tòpiques valencianes". Uns anys després estos articles serien completats amb l'aparició dels reculls "Folklore geogràfic de la comarca d'Alcoi" (Buenos Aires, 1943) i "Dictados tópicos de la comarca de Denia, Pego y la Marina" (València, 1960).

Fotografia d'estudi amb un company de l'Agrupació d'Artilleria del Cos d'Exèrcit número 1, l'any 1938.

LA GUERRA I LA PRESÓ (1936-1943)

Havia realitzat el servei militar a Getafe, on fou ascendit com a alferes de complement d'artilleria. En esclatar la sublevació contra la República es presentà voluntari a les autoritats republicanes. Així ho conta el mateix Sanchis en una entrevista del 1977 amb Valerià Miralles:

Vaig ser capità d'artilleria de l'exèrcit de la República i a la defensa de Madrid vaig estar destinat a una bateria mixta de francesos, italians i espanyols de tota mena que amb una alemanya, i una altra francobelga, integraven un grup d'ajut directe a les 11 i 12 Brigades Internacionals que comandava el general Kleber. (Miralles, 1998: 266.)

Combaté en el front d'Extremadura, després en l'11a Brigada Mixta, de contingent internacional; ascendí a tinent, passà a El Escorial, a la quarta bateria de la 3a Divisió i en 1938 a la Divisió T.R.

A la primera oportunitat, el 26 d'abril del 1937, Rosa Cabanilles, la seua promesa, i Manuel Sanchis es casaren.

Els anys de la guerra van ser molt durs. Així contà un periodista i combatent, Raimundo García Domínguez, un Nadal de la guerra passat a l'hipòdrom de la Sarsuela:

Hi transcorregué la primera Nit de Nadal de la Guerra, alleujant, amb fort conyac manxec, Manuel Sanchis Guarnier i els altres professors ficats a guerrers, la cruesa de l'hivern més sanguinolenc, dissimulant el general enyorament de la família llunyana i la singular desil·lusió pels estudis oblidats, les investigacions interrompudes, la càtedra abandonada...

(Llorenç, 1984: 61.)

En produir-se la victòria franquista, Sanchis fou detingut i ingressà en un camp de concentració a Salamanca, i més tard a la presó d'Alcalá de Henares. Jutjat a Madrid en 1940, va ser condemnat a dotze anys i un dia de presó. L'any 1941 fou traslladat des de Madrid a la presó valenciana de Montolivet, d'on va eixir, gràcies a una llei del Govern, el 15 de desembre del 1942. L'amic sol·lícit en estos anys tan durs va ser Moll, sempre atent a les seues necessitats.

A la cel·la de Montolivet va conviure amb onze presoners més i aprengué a aïllar-se per a treballar. No hi perdé el temps. Allí va reprendre els estudis d'alemany amb manuals enviats per Francesc de B. Moll i escrigué tres llibres: la *Gramàtica valenciana*, *Les barraques valencianes* i una traducció de l'alemany al castellà titulada *La albufera de Valencia. Estudio del habla y la cultura popular*. Comenta Antoni M. Badia i Margarit:

Sanchis se'm presentava madur i íntegre, i tot ell traspuava humanitat.

Sanchis era bo per temperament. La dura prova que foren per a ell la guerra civil i la postguerra, l'havien fet comprensiu i conciliador.

(Badia, 1998: 42-43.)

MALLORCA (1943-1959)

Posat en llibertat pel desembre del 1942, la seua carrera acadèmica es presentava molt incerta. La proposta del seu amic Moll d'anar a Mallorca per a treballar en l'elaboració del *Diccionari català-valencià-balear (DCVB)* li va permetre el començament d'una nova etapa. El primer de març del 1943 la seua dona i ell desembarcaren a Mallorca, on viuriu durant setze anys.

Tanmateix, l'any següent Rosa Cabanilles i Manuel Sanchis tornaren momentàniament a València perquè el seu fill Manuel poguera nàixer en esta ciutat, que ell tant estimava, i el seu fill fóra valencià. Manuel Sanchis Cabanilles comenta l'esdeveniment:

Jo vaig nàixer a València al carrer de Ciscar. I va ser així perquè ell va voler que el seu fill fos valencià. La meua mare m'ha contat moltes vegades el terrible viatge de tornada a Palma, amb un nadó de setmanes, a bord d'un dels desballestats vapors de l'època. Però l'objectiu s'havia acomplert. L'hereu era valencià. Les arrels es conservaven. Aquell viatge de la meua mare a València per a parir-me va ser un acte més d'amor a la Pàtria, el primer en què jo, d'una manera evidentment inconscient, vaig participar.

(Sanchis Cabanilles, 1985: 69.)

Des del punt de vista professional i intel·lectual van ser uns anys de treball intensíssim. Es dedicava a la docència i a la investigació, i va ser un gran gestor a l'illa entre els escriptors i els amants de la literatura. Ell aportava als cercles literaris mallorquins una visió distinta i útil per la seua experiència viatgera per l'estranger i pel coneixement de l'efervescència literària del Madrid de la Segona República.

Els treballs de l'ALPI havien estat interromputs per la Guerra Civil. En 1944 Menéndez Pidal va comunicar a Moll i a Sanchis que el Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) es feia càrrec del projecte de l'ALPI. Els dos col·legues començaren els seus viatges d'enquesta. El primer volum de l'ALPI aparegué en 1962.

Mentrestant, publicà una dotzena de llibres i nombrosos articles. També s'incorporà a treballar en el *DCVB* a partir de la segona mitat de la lletra C. Manuel Sanchis Guarner, especialista fins llavors en fonètica i dialectologia, completà la seua formació en etimologia, semàntica,

història de la llengua, cultura popular, etc., gràcies a l'immens i complex treball dedicat al *Diccionari*.

En 1950 fou publicada la seua *Gramàtica valenciana*, un manual basat en l'estudi del valencià de les comarques i dels clàssics valencians, que establia les bases d'una gramàtica científica. L'obra fou un èxit i va comptar amb una gran quantitat de comentaris d'aprovació d'especialistes com Joan Coromines.

Col·laborà constantment amb Moll en la represa cultural de les Balears, encoratjant els jòvens poetes, ajudant a la confecció d'antologies literàries, etc. Els escriptors més importants de l'època el consideraven com una persona insubstituïble en la vida literària mallorquina d'aquells anys.

L'any 1951 es va fer una exposició a València amb mapes, dibuixos, llibres i fotografies sobre el *DCVB*, per tal de mostrar la riquesa etnogràfica i dialectal de l'obra. Sanchis donava conferències als visitants, s'encarregava de les tasques d'organització, i fou autor d'un projecte de catàleg. Va ser en estes circumstàncies de preparació de l'exposició quan va conèixer el poeta Vicent Andrés Estellés.

Enmig d'un món literari valencianista de postguerra dividit per rivalitats personals, es formaren dos grups: el dels jòvens, amb Casp, Fuster, Bru i Adlert, que propugnaven la modernitat, el sentit crític, un model de llengua més unitari, i la generació vella, formada per Carles Salvador i els col·laboradors de Lo Rat Penat, interessats més per l'ensenyament de la llengua, una literatura menys intel·lectualitzada, etc.

Sanchis intentava conciliar posicions i combatre la intolerància; ell no era partidari de proferir cap crítica provocadora. En este període, enmig d'estos conflictes, va trobar l'oportunitat de connectar amb la Universitat de València, el seu gran desig.

LA TASCA DOCENT A VALÈNCIA

La vida del professor Sanchis estigué determinada per tres ciutats: València, la ciutat de naixença; Mallorca, la ciutat de l'exili, i Madrid, la ciutat del seu aprofundiment en els estudis lingüístics. Les tres ciutats col·laboraren en la seua excel·lent formació, però València era la seua ciutat i ell l'estimava profundament.

Sánchez Castañer, degà de la Facultat de Filosofia i Lletres i excompany d'estudis de Manuel Sanchis Guarner, li va aconseguir la impartició d'unes classes de Llengua i Literatura Valenciana en els Cursos d'Extensió Universitària celebrats l'any 1954 a Alacant.

Venia de Mallorca dos vegades a l'any a donar cursos intensius de quinze dies. Des de Mallorca, el professor Sanchis seguia amb atenció la realitat valenciana. També col·laborà en la Secció Filològica de la institució Alfons el Magnànim, de la qual fou membre des del 1950. Posteriorment, va obtenir el nomenament de professor adjunt interí en la Càtedra de Llengua Espanyola i més tard fou titular d'uns cursos monogràfics lliures de Llengua i Cultura Valenciana.

L'any 1959, acabat el projecte del DCVB, i amb la possibilitat d'ocupar una plaça a la Universitat de València, Sanchis decidí tornar a la seua terra. Aquell mateix any obtingué per concurs de trasllat una plaça de professor adjunt numerari de francès en l'institut femení Sant Vicent Ferrer de València. Era l'ocasió esperada de poder treballar per València, però ara des de València. Els mallorquins li van fer un magnífic acomiadament per agrair la seua tasca a les Illes. En paraules de Francesc de B. Moll:

Realment, els esforços de Sanchis Guarner com a promotor i mantenidor d'activitats culturals mereixien la més sincera gratitud de tots els amics de les nostres Lletres i de la cultura autòctona balear en tota la seva extensió.
(Moll, 1984: 13.)

A València començà la seua nova vida com a professor d'institut, i l'any 1961 reinicià el seu lligam amb la universitat com a professor no numerari de la Universitat de València, on impartix classes de Gramàtica General i de Crítica Literària. Per a Manuel Pérez Saldanya, exdirector del Departament de Filologia Catalana:

Es recobrava així per a la Universitat un il·lustre investigador, una figura que havia vist truncada, amb la Guerra Civil i la posterior represió, una brillant carrera filològica i d'estudiós inquiet d'altres disciplines humanístiques.
(Pérez Saldanya, 1996.)

Segons Pérez Saldanya, Sanchis dedicà els seus esforços, amb una passió molt particular, als cursets monogràfics de lingüística valenciana. Calia elevar a categoria de disciplina universitària els estudis sobre la llengua pròpia dels valencians.

Catòlic practicant, estigué des de l'inici de la dècada dels 60 al costat dels que promulgaven la valencianització de l'Església local i la introducció del valencià en la litúrgia, en la línia del Concili Vaticà II. L'arquebisbe de València, José María García Lahiguera, creà el 14 de maig del 1973 la Comissió Interdiocesana per als Textos en Llengua Vernacle. D'esta comissió formaren part Sanchis Guarner, Francesc de B. Moll, Xavier Casp, Francesc Ferrer Pastor, Pere Riutort, Miquel Adlert i Enric Valor, entre altres. Miquel Adlert i Xavier Casp, vells amics seus, començaren d'una forma implícita el secessionisme lingüístic amb el pretext del desacord amb els models proposats per Sanchis en una versió valenciana dels textos litúrgics.

Claustre de la Universitat de València, on Sanchis Guarner estudià Filosofia i Lletres i Dret.

Fou membre de l'Institut d'Estudis Catalans (1961) i d'altres organismes acadèmics, i corresponent de l'Acadèmia Espanyola (1951) i de l'Acadèmia de la Història (1966). L'any 1974 obtingué el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

L'any 1971 va ser presentada pels millors intel·lectuals del país la seua candidatura al càrrec de cronista de la ciutat. Per raons ideològiques, i no intel·lectuals, va ser rebutjada pel consistori de València. La seua resposta a aquella terrible injustícia va ser la publicació en 1972 de *La ciutat de València*. Santiago Bru i Vidal comenta:

Sempre pense quin gran cronista de València va perdre la ciutat.

(Bru i Vidal, 1998: 50.)

També s'ocupà de l'edició de llibres. Dirigí la segona època de l'Editorial Estel i una sèrie de publicacions universitàries sobre filologia catalana. Antoni Ferrando troba el millor perfil biogràfic de Sanchis Guarner en una resposta d'este a la periodista M.ª Ángeles Arazo en una entrevista de l'any 1975, quan li declara que el seu personatge favorit és Lluís Vives:

Por su altura de espíritu, por su actitud cristiana a pesar de la saña con que fue tratada su familia, por su valencianía a pesar de que se fue de nuestra ciudad a los 16 años, y de las malas noticias que le llegaban. Fue un alma superior que jamás abdicó de sus ideas.

(Arazo, 1998: 257.)

Des del 1975 fins a la seua mort, va dirigir l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE) de la Universitat de València, d'on posteriorment sorgí el Servei de Normalització Lingüística. Anacleto Pons ens comenta que de l'ICE va eixir una gran quantitat de deixebles instruits:

D'allí van eixir milers d'alumnes i de professors preparats, que són un dels seus millors llegats.

Carnet d'identificació com a catedràtic numerari de la Universitat de València.

Ell, que va passejar per ciutats i pobles sempre disposat a escoltar o aconsellar, es complauria a veure els avanços en eixa mateixa línia i el nostre desig de redreçar la llengua i posar-la a l'abast de tota la comunitat universitària.
(Pons, 1996.)

Calia formar investigadors i professors rigorosos, i també estimular des de les aules la cultura pròpia. Fruit de tot este esforç, l'any 1975 es va crear a la Universitat de València una plaça de professor agregat de Lingüística Valenciana, lloc que Sanchis guanyà per concurs oposició amb un tribunal presidit per Martí de Riquer. La plaça es va transformar finalment en Càtedra de Lingüística Valenciana.

Durant estos anys dirigí tesines i tesis i va sensibilitzar l'alumnat en el treball de camp mitjançant la metodologia de "Paraules i coses". Hi ha diversos treballs realitzats amb esta metodologia sobre l'arròs, el món dels mariners, la pansa, el blat, etc., molt útils en el camp de la dialectologia. Don Manuel creava escola entre els seus deixebles.

Aquells investigadors i professors rigorosos que ell desitjava i preparava a la Universitat començaven a ser una realitat. En tots ells va deixar una profunda empremta. En diverses ocasions comentà que podia

morir tranquil perquè veia que el Departament quedava en bones mans; i així va ser. Confiava en els seus deixebles Antoni Ferrando, Emili Casanova, Lluís Alpera, Alfons Guirau, Alfons Llorens, Rosanna Cantavella, Jaume Pérez Montaner, Vicent Escrivà, Vicent Simbor, i molts altres. En les opinions dels seus deixebles hi ha coincidències fonamentals quan es parla del mestre:

...puc afirmar que el descobriment de la dimensió personal i científica de Sanchis Guarner i el record inesborrable del seu tracte són un exemple a seguir i una referència on acudir en els daltabaixos i en les vacil·lacions que, com a persona i com a investigador, tinc.
(Casanova, 1998: 58.)

...havia estat per a mi i per a molts joves filòlegs valencians de la meua generació –vaig nàixer el 1952– un punt de referència ineludible en el procés de recuperació de les senyes d'identitat del nostre país.
(Alemany, 1998: 39.)

Com a exemple, un dels deixebles més destacats del mestre, Antoni Ferrando, prenent com a referent aquella admiració que el mestre sentia per l'humanista Lluís Vives, ens comenta:

I així fou també Sanchis Guarner, un humanista dialogant, un home de bé, un filòleg competent, un pensador respectuós i seré, un universitari exemplar, un valencià insubornable, que ens ha deixat una obra sòlida, centrada en la llengua, la literatura, la història, i la cultura popular del País Valencià, i, sobretot, un missatge ètic i patriòtic d'optimisme i d'esperança per al nostre poble.
(Ferrando, 1998: 20.)

El 1977 va ser expulsat de Lo Rat Penat, juntament amb Joan Senent, per la seua rebel·lia davant els fins i postulats estatutaris de Lo Rat Penat, i el 1978 va ser probablement un dels anys més trists per al Dr. Sanchis Guarner, quan la irracionalitat de grups extremistes de dreta va fer que arribaren a atemptar contra la seua integritat física; cada dia podia veure interrompuda la seua activitat acadèmica i la seua vida privada amb insults, coaccions i amenaces. Ell va suportar amb molta dignitat i coratge la injustícia que estava vivint i a pesar de les terribles contrarietats continuava treballant per la llengua i per la cultura:

Els deplorables fets han servit per a demostrar que si tinc enemics que m'odien, també tinc molts amics que m'estimen i que crec que són superiors en quantitat i, sobretot, en qualitat humana i cultural.
(Llorenç, 1984: 144.)

El 3 de maig de 1980 va prendre possessió del càrrec de degà de la Facultat de Filologia. En paraules de Carme Morenilla, exdegana d'aquella facultat:

Des del deganat va saber integrar amb eficàcia les diferents sensibilitats cíviques tot contribuint a l'assoliment de la democràcia i de l'autogovern del nostre poble, va dur endavant la reforma del pla d'estudis anterior, de 1973, en introduir noves especialitats donant així resposta a les exigències de la tradició filològica i, alhora, a les necessitats històriques i culturals del nostre poble, concretament Filologia Valenciana, nucli fonamental del qual sorgirà l'actual Filologia Catalana, i l'especialitat de Filologia Clàssica, uns estudis que ell vivia i sentia com a imprescindibles. També impulsà amb fermesa els estudis de Filologia Italiana i de Filologia Portuguesa a la nostra Facultat.
(Morenilla, 1996.)

La matinada del 16 de desembre del 1981 el seu cor turmentat va bategar per última vegada. Sanchis Guarner ens deixava l'herència inestimable de la seua obra i de la seua humanitat i un llegat magnífic de professors que estimen i ensenyen la llengua com ell ho volia.

En paraules del seu fill, Manuel Sanchis Cabanilles:

Mon pare va morir perquè se li va trencar el cor.
(Sanchis-Guarner Cabanilles, 1998: 21.)

Josep Antoni Comes, en l'homilia del seu soterrar, pronuncià estes paraules:

Va patir incomprendions i persecucions; fins i tot volgueren matar-lo, perquè –com li ocorregué a Jesucrist mateix– encara hi ha al nostre país qui no pot suportar la veritat i mata els seus missatgers.
(Comes, 1998: 65.)

2.3.2. La humanitat del professor

El professor don Manuel tenia un caràcter afable i dialogant. A la Universitat de València era respectat pels alumnes, que escoltaven les seues lliçons amb atenció; mai s'havia sentit parlar d'una assignatura amb un nom com Lingüística Valenciana. Era optativa i els alumnes admiraven la saviesa del mestre amb un gran domini de la matèria que explicava.

Per a este home savi estimar un poble i una cultura no era omplir-se la boca de lloances, que sovint considerava estèrils. Per a ell l'estima es cristal·litzava en la dedicació del seu temps a l'estudi i a la investigació de tot allò que l'envoltava i que era el seu país. Molts aspectes no li agradaven, però no malgastava el seu temps en crítiques i protestes; ell treballava nit i dia per conèixer en profunditat la història, la gent, els seus costums, i sobretot, la llengua pròpia amb les riquíssimes variants i diferències d'una comarca a l'altra, d'un poble a l'altre. Este gran mestre valencià es va proposar molts objectius al llarg de la seua vida, i anava aconseguint-los amb una enorme dosi de paciència, de constància i de saviesa.

Don Manuel tenia moltes qualitats, una de les quals era la seua bona oïda. Reconeixia prodigiosament la parla dels alumnes de cada comarca, asseguts a l'aula, i li fascinava el contacte amb les diverses peculiaritats lingüístiques de cada poble; li agradava sentir-les en la pronúncia del parlant. Sempre es quedava uns minuts a l'aula quan ja estava acabada la classe per conversar amb els alumnes que no eren de la ciutat i escoltar i anotar alguna de les variants de la parla. Quan se li proporcionava alguna minúscula aportació de llengua se sentia molt feliç i ho expressava amb un somriure sincer. A partir d'eixe contacte individualitzat amb el professor, l'alumne començava a donar una importància desconeguda fins al moment a la seua pròpia llengua, perquè el professor li havia fet veure el valor que tenia.

Recordant les seues primeres classes de fonètica, per prendre contacte amb els símbols, va sorprendre l'alumnat transcrivint en la pissarra *La Marseillaise* (en francès), i com a segon exercici de transcripció la lletra de *La vie en rose*, una magnífica selecció per a començar a aprendre fonètica, comentarien anys més tard els seus alumnes.

La seua actitud dialogant no tenia reserves ni amb els seus companys, professors universitaris, ni amb els alumnes, sobretot en el tracte més personalitzat que podia dedicar als estudiants que treballaven en el seu departament o que estaven al seu càrrec com a director de les seues tesines i tesis doctorals. Al seu calaix guardava com un tresor notes i bibliografia útils per als seus deixebles.

Les tesines llegides a la Universitat Literària en aquella primera època de docència no es podien redactar en valencià i el president i la majoria dels membres dels tribunals no coneixien la llengua. Davant d'aquell tribunal analfabet del que s'estava jutjant, s'ho prenia com una

qüestió personal defenent la nota de l'alumne que ell havia dirigit. En acabar la sessió, l'alegria de don Manuel al felicitar l'alumne pareixia la d'un pare orgullós del seu fill. Estava exultant.

A vegades, la celebració d'una activitat universitària acabava a sa casa convidant els alumnes a dinar. La seua dona, Rosita, era molt comprensiva i acceptava complaent aquelles petites extravagàncies de don Manuel.

L'ambient de la casa era senzill i amb una gran riquesa d'humanitat i de cultura. Les parets i els mobles estaven plens de records de la vida familiar, però també surava per tots els racons el valencianisme manifest en llibres, mapes, quadros i objectes emblemàtics... Els darrers temps havia organitzat meticulosament la seua biblioteca; ell estava satisfet d'aquella decisió que facilitava la tasca a la posteritat, com si haguera pressentit una mort prematura.

Compartir amb ell les hores d'una vesprada en aquella casa de la plaça de Cánovas del Castillo és difícil d'oblidar. Instal·lat en el senzill despatx, embriagat entre les seues notes, omplia fulls i fulls escrits amb lletra diminuta, papers que es convertien en fitxes i que anaven completant un fitxer de paraules per a la revisió de la *Gran Enciclopèdia Catalana* o del *Diccionari català-valencià-balear* i també per a l'ALPI. Don Manuel era infatigable.

Habitualment, cada vesprada rebia visites de persones que anaven a fer-li consultes d'història o de llengua. Entre els visitants, hi havia alguns canonges amb sota-na procedents de la catedral. Don Manuel es dedicava a diverses tasques alhora, però deixava la seua cadira i els seus papers i es desplaçava al sofà que tenia al mateix despatx per atendre la visita. Una virtut molt destacada de la seua personalitat era l'enorme paciència i la seua disponibilitat per a escoltar. Raonava i raonava, argumentava, consultava papers... Potser quan el visitant se n'anava ell estava contrariat i comentava la raó del seu disgust, però mai despatxava ningú ni alçava la veu per a imposar els seus arguments.

Era normal veure'l, amb el seu somriure inherent, conversant amb els professors al claustre de la Universitat, agafat lleugerament del braç del seu interlocutor i caminant lentament a l'estil dels peripatètics grecs. Unes vegades era Antonio Ubieto, unes altres Miquel Dolç, Joan Reglà, Emili Giralt, Vicenç Rosselló... El professor Tarradell era un altre dels habituals conversadors, i a vegades mossén Espasa i Carlos París, entre altres. La majoria dels professors duïen corbata, excepte don Manuel i el professor Tarradell, que portaven un corbatí que els donava un aspecte solemne. Passejant pel claustre amunt i avall ens intrigava, als alumnes, per les llargues converses d'estos erudits de diferents branques del saber. No perdien el seu tarannà; no discutien, dialogaven, a vegades amb apassionament, i s'aclarien conceptes l'un a l'altre. Aquella manera d'aprofundir i d'investigar en la història era una lliçó i una norma de conducta per als estudiants.

És natural l'empremta profunda que este professor savi i bondadós va deixar entre els seus deixebles. Com diu Marina Zaragoza:

D. Manuel, per la seua dedicació personal, la seua valentia i la seua lucidesa, s'ha convertit en el referent, el primer i el màxim referent en l'estudi científic de la nostra cultura.
(Zaragoza, 1998: 166.)

2.3.3. Una obra històrica i filològica

Francesc de B. Moll, el gran filòleg mallorquí, va ser una de les persones que millor conegueren Manuel Sanchis Guarnier, per la seua autèntica amistat, per les dificultats viscudes junts i per la gran quantitat d'hores que compartiren treballant en l'ALPI i en el *DCVB*.

En el pròleg al llibre *Per a una caracterització valenciana*, Moll comenta (Sanchis Guarnier, 1976: 11-12): “L'activitat investigadora de Sanchis Guarnier ha tingut una amplitud molt remarcable. No s'ha limitat a l'exploració de l'estat sincrònic de la llengua [...], sinó que s'ha estès als aspectes diacrònics del valencià en funció de la història etnogràfica, política i cultural del país”.

L'obra de Sanchis és una obra històrica i filològica molt extensa. Començà molt jove a escriure i no abandonà mai la seua passió per l'estudi. És una producció molt elaborada i d'un gran rigor científic, resultat de la seua personalitat escrupolosa, metòdica i laboriosa. Hi hem d'afegir, a més, el seu to didàctic: don Manuel no es podia desprendre en els seus escrits de la seua vocació de professor.

Quan Manuel Sanchis Guarnier va redactar la seua primera obra, *La llengua dels valencians*, tenia poc més de 20 anys. És el seu llibre més reeditat i de més influència entre els valencians amants de la llengua, i es va publicar originàriament dins la sèrie “Quaderns d'Orientació Valencianista” de *L'Estel*, l'any 1933. L'orientació del llibre era didàctica: donar instruments al gran públic, instruir-lo per a millorar el seu valencianisme.

En aquells moments, d'una banda, s'havia avançat prou en la normativització de la llengua (Normes Ortogràfiques de Castelló, lliçons de gramàtica de Carles Salvador...); d'una altra banda, continuava la discòrdia en alguns sectors del valencianisme pel que fa a la filiació lingüística i a la normativa ortogràfica del valencià.

L'any 1960, a instàncies de Joan Fuster, el professor Sanchis Guarnier va reeditar *La llengua dels valencians*: “M'havia engrescat en la feina i el nou llibre no conservava de l'anterior gairebé més que el títol” (Sanchis Guarnier, 1978g). Als sis mesos la segona edició estava esgotada. Santi Cortés (2002: 85) arreplega diverses opinions molt favorables ja de la primera edició de l'obra, com són la de Carles Salvador i la de Francesc B. Moll; el primer el considerava “un llibre d'imprescindible lectura i meditació”, i recomanava saber-se'l de memòria. Moll el considerava “una bona guia i una arma”.

A Madrid, en el Centre d'Estudis Històrics, Sanchis Guarnier s'especialitzà en metodologia fonètica. Este període va ser el motor decisiu en la seua formació lingüística. Així, el 1934 va publicar en la *Revista de Filologia Española*, juntament amb Navarro Tomás, l'article “Análisis fonético del valenciano literario”. Este mateix any començà a col·laborar en la confecció de l'ALPI.

Dirigits per Navarro Tomás, Sanchis i Francesc de B. Moll foren enviats a fer exploracions fonètiques per tot el nostre domini lingüístic. El treball consistia a recollir formes fonètiques, morfològiques, sintàctiques i materials de cada lloc seleccionat. Una vegada realitzada la fase de recollida dels materials, s'havien de traslladar els elements resultants als mapes. Nomenat Sanchis Guarnier redactor tècnic, tenia les funcions de coordinar les tasques dels col·laboradors, uniformar els signes fonètics, dirigir la realització dels mapes i corregir les proves d'impremta.

L'any 1936 publicà “Extensión y vitalidad del dialecto valenciano *apitxat*”, el seu primer estudi de geografia dialectal, i l'extens article “Locucions tòpiques valencianes”, resultat d'un buidatge a partir de les enquestes realitzades als camperols en els seus viatges per a l'ALPI. Este treball serà completat anys més tard i tindrà com a resultat noves publicacions que havien quedat inacabades a causa de la guerra. Tots els treballs de l'ALPI s'interromperen.

Manuel Sanchis Guarner a la presó de Montolivet, l'any 1942.

L'ESCRITOR EMPRESONAT

Sanchis Guarner era un home infatigable. No va interrompre en cap moment la seua tasca intel·lectual i va continuar estudiant i escrivint durant els quatre anys que va passar a la presó de Montolivet.

Va traduir al castellà *Die Albufera von Valencia. Eine volkskundliche Darstellung (La Albufera de Valencia. Estudio del habla y la cultura popular)*, de Max Thede. Avançà en la redacció de la *Gramàtica valenciana* i va treballar en el volum *La cultura popular en la casa valenciana*, que més tard generaria la monografia sobre *Les barraques valencianes*. També dedicaria part del seu temps als estudis d'alemany.

Acabada la guerra i passats uns anys, Menéndez Pidal va decidir que es continuara el treball de l'ALPI. Els quaderns amb els materials lingüístics arreplegats havien tingut diferents destinacions en la seua custòdia; finalment estaven a Nova York, a càrrec de Navarro Tomás. Sanchis Guarner va assumir la responsabilitat de viatjar-hi per tornar-los a Madrid.

La represa de la investigació va ser molt difícil, sobretot per a realitzar el treball de camp, ja que les enquestes eren molt més convenients en pobles que en ciutats, sobretot en pobles molt menuts i mal comunicats; però en la postguerra qualsevol moviment no previsible era sospitós i per esta raó arribaren a patir molts contratemps.

DOS GRANS OBRES EN LA PRODUCCIÓ GUARNERIANA

Els anys 1948 i 1950 van ser substancials en l'obra guarneriana. S'editaren dos de les seues obres cabdals, la *Introducción a la historia lingüística de Valencia* i la *Gramàtica valenciana*, respectivament. També en 1950 fou publicat el tercer volum del *Diccionari català-valencià-balear*, en el qual va començar a col·laborar Sanchis Guarner.

La *Introducción a la historia lingüística de Valencia* va ser prologada per Menéndez Pidal, que afirmava que amb aquella obra es disposava d'una excel·lent guia per als estudis filològics valencians. Va tindre un èxit extraordinari. Martí de Riquer comentà també a Artur Zabala:

Hoy he recibido el libro de Sanchis Guarner, que tan amablemente me has enviado, y me lo he leído de un tirón. Te felicito por haberlo publicado: es una contribución capital a nuestra filología, hecha con un criterio riguroso y científico. Se hablará mucho de este librito, aunque supongo que desagradará a algunos aficionados y francotiradores de la filología, que tanto abundan por todas partes.
(Cortés, 2002: 148.)

Enllestida des del 1943, l'any 1950 es va publicar la *Gramàtica valenciana*, prologada per Francesc de B. Moll. En opinió de Santi Cortés:

Sanchis poseeix en efecte les condicions ideals per estatuir les bases d'una gramàtica científica: és un entès en fonètica articulatòria i un analista experimentat, coneix bé els parlars i dialectes valencians, ha estudiat la llengua literària antiga i moderna, domina la bibliografia existent, té una formació teòrica i pràctica completa...
(Cortés, 2002: 151.)

Antoni Ferrando (1993: vi) diu de la *Gramàtica valenciana* que “es tracta de la primera –i fins ara l'única– descripció sistemàtica i científicament rigorosa dels parlars valencians, concebuda amb una finalitat normativitzadora i emmarcada en una concepció del fet lingüístic que integra eficaçment la història interna i externa de la llengua, la dialectologia, la tradició literària i la cultura popular”.

El professor Sanchis, en carta a Joan Fuster datada a Palma de Mallorca el 25 de setembre de 1949, comenta que li estan imprimint una gramàtica valenciana:

he après que la llengua és un fet social i que el públic necessita sotmetre's a una disciplina i només ho fa quan la considera acceptable, i ja saps que els valencians es neguen a aprendre llur llengua en una gramàtica que es titule catalana.
(Ferrando, 2000: 66.)

Ell diferencia el registre literari, propi de la poesia i de la prosa artística i científica, del registre mitjà o estàndard valencià, i es revela seguidor de Fabra. Joan Fuster defén i justifica els seus arguments contraris, considerant la llengua com un instrument de comunicació purament funcional.

Opinen molt favorablement de la *Gramàtica* destacats especialistes, entre els quals destaquen Joan Coromines, Rafel Dalmau, Josep Giner i Badia Margarit; este últim comenta (Cortés, 2002: 152): “és un perfecte gramàtic i filòleg i l'autoritat gramatical del seu llibre és màxima”.

La llista de publicacions referides a la llengua és molt extensa i estan incloses en diferents disciplines com la lexicologia, la toponímia, l'etnolingüística, la dialectologia, la fonètica, la història de la llengua, la geografia lingüística o la paremiologia.

DIALECTOLOGIA

Els treballs de l'ALPI tingueren una gran influència en l'obra de Sanchis Guarner, ja que aprengué a investigar, inventariar i classificar els mots amb un gran rigor científic i metodològic.

Esta influència és més manifesta en la seua producció dialectològica. Emili Casanova (1992: 46 i 60) el definix “com el mestre i fundador de la dialectologia” a casa nostra, i raona la complexitat de les seues investigacions dialectològiques: “estudiar onomasiològicament un concepte i classificar les formes segon el seu ètmon”. Santi Cortés coincidix amb Emili Casanova i reconeix que per a aconseguir la producció dialectològica guarneriana s'ha de tindre una formació molt completa, i en el seu cas reu-nix les qualitats “de fonetista, etimologista, folklorista, lexicògraf, historiador, geolingüista, poliglota, comparatista, etc.” (Cortés, 2002: 198).

Entrada *rata-penada* del *Diccionari català-valencià-balear* i dibuix corresponent. En l'entrada equivalent *rata-pinyada* trobem les variants formals i els sinònims següents: *rata-penada*, *rat-penat*, *rata-pinyarda*, *rata-pinyat*, *rata-patxec*, *rata-penarra*, *rata-penat*, *rata-penella*, *rata-penera*, *rata-penyada*, *rata-petenera*, *rata-pinyat*, *rataplanera*, *rataspinyada*, *rata-pinat*, *rata-pinella*, *pinya-rata*, *rat-pelat*, *muricec*, *muixirec*, *mosseguello*, *mosseguillo*, *voliac*, *rató* i *ratot*.

Entre els estudis de dialectologia destaquen “Noticia del habla de Aguaviva de Aragón” (1949), segons E. Casanova, l'estudi monogràfic que més fama li ha donat com a dialectòleg pel rigor metodològic, la precisió de les anotacions fonètiques i la vigència de les afirmacions; “Los nombres del murciélagos en el dominio catalán” (1956); “Els noms catalans de la cuereta (*Motacilla alba*)” (1959); “Els noms catalans de l'oronella (*Hirundo rustica*)” (1963); “Las hablas del Alto Mijares y de Fanzara” (1968); “Noticia del dialecto de Enguera y la Canal de Navarrés”, i “La frontera lingüística en las provincias de Alicante y Murcia” (1973).

En l'actualitat són molts els treballs de dialectologia valenciana realitzats amb els principis metodològics del mestre, però un dels seus ambiciosos projectes, l'edició de “Materials per a una dialectologia valenciana”, no va ser possible realitzar-la.

LA LLENGUA

Hem comentat la gran diversitat de la producció guarnieriana. A títol de mostra esmentem algunes obres que van des de la fonètica a la història de la llengua. A pesar de la seua heterogeneïtat, és sorprenent el rigor científic dels seus treballs:

“Sistema de transcripció fonètica” de la *Revista Valenciana de Filologia* (1952); “Els parlars romànics anteriors a la Reconquesta de València i Mallorca” (1956); “Factores históricos de los dialectos catalanes” (1956); “El léxico marinero mediterráneo” (1956); “El mozárabe peninsular” (1959); “Los problemas del castellano en América” (1960); “Valencian, a Regional Variety of Catalan”, dins *Romance Philology* (1952); “La partícula ‘Son’ de Son Armadans y de los demás predios mallorquines” (1960); *Francesc de B. Moll, philologue catalan. Esquisse biographique* (1960); *Els parlars romànics de València i Mallorca anteriors a la Reconquesta* (1961); “Límites y demarcaciones históricas del Reino de Valencia” (1961); *Els valencians i la llengua autòctona durant els segles XVI, XVII i XVIII* (1963); *Problemes de l'ús del vernacle a València* (1967); “La llengua catalana”, dins *Història de Catalunya*, dirigida per Joan Reglà (1970); *Per a una caracterització valenciana* (1972); “La terminologia gramatical para los textos didácticos del catalán” (1979); “El català nord-pirinenc i l'origen de la llengua” (1979); *Aproximació a la història de la llengua catalana I. Creixença i esplendor* (1980).

Tenen un gran interès els seus estudis de toponímia, entre els quals destaquen *De toponimia arábigo-valentina* (1952) o “Las minorías religiosas en la toponimia de Cataluña, Valencia y Mallorca” (1955).

GRAN ESTUDIÓS DE LA LITERATURA

L'interés de Sanchis Guarnier per la literatura no se centra en un període, ni en un autor, ni en un gènere; els seus interessos són molt dilatats: estudia els clàssics, es dedica a l'anàlisi del teatre i de la poesia, principalment a València i Mallorca, i a vegades participa en Jocs Florals amb alguns poemes. Els períodes que centren el seu interès són el Segle d'Or, la Decadència, la Renaixença i el segle xx.

Segons Francesc de B. Moll, una de les tasques més fèrtils realitzada per Sanchis Guarnier a Mallorca fou orientar els escriptors jòvens i estimular-los perquè publicaren. Per esta raó veuen la llum antologies com *Els poetes romàntics de Mallorca* (1950) i *Els poetes insulars de postguerra* (1951), publicats en la col·lecció "Illes d'Or".

Uns altres títols d'anàlisi i estudi de la poesia són: *Arthur Rimbaud, un mite vigent* (1955), *Poetes universitaris valencians* (1962), *El certamen poètic que motivà el llibre de "Les trobes de la Verge Maria"* (1975).

Pel que fa al teatre, destaquen "Un resumen de la història del teatre en València" (1963) o *Els inicis del teatre valencià modern. 1845-1874* (1980).

Uns altres títols de gran interès literari són *L'ideal cavalleresc definit per Ramon Llull* (1958); "La Chanson de Roland a la luz tradicionalista de Menéndez Pidal" (1959); "L'evolució de la llengua literària en els escriptors valencians de la Renaixença" (1962); "La lengua de Ausiàs March" (1962); "Sobre la data de les regles de purisme idiomàtic de Bernat Fenollar" (1967); *Dos dominics valencians coetanis en les antípodes literàries: Antoni Canals i Sant Vicent Ferrer* (1968); *La Renaixença al País Valencià* (1968); *El sector progressista de la Renaixença valenciana* (1978), i "Les raons de la discrepància entre Francesc Eiximenis i Sant Vicent Ferrer" (1980).

LITERATURA ORAL, FOLKLORE I CULTURA POPULAR

Per a Sanchis Guarnier el folklore representa un patrimoni valuósíssim que cal estudiar, analitzar i difondre. Un dels seus objectius era que els valencians recuperaren la consciència de la seua personalitat i que no oblidaren les seues tradicions ni la relació amb la llengua pròpia.

Els proverbis, els refranys, les frases fetes, eren considerats pel professor Sanchis una part de la cultura tradicional que cal preservar enfront de l'amenaça que representa el progrés. Orientades a esta finalitat publicà *Locucions tòpiques valencianes* (1936), *Folklore geogràfic de la comarca d'Alcoi* (1944), *Calendari de refranys* (1945-1951) i, en la *Revista Valenciana de Filologia* (1955-1958), "Dictados tópicos de la comarca de Denia, Pego y la Marina", un compendi de geografia, etimologia, literatura oral, etc.

L'any 1960, amb una reedició molt augmentada del 1973, va escriure el *Cançonet valencià de Nadal*, interessantíssim recull de nades tradicionals valencianes.

La publicació dels volums d'*Els pobles valencians parlen els uns dels altres* són la millor expressió d'etnografia i de folklore geogràfic com l'entenia el nostre autor. Editats per l'editorial L'Estel, *Sector septentrional* (1963), *Sector meridional* (1965), *Sector central-interior* (1968), tots els volums foren reeditats dins l'*Obra completa* per l'editorial Tres i Quatre. Sanchis Guarnier (1982b: 14) començà el primer volum escrivint un capítol titulat "La psicogeografia i el folklore", on explica que "les rivalitats naturals entre els pobles veïns, els costums peculiars de cada poble, els oficis tradicionals, els productes típics, els monuments característics, i els tipus i els episodis més o menys anecdòtics o fantàstics de la història local, són fonts copioses de dites, tradicions i llegendes populars". Completa l'obra una part gràfica d'un encant enorme, amb dibuixos sobre l'arquitectura tradicional, les peculiars peces dels vestits, mapes, etc.

També va dedicar alguns dels seus estudis a la cultura popular: *El arte del vidrio en Mallorca* (1952), *Els molins de vent de Mallorca* (1955), "Los molinos de Mallorca en peligro" (1958); els darrers títols són uns magnífics treballs de llengua i d'arquitectura, però també suposen una reivindicació del paisatge com a

patrimoni. En este sentit, destaquen també *Les barraques valencianes* (1957), magnífic treball, elogiat per lingüistes i arquitectes; “La elaboración del cáñamo en la Vall d’Uixó” (1970), i *La processó valenciana del Corpus* (1978), llibre magnífic on explica la història i el simbolisme de les danses de la processó.

GEOGRAFIA LINGÜÍSTICA

El nostre autor deia que ell no era geògraf, com no era tampoc historiador; ell era filòleg. És difícil definir la seua especialitat perquè ell era un humanista interessat en totes les branques del saber. Així, cal destacar l’opinió d’e-minents especialistes, com el geògraf Vicenç Rosselló (1998: 143), quan recorda el professor en la seua vessant geogràfica: “el seu mestratge arribà a molta gent, inclosos alguns geògrafs esgarriats com jo. A qui havíem de consultar un problema bibliogràfic valencià o una dada històrica o arxivística? [...] L’estudi de la toponímia i de la cartografia històrica, dues dèries en les quals coincidíem, l’havia engegat entre nosaltres Manuel Sanchis Guarner.”

Rosselló esmenta treballs com *Els vents segons la cultura popular*, *Les barraques valencianes*, *Els pobles valencians parlen els uns dels altres* i *La ciutat de València* com a obres amb “dosis de geografia”.

El 1953 publicà *La cartografía lingüística en la actualidad y el atlas de la península Ibérica*. Eixe mateix any va llegir, dins del VII Congrés Internacional de Lingüística Romànica, una comunicació titulada “La cartografia lingüística catalana”. També cal destacar els treballs “El Atlas Lingüístico de la Península Ibérica. Trabajos, problemas y métodos” (1959), escrit juntament amb L. Rodríguez Castellano, Aníbal Otero i L. F. Lindley, publicat l’any 1962 dins d’*Actas do IX Congresso Internacional de Linguística Românica; Els valencians i la llengua autòctona durant els segles xvi, xvii i xviii* (1963); “Contribució al nomenclàtor geogràfic del País Valencià” (1966), i “Sobre la cartografia valenciana anterior al segle XIX” (1975), dins d’un llibre homenatge al professor Joan Reglà.

SANCHIS GUARNER I LA HISTÒRIA

Una altra de les disciplines en què va treballar, de la qual el mateix Sanchis Guarner confessava no ser especialista, era la història. Però la seua obra està sempre envoltada d’un gran rigor científic. En este apartat destaquen treballs com *València visigòtica* (1953); *L’ideal cavalleresc definit per Ramon Llull* (1956); *Els moros valencians i el Cid* (1962); o “La València musulmana”, per al llibre *Història del País Valencià* (vol. I), en col·laboració amb Miquel Tarradell (1965 i 1976), valorat molt favorablement per l’historiador Enric Llobregat:

el capitolet de la història islàmica resulta una perla inestimable.

(Llobregat, 1985: 49.)

Sobre tots estos treballs destaca *La ciutat de València. Síntesi d’història i de geografia urbana* (1972), del qual l’historiador Llobregat (1985: 49) comenta: “un llibre de grata lectura per al valencià de naixement i d’obligatòria lectura i estudi per a qualsevol que vullga saber coses sobre la ciutat”. El millor comentari d’estes llibres el fa el mateix autor, quan respon en una entrevista:

En el libro no se trata solamente de los monumentos y las venerables piedras de la ciudad [...]. En este libro se tratan por primera vez muchos aspectos de la vida de las gentes que moraron en esta ciudad, desde su fundación en el año 138 antes de Cristo hasta el año 1930.

(Galdón, 1985: 95.)

En 1977 va escriure *València, els seus gravadors i la gran aventura d’Ernest Furió*.

Aigües de València, Tribunal de les HIST Tribunal que es reuneix cada dijous d'onze a dotze del matí a la part dreta de la porta dels Apòstols de la seu de València, per tal de veure i de resoldre les diferències sorgides entre els regants de l'Horta valenciana, excepte els beneficiaris de la sèquia de Montcada, que constitueixen una comunitat a part. Jaume I féu donació, el 1238, de les sèquies del Túria als usuaris, respectant el dret consuetudinari ("segons fo acostumat e establert en temps de sarraïns"). L'aigua del Túria (15 m³ per segon) és considerada dividida en 138 files, de les quals, per la vora esquerra del riu, en pren 48 la sèquia de Montcada, 10 la de Tormos, 14 la de Mestalla i 14 la de Rascanya, i per la vora dreta pren 14 files la sèquia de Quart, 10 la de Mislata, 14 la de Favara i 14 la de Rovella. Una assemblea general de regants de cada sèquia, que es reuneix cada dos anys, designa directament el seu síndic o sequier i la junta de govern, i vota el pressupost. El síndic, auxiliat pels atandadors subordinats seus, vigila el rigorós repartiment de l'aigua en quantitat i duració. En temps de secada, el síndic té poders il·limitats per a distribuir equitativament l'aigua disponible, i quan una collita corre un perill imminent, posseeix també atribucions per a concedir "l'aigua de gràcia" al conreu amenaçat, en detriment dels altres menys exposats. El regants han de pagar grosses multes si

desacaten les ordres del síndic. Vuit síndics, un per cadascuna de les sèquies de Tormos, Mestalla, Rascanya, Mislata, Favara i Rovella, i dos per la de Quart —un corresponent al braçal general i un altre pel de Bennàger i Faitanar— constitueixen el consell de les sèquies del Túria, el qual normalment és deliberatiu —en temps de secada, però, és també executiu— i exerceix així mateix funcions judicials, sense cap apel·lació superior. En les sessions setmanals dels dijous, el Tribunal de les Aigües, constituït pels vuit síndics esmentats, tracta i dirigeix les diferències entre els regants, i les denúncies de regatges abusius formulades pels atandadors, amb un procediment judicial gratuït, oral i sumaríssim. Després d'escoltar les parts, un síndic de l'altra banda del riu —el de Favara en els litigis de les sèquies de la vora esquerra i el de Mestalla en els de la dreta— proposa la sentència, i el tribunal la dicta després d'una breu deliberació en veu baixa, no intervenint en la seva votació el síndic de la sèquia interessada. Tots els síndics vesteixen encara —no sense una certa vanitat— la brusa negra, que era el vestit de cerimònia habitual dels llauradors valencians en el primer terç del s. XX. El president del tribunal, designat per torn, acostuma a assenyalar amb el peu el litigant a qui dona la paraula, tot dient: "Parle vostè!" o "Calle vostè!".

Fragment d'una entrada elaborada per Manuel Sanchis Guarnier per a la *Gran Enciclopèdia Catalana*.

COL-LABORACIONS

El 1969 es publicà el volum I de la *Gran Enciclopèdia Catalana*, obra molt completa, considerada una de les millors enciclopèdies del món, en la qual Sanchis Guarnier va actuar com a assessor general, a més d'aportar-hi un gran nombre d'entrades, gran part d'estes de tema històric.

El 1972 és nomenat membre del consell assessor de la *Gran Enciclopedia de la Región Valenciana*, per a la qual redacta moltes entrades referides a la llengua i la cultura valencianes. També s'hi ocupà de les entrades corresponents a cada lletra de l'alfabet.

Destaca també la seua col·laboració en el *Diccionari català-valencià-balear* i els treballs per a l'Atlas Lingüístic de la Península Ibèrica, obres descomunals que ja han sigut comentades anteriorment.

Entre les revistes en què va col·laborar convé esmentar sobretot les següents: *Revista de Filología Española*, *Butlletí del Diccionari de la Llengua Catalana*, *Anales del Centro de Cultura Valenciana*, *Revista Valenciana de Filología*, *El Timó*, *El Camí*, *Papeles de Son Armadans*, *Revista d'Estudis Romànics*, *Gorg* i *Els vents del món*.

L'EDICIÓ DE LLIBRES

Com que cap faceta referida al llibre li resultava desconeguda, l'edició fou un dels aspectes als quals es va dedicar, primer a Mallorca i més tard a València. Ajudà Moll en les tasques editorials, en poemaris i antologies.

Assessorà l'editorial Torre des dels anys de postguerra fins al 1962, regentada per Casp i Adlert, fins que el grup va prendre una direcció política conservadora. Col·laborà amb l'editorial Barcino, formà part del Consell Editorial de L'Estel, participà en la fundació de la Societat Bibliogràfica Valenciana i va fundar una col·lecció de monografies des de l'Institut de Filologia Valenciana que hui porta el seu nom, "Biblioteca Sanchis Guarnier".

Els que ja havien llegit l'obra de Sanchis Guarnier la relligen hui amb nostàlgia, admiració i sorpresa, recordant que han perdut un mestre, però que han heretat una magnífica obra i el model d'un ciutadà que va deixar obert un camí molt ben assaonat per a les generacions que el van succeir.

3

MATERIAL DIDÀCTIC PER A L'ALUMNAT

- **Carta a un/a alumne/a valencià/ana**
- **Material didàctic per a Educació Secundària Obligatòria**
 - PRIMER CICLE**
 - SEGON CICLE**
- **Material didàctic per a Batxillerat**

Carta a un/a alumne/a valencià/ana

Benvolgut/da alumne/a:

A hores d'ara curses ESO o Batxillerat. Tant fa. Prompte accediràs a la universitat, a la formació professional o al món laboral. T'estàs fent major i has crescut molt des del dia que et deixaren per primera vegada a la porta de l'aula d'una escola valenciana i cantaves allò de "quan les oques van al camp la primera va davant..."

De segur que per a tu aprendre valencià i en valencià ha format part de la teua vida escolar. Pot ser, fins i tot, que no vullgues estudiar d'una altra manera que no siga així. I és normal, saps?, perquè la llengua que forma part essencial d'este poble des de sempre ha sigut el valencià.

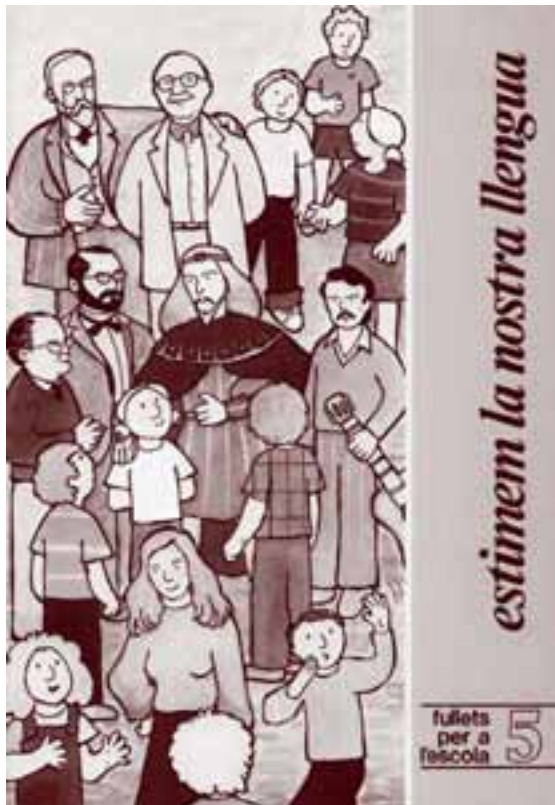
Tanmateix estos fets que ara són normals no ho han sigut sempre, ni fa 50 anys, ni 40 ni 30. La teua llengua, la nostra, ha patit abatiments continus al llarg de la història. Mira, què hi farem? Però ha sigut forta i és viva encara. Es parla a la majoria dels pobles del nostre territori. I tu pots estudiar-la i estudiar amb ella el que vullgues, llegir, i sentir la ràdio, escoltar música i veure la televisió, perquè hòmens i dones de la història de la nostra cultura han lluitat i treballat perquè així fóra, perquè no perdes els teus orígens, la teua identitat dins d'una comunitat cultural i lingüística ben diferenciada.

Ara i ací et presentem un home valent, un lluitador de la llengua, un ciutadà compromés amb el seu poble, que féu tot allò que estava al seu abast perquè tu i els teus companys pugueu llegir i escriure en valencià com a habitants d'un poble normal: Manuel Sanchis Guarner.

Esperem que aprengues alguna cosa d'ell. Ara la pilota està a les teues mans. De tu depén que açò no acabe, tu eres el futur, el parlant transmissor als qui vindran. Per això confiem que no desistisques i continues la tasca en temps més fàcils com els que ara vivim, encara que només siga parlant en valencià, que és l'acte d'afirmació personal que cadascun de nosaltres podem fer cada dia per enfortir les arrels de la nostra col·lectivitat.

Atentament,

Les autores

MATERIAL DIDÀCTIC PRIMER CICLE

D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA

MANUEL SANCHIS GUARNER. Un humanista valencià del segle xx

OBJECTIUS:

- Conèixer i valorar la figura de Sanchis Guarnier com a filòleg i com a ciutadà compromés, així com els fets històrics i socials més importants en relació amb la seua tasca científica i divulgativa.
- Reconèixer i distingir les característiques dels texts expositius, argumentatius i conversacionals.
- Contribuir activament al manteniment lingüístic i cultural.
- Iniciar en els procediments que permeten dur a terme treballs d'investigació dins dels àmbits etnogràfics i socioculturals.

CONTINGUTS

I. Lectura

- Vida i obra de Manuel Sanchis Guarnier.
- Context sociocultural en el qual es desenvolupa la seua obra.

II. Literatura

- La literatura oral.

III. Tècniques de treball

- Lectura comprensiva.
- Consulta de diccionaris i enciclopèdies.
- Utilització d'Internet.
- Pràctica de treball de camp.
- Pràctiques d'anàlisi i síntesis de texts.

IV. El text

- El text expositiu.
- El text argumentatiu.
- El text conversacional.

V. Comunicació

- Recerca i comparació de variants dialectals.

VI. Lèxic

- Camps semàntics.
- Frases fetes i refranys.

PER A COMENÇAR (AVALUACIÓ INICIAL)

1. Explica amb les teues paraules:

a. Què significa *humanista*? _____

b. Què creus que vol dir *bilingüe*? _____

c. Quines ciències coneixes que estudien la llengua? _____

d. Qui era Manuel Sanchis Guarnier? _____

e. Què estudia la cultura popular? _____

f. Què és una variant dialectal? _____

g. Què significa *filòleg*? _____

2. Després de respondre les preguntes anteriors, unix cadascuna de les definicions següents amb la qüestió que li correspon del primer exercici i comprova les diferències amb les teues respostes.

- a. Que escriu i parla dos llengües.
- b. Varietat o diferència lingüística d'una mateixa paraula.
- c. Persona que es dedica a l'estudi de la llengua en totes les seues manifestacions.
- d. Hi ha diverses ciències que estudien els diferents aspectes de la llengua, com la filologia, la lingüística, la toponímia, la dialectologia, l'antroponímia...
- e. Sanchis Guarnier va ser un dels millors lingüistes valencians, treballador incansable que va dedicar tota la seua vida a l'estudi de la llengua i la cultura valencianes.
- f. Persona instruïda que cultiva moltes branques del saber.
- g. Les denominacions d'objectes, plantes, fenòmens atmosfèrics, cançons, refranys, tradicions dels pobles..., són molt valuoses per a l'estudi de la llengua i de l'etnografia o cultura popular.

LITERATURA / LECTURES

Text 1

Manuel Sanchis Guarner
(València 1911-1981)

Gran intel·lectual valencià d'una activitat molt intensa i molt diversa com a lingüista, historiador, etnògraf, dialectòleg, etc. Va ser un gran coneixedor de llengües; parlava portugués, francès, italià, alemany, anglés, castellà i valencià; i traduïa de l'àrab, del grec i del llatí. Però potser la millor herència d'este erudit valencià ha sigut la influència del seu mestratge en els nombrosos deixebles que continuen actualment la seua tasca cívica i científica.

Orfe de pare i mare quan encara era molt jove, va ser acollit pel seu oncle, el canonge Josep Sanchis Sivera, arqueòleg i estudiós, del qual heretà el seu interès per totes les qüestions valencianes.

Estudià el Batxillerat a l'Escola Pia de València i després a la universitat les carreres de Dret i Filosofia i Lletres. Participà en els moviments de recuperació valencianista, fou promotor de l'Associació Professional d'Estudiants de Filosofia i Lletres i un dels fundadors d'Acció Cultural Valenciana, entitat estudiantil que vinculava el món universitari amb els problemes reals del país. Com a membre actiu, col·laborà en la revista del grup *Acció Valenciana*, i va ser un dels firmants de les Normes de Castelló (1932).

A Madrid, fou becat per la Junta per a l'Ampliació d'Estudis (1932-1933), organisme oficial que seguia les normes de la Institució Lliure d'Ensenyança. Fou deixeble de Menéndez Pidal, Navarro Tomás i Américo Castro en el Centre d'Estudis Històrics (1933-1936). Fruit d'un viatge pel Marroc amb l'arabista Lévi-Provençal i dels seus estudis de l'àrab, Sanchis Guarner es convertí en un gran investigador dels mossarabismes valencians i de la toponímia àrab, però principalment fou un gran historiador dels nou segles de presència àrab en terres valencianes.

Durant la Guerra Civil espanyola s'incorporà a l'exèrcit republicà. Fou detingut i internat en un camp de concentració. Va complir quatre anys de condemna, principalment al penal de Montolivet (1939-1943). Empresonat, no perdé el temps: va escriure la *Gramàtica valenciana*, féu traduccions, estudià alemany...

València. Torres de Serrans.

L'any 1943, quan obtingué la llibertat provisional, es traslladà amb la seua dona a Mallorca, on començà a col·laborar en la redacció del *Diccionari català-valencià-balear* amb el seu amic Francesc de Borja Moll. També va participar amb ell en les enquestes per a l'Atlas Lingüístic de la Península Ibèrica a partir del 1944, sota la direcció de Menéndez Pidal i el Consell Superior d'Investigacions Científiques.

Visqué a Mallorca 17 anys, amb una intensa activitat docent, literària i cívica.

El 1959 retornà definitivament a València, on féu cursos de Filologia Romànica i de Lingüística General en la Universitat; fou cap del Departament de Francés, agregat de Lingüística Valenciana, catedràtic, degà de la Facultat de Filologia, director de l'Institut de Ciències de l'Educació i de l'Institut de Filologia Valenciana.

Fou membre d'organismes d'una gran autoritat acadèmica com l'Institut d'Estudis Catalans (1961), l'Acadèmia Espanyola (1951) i l'Acadèmia de la Història (1966), i Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1974).

Manuel Sanchis Guarnier treballant al seu despatx (Palma de Mallorca, 1952).

Publicà més d'un centenar de llibres, articles, estudis i pròlegs, entre els quals destaquen:

- *La llengua dels valencians* (1933)
- *Gramàtica valenciana* (1950)
- *Els vents segons la cultura popular* (1952)
- *Les barraques valencianes* (1957)
- *Cançonet valencià de Nadal* (1960)
- *Els pobles valencians parlen els uns dels altres* (1963-1968)
- *La Renaixença al País Valencià* (1968)
- *La ciutat de València. Síntesi d'història i de geografia urbana* (1972)
- *Sobre la cartografia valenciana anterior al segle XIX* (1975)
- *La processó valenciana del Corpus* (1978)
- *Els inicis del teatre valencià modern. 1845-1874* (1980)

Va morir el 16 de desembre de 1981, als 70 anys. Al final de la seua vida va tindre molts adversaris; va ser víctima d'una terrible incomprensió i durs atacs que l'acusaven de catalanista, d'antivalencianista que renunciava al poble valencià, a la seua cultura i a la seua llengua. El nom de les seues obres citades anteriorment poden ser un humil testimoni de la seua valenciania.

En paraules del Dr. Pedro Ruiz Torres (1998: 25), Manuel Sanchis Guarnier fou "un home que tots consideraven el lingüista valencià més important dels darrers temps i una de les grans figures de la cultura valenciana".

INVESTIGA

3. Descobrix, amb els instruments al teu abast (enciclopèdies, Internet, diccionaris enciclopèdics, etc.), què signifiquen i a quin període pertanyen:

Les Normes de Castelló / Acció Cultural Valenciana

TREBALLEM EL TEXT NÚMERO 1

4. Després d'haver llegit la breu biografia de Manuel Sanchis Guarner, respon les preguntes següents:

- Quin any va nèixer?
 - 1940
 - 1925
 - 1911
- On va nèixer?
 - a Alacant
 - a València
 - a Mallorca
- On va rebre la seua formació filològica?
 - a París
 - a Madrid
 - a València
- Amb quin filòleg mallorquí treballà en la confecció del *DCVB*?
 - amb Menéndez Pidal
 - amb Navarro Tomás
 - amb Francesc de B. Moll
- Manuel Sanchis Guarner va ser
 - poeta
 - filòleg
 - novel·lista
- Quina d'estes obres va ser escrita per Sanchis Guarner?
 - *Nosaltres els valencians*
 - *La llengua dels valencians*
 - *Folklore valencià. Coses de la meua comarca (la Marina)*

Manuel Sanchis Guarner i altres, "El Atlas Lingüístico de la Península Ibérica (ALPI). Trabajos, problemas y métodos", *Actas do IX Congresso Internacional de Linguística Românica* (Lisboa, 1962).

5. Localitza en el text biogràfic a quins noms corresponen les sigles següents i explica què signifiquen i la implicació del nostre autor.

CEH

DCVB

ALPI

AV

EL TEXT EXPOSITIU

Acabes de llegir una biografia resumida de la vida i obra de Sanchis Guarnier. Es tracta d'un text expositiu, que, com indica la paraula, servix per a exposar o explicar un tema o un assumpte de forma didàctica, és a dir, de manera que els lectors o els oients el puguen comprendre per complet. També serien texts expositius un examen, una carta, una conferència, etc.

Per a fer un bon text expositiu hem de:

- Tindre clar el tema que volem exposar.
- Ordenar les idees distingint les principals de les secundàries.
- Organitzar el contingut amb esquemes, il·lustracions, gràfics...
- Documentar-nos adequadament.
- No opinar ni donar valoracions personals.

DOCUMENTA'T 1

La Institució Lliure d'Ensenyança

La Institució Lliure d'Ensenyança, fundada en 1876 per un grup de catedràtics separats de la universitat, defenia la llibertat de càtedra i es negava a ajustar l'ensenyament als dogmes oficials en matèria religiosa, política o moral. El principal representant va ser Francisco Giner de los Ríos. Des del 1876 fins a la Guerra Civil del 1936, l'ILE es va convertir en un punt de referència pedagògica i científica. Destaquen figures com Ramón y Cajal, Unamuno, Pérez Galdós, Pardo Bazán i Juan Ramón Jiménez, i col·laboradors de dimensió internacional com Tolstoi, Darwin, Bertrand Russell, etc. Des de l'ILE es van crear o es va inspirar la creació d'organismes com el Museu Pedagògic, la Junta per a l'Ampliació d'Estudis, de la qual depenien el Centre d'Estudis Històrics, l'Institut de Ciències Fisiconaturals o la Residència d'Estudiants.

Text 2

La llengua autòctona

La burgesia i la classe mitjana de la ciutat de València no han començat a abandonar el valencià fins a la segona meitat del segle XIX. La Desamortització, la industrialització i la transformació agrícola, enriqueixen de pressa una classe social que va creure que arribaria a ser *distingida* si es feia *distinta* de l'estament popular. I una manera fàcil i còmoda de diferenciar-se dels llauradors i menestrals és usar una llengua diferent a la d'ells.

Manuel Sanchis Guarner,
La llengua dels valencians (1985¹⁰)

Text 3

Un poble que oblida el seu idioma, és un poble en el trànsit de la mort. El món s'empobreix cada vegada que desapareix una cultura. L'extermini d'una llengua, d'una cultura i d'un poble, són una sola i mateixa cosa.

Manuel Sanchis Guarner,
La llengua dels valencians (1985¹⁰)

Text 4

D'altres pares no volen que els seus fills parlen valencià perquè tenen por, segons diuen, que després no puguen aprendre bé el castellà. Jo els preguntaria a eixos pares si és que creuen que els seus fills són deficients mentals, ja que els consideren incapaços de ser bilingües.

En el món actual ningú no pot limitar-se al monolingüisme, tothom necessita ser poliglota, i cada dia més.

Manuel Sanchis Guarner,
La llengua dels valencians (1985¹⁰)

EL TEXT ARGUMENTATIU

El text argumentatiu s'utilitza per a expressar opinions o convèncer algú d'alguna cosa. Generalment l'argumentació i l'exposició apareixen unides. Els passos a seguir per a fer un text argumentatiu són:

- Presentar una opinió al principi de l'exposició.
- Defendre o refusar una idea amb arguments.
- Conclusió.

Per a presentar de manera clara els arguments s'utilitzen connectors:

- Per a ordenar: *primer, segon, etc. D'una banda... d'una altra, etc.*
- Per a presentar arguments contraposats: *però, al contrari, etc.*
- Per a explicar: *o siga, ja que, etc.*
- Per a concloure: *per tant, en conclusió, etc.*

TREBALLEM ELS TEXTS 2, 3 i 4

6. Fes un breu resum del text 2 amb les teues paraules.
7. Què creus que és més irrecuperable, la destrucció d'un monument molt important o la desaparició d'una llengua per falta d'ús?
8. Definix les paraules *monolingüisme*, *bilingüisme* i *poliglota*.
9. Creus que conèixer diverses llengües pot ser un problema o és un enriquiment? Raona la resposta.

CREA

Imagina dos situacions diferents:

Una amiga teua no vol aprendre valencià perquè considera que és un dialecte de poble.

10. Escriu la conversa que tindrieu, en la qual has de buscar arguments per tractar de convèncer-la i aconseguir que vullga aprendre'l.

Imagina que eres responsable de Normalització Lingüística en el teu consistori. Dramatitza la següent situació:

11. Exposa, com a cap de Normalització, algunes idees argumentades per a facilitar la difusió i recuperació de la dignitat que li pertoca al valencià.

Finalitzada esta fase, realitza un text conversacional consistent en:

12. Debat amb altres regidors imaginaris (companys i companyes) que estan en desacord amb les teues idees.

EL TEXT CONVERSACIONAL

El text dialogat o conversacional és la forma de comunicació més important en l'expressió oral. Forma part substancial de texts que reproduïxen debats, entrevistes, rodes de premsa, etc.

La literatura també utilitza el diàleg en la novel·la, en el conte, en els texts dramàtics...

Generalment és espontani, fa servir molts recursos expressius...

INVESTIGA

13. Què signifiquen estes paraules?

Toponímia

Lingüística

Dialectologia

Antroponímia

Onomàstica

14. Quin és el tret comú de totes estes? Coneixes alguna obra dedicada als topònims o als dialectes?

Text 5

Manuel Sanchis Guarner formava part de la trilogia cultural valenciana que, d'alguna forma, era la guia de tots els joves, que pels anys seixanta i setanta encetaven la seua producció literària al llarg i ample del País. Si Joan Fuster era la consciència crítica i la lucidesa sobre qui érem i què calia preguntar-se sobre la nostra essència nacional; i Vicent Andrés Estellés la veu lírica que acostava el nostre gris món a la formulació poètica; Sanchis Guarner era, sobretot, el mestre. El mestre que ens assenyalava els camins vàlids pels quals trobar les raons culturals del nostre pensament. *La llengua dels valencians* ha estat una mena de Bíblia, junt a *Nosaltres els valencians*, de totes aquelles generacions.

Lluís Alpera, "Un mestratge permanent", en *Homenatge a Sanchis Guarner* (1985)

TREBALLEM EL TEXT NÚMERO 5

15. De quins grans autors valencians parla Lluís Alpera?
16. Quin dels tres era poeta?
17. En la lectura apareix el títol de dos obres. Esmenta-les i busca el nom dels autors.

DOCUMENTA'T 2

La cultura popular

En paraules de l'eminent dialectòleg Joan Veny "la cultura popular va lligada estretament a la llengua". Sanchis Guarner tenia una preocupació permanent per la cultura popular i la considerava com un patrimoni de tots que cal investigar, recollir, estudiar, catalogar i posar a disposició del poble... En la seua biografia hem esmentat algunes de les obres referides a la cultura popular del poble valencià. Completarem la llista: *Calendari de refranys*, "Dictados tópicos de la comarca de Denia, Pego y la Marina", "El léxico marinero mediterráneo", "La elaboración del cáñamo en la Vall d'Uixó", *El cant de la Sibil·la*, *El arte del vidrio en Mallorca...*

Els textos 6, 7 i 8 són tres cançons nadalenques que formen part del recull de Sanchis Guarnier *Cançoneret valencià de Nadal*. Llig-les detingudament.

Text 6

Esta nit fa bona nit,
i demà serà Nadal
menjarem arròs amb trossos,
¡quin mal **nos** farà el queixal!

Polles, pollastres, cabrits,
coloms, capons i gallines,
torrons, panses i confits,
pastissets i coques fines.

Diu el gall
el dia de Nadal:
—Jo estic mal.
Diu la gallina:
—Jo estic lloca;
a mi no em toca.

Ja ve Nadal,
tremola el gall.
Diu la gallina:
—Ai, quin mal dia!

Diu el pollastre:
—Seguim el rastre.
Diu la lloca:
—A mi no em toca.
Diu el pollet:
—A mi no em pertoca,
que sóc xicotet.

Ara ve Nadal,
matarem el gall,
i a la tia Pepa
li'n darem un tall.

Ara ve Nadal,
matarem el porc,
i a la tia Pepa,
li'n darem cuixot.

TREBALLEM EL TEXT NÚMERO 6

17. En el text 6 hi ha unes paraules destacades en negreta que potser trobes estranyes. Substitueix-les per una construcció més habitual.

18. Pots explicar esta cançó nadalenca? Per què tenen por dels animals?

19. Busca el significat de la paraula *lloca*.

Melodia transcrita per Maria Teresa Oller, a Castelló de Rugat. CMFV, XII-XIII, 34.

20 Esta nit fa bona nit,
i demà serà Nadal,
menjarem arròs amb trossos,
¡quin mal **nos** farà el queixal!

21 Polles, pollastres, cabrits,
coloms, capons i gallines,
torrons, panses i confits,
pastissots i coques fines.

22 Diu el gall
el dia de Nadal:
—Jo estic mal.
Diu la gallina:
—Jo estic lloca;
a mi no em toca.

23 Ja ve Nadal,
tremola el gall.
Diu la gallina:
—Ai, quin mal dia!
Diu el pollastre:
—Seguim el rastre.
Diu la lloca:
—A mi no em toca.

24 Ara ve Nadal,
matarem el gall,
i a la tia Pepa
li'n darem un tall.

25 Ara ve Nadal,
matarem el porc,
i a la tia Pepa
li'n darem cuixot.

El dinarot nadalene té un ritual que admet moltes floritures. Després de l'olla amb pilotes i el rostit, es mengen moltes llepolies: neules, coques fines, casques, ensuerat (de roses de dacsca), bunyols de vent, pastissots de glòria, marsapà i sobretot torrons. Les diverses classes de torrons valencians (de Xixona, d'Ontinyent, d'Alacant, etc.) tenen fama mun-

En l'època de Nadal... faig el a cuclet. Les de nos s'infunden ja...
quid al herret. Mitg a desmicco des a la plaga van; lo
per... que haquen, el tros de la cara, el tros de la cara,....

Melodia transcrita per Mossén D. Cibat. Bardissa, a Altea. Folklore Valencià, III, XV.

Fragment del *Cançoneret valencià de Nadal*.

En altres cançons els xiquets imploren un donatiu:

Text 7

Esta nit és bona nit,
i venim per les estrenes,
que nos trauen de damunt
les tristos i moltes penes.

Ací venim a cantar-li
a la senyora Maria,
que nos done l'*asguilando*,
mes que siga una sardina.

A la rum-rum
A la rum-rum
figues i panses,
apagueu la llum.

Els donatius que demanen els xiquets cantaires són molt variats, depenent dels pobles: orelletes, pastissets, anous, castanyes, torró, ametletes, avellanes, sobrassades, botifarres, llonganisses, etc.

Text 8

La Nit de Maitines,
nos n'havem d'anar
a menjar i beure
sense treballar;
la carabasseta
i el moniatet,
la boteta plena
p'a fer-se un traguèt.

DOCUMENTA'T 3

Segons Sanchis Guarner, les primeres nades valencianes que conservem són tres originals de Joan Timoneda (c. 1520-1583), que fou un hàbil col·leccionista i editor de contes i poemes tradicionals.

TREBALLEM EL TEXT NÚMERO 7

20. Has participat alguna vegada en este costum nadalenc de cantar pel carrer i demanar un donatiu?

21. Saps quins són els instruments que acompanyen tradicionalment les cançons?

22. El mot *asguilando* és un terme col·loquial valencià de deformació del castellà *aguinaldo*, que apareix en les cançons de formes diverses, com ara *aguirlando*, *asguirlando*, etc. Busca un sinònim d'esta paraula.

23. Quins donatius demanarien els xiquets en l'actualitat?

TREBALLEM EL TEXT NÚMERO 8

24. Et crida l'atenció alguna paraula per la forma d'estar escrita? Comenta-la.

25. Expressa d'una altra manera *p'a fer-se un traguèt*.

La celebració de les festes de Nadal ha tingut en les nostres terres un segell casolà. Les famílies anaven a la Missa del Gall i en tornar a casa feien un ressupò en què no solia faltar la carabassa torrada al forn.

Hi ha algunes cançons nadalenques que són un autèntic document dels menjars tradicionals. Llig atentament el següent text de Manuel Sanchis Guarnier, referit al dinar de Nadal.

Text 9

El dinarot nadalenc té un ritual que admet moltes floritures. Després de l'olla amb pilotes i el rostit, es mengen moltes llepolies: neules, coques fines, casques, ensucrat (de roses de dacsca), bunyols de vent, pastissets de glòria, marsapà i sobretot torrons.

Les diverses classes de torrons valencians (de Xixona, d'Ontinyent, d'Alacant, etc.) tenen fama mundial. També es mengen moltes fruites seques: anous, avellanes, castanyes, figues i panses...

CREA

26. Escriu una recepta típica de Nadal indicant:

- Els ingredients i les quantitats.
- La forma de realitzar la recepta.

Sequer. En primer pla, ametlla; al fons, pansa.

DOCUMENTA'T 4

¿Sabies que assecar la fruita al sol és una herència transmesa pels musulmans, quan ja fa molts segles poblaven estes terres?

Durant el Ramadà, la religió musulmana prohibeix menjar durant el dia. A la nit, a sol post, prenen fruites seques per no desnodrir-se.

Per a assecar les figues al sol es fa un tallet pel cul (per la flor) i es posen damunt dels canyissos, igual que es fa amb el raïm, fins que estiga sec i dauradet.

TREBALLEM EL TEXT NÚMERO 9

27. Busca en el *DCVB* les paraules que no conegues i escriu la seua definició.

28. Les fruites seques, principalment les figues i les panses en algunes de les nostres comarques, com la Marina, han estat sempre molt presents. Busca en el diccionari el significat de la paraula *pansa*.

29. El *dinarot* és un augmentatiu de *dinar*, perquè tradicionalment el dia de Nadal, com has pogut observar en el text, es menja molt. Ara, actualment, el dinar de Nadal és diferent i extraordinari?

Si teniu algun company o companya de religió musulmana, pot explicar-vos la festa del Ramadà i què mengen actualment a la nit durant el mes de celebració.

Depenent de l'edat que tinga el vostre company o companya potser ell o ella també fa dejuni. Pregunteu a partir de quina edat els xics i les xiques comencen a participar en el Ramadà.

30. Quines de les llepolies esmentades en el text 9 continuen menjant-se el dia de Nadal?

31. Inventa un menú de Nadal actual.

Representació d'un Miracle de Sant Vicent en un gravat del 1860.

Llig atentament este text i respon les qüestions següents:

Text 10

Miracles, escenificacions de miracles o prodigis atribuïts a Sant Vicent Ferrer, que es representen per xiquets damunt el cadafal dels altars erigits en certs carrers de València els dies de la festa del sant patró del Regne, la popularitat del qual es manté ben viva.

Són peces en un acte i en vers, sempre amb la mateixa estructura, amb alguns personatges obligats i amb l'argument tret, generalment, de la vida de Sant Vicent Ferrer, de fra Justinià Antist (València 1575), feta sobre el procés de canonització.

Manuel Sanchis Guarnier, *Els inicis del teatre valencià modern. 1845-1874* (1980)

TREBALLEM EL TEXT NÚMERO 10

32. Què són els miracles?
33. Quan i on se celebren?
34. Quin és l'argument?
35. Explica les característiques principals d'estes peces teatrals.

El Mercat Central de València en el passat i en l'actualitat

Text 11

El Mercat Central es feia encara a base de parades amb veles de lona que eren desmuntades a migdia, per tal que la plaça quedàs neta a la vesprada, apta perquè hi trafegassen els botiguers i compradors, i sobretot passejassen els soldats i les criades. Continuaven les llargues obres del Mercat Central (1910-1928), un dels més luxosos d'Europa, el principal dels edificis modernistes de València, projectat pels arquitectes barcelonins Francesc Guàrdia Vial i Alexandre Soler Marc, amb la pretensió de conciliar l'ús del ferro despulat i el repertori decoratiu propi de l'*art nouveau*.

Manuel Sanchis Guarner,
La ciutat de València (1997⁶)

TREBALLEM EL TEXT NÚMERO 11

- 36.** Quin tipus de mercat actual et suggerix esta descripció? Explica l'ambient d'un mercat a l'aire lliure que tu hages vist.
- 37.** Compara les diferències entre un centre comercial o un supermercat i un mercat.

INVESTIGA

- 38.** Busca informació sobre *art nouveau* i modernisme.

Una de les principals festes valencianes són les falles.

39. Saps quin és l'origen de les falles? La resposta la trobaràs en el text següent, escrit per Sanchis Guarner l'any 1974 en la revista *Gorg*:

Text 12

Les falles són, certament, la festa del foc que celebra l'arribada de la primavera. Des de les èpoques més remotes els homes han encés fogueres en senyal de festa, pràctica especialment característica de les saturnals. El foc té doncs en les falles valencianes el seu venerable caràcter lustral.

Però el foc ha tingut històricament també una altra missió ben distinta: la purificació, la de destruir el mal per la combustió. Durant molts segles la humanitat ha immolat els delinqüents a la foguera.

El progrés assolí que més tard els reus fossen cremats només en efígie. La combinació de les efígies, és a dir dels *ninots*, permet de construir escenes, i amb això ja no sols s'ataca els individus tarats, sinó que és possible de combatre els vicis socials, els defectes col·lectius... La gran càrrega satírica amb què són confeccionats els ninots i disposades les escenes falleres, realitza, doncs, una missió moralista per tal com es proposa la millora dels costums socials.

Amb la cremada de les efígies dels viciosos, el foc compleix, doncs, la seua missió purificadora.

TREBALLEM EL TEXT NÚMERO 12

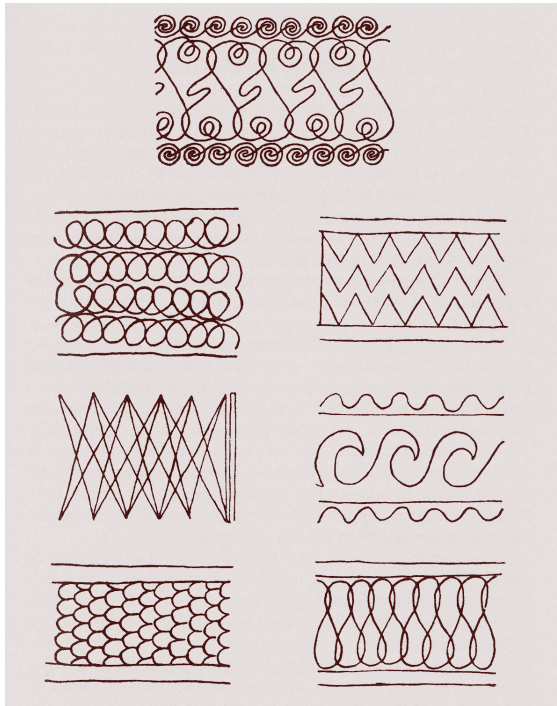
40. Segons este text, quina és la missió del foc? Explica l'origen de la cremada de la falla.

41. Escriu un pregó curt per a convidar els forasters a la teua festa preferida.

Artista faller amb un ninot de falla.

Creativitat popular. Dibuixos que feien les dones amb l'aigua quan ruixaven el sòl de la barraca, que era de terra.

Llig atentament el text següent, extret del llibre *Les barraques valencianes*, de Sanchis Guarner:

Text 13

Considerada des del punt de vista econòmic-social, la barraca és l'habitable corresponent al minifundi en l'Horta valenciana, aixó és la construcció modesta on viu amb el seu propi aixovar l'hortolà que conrea una petita parcel·la mentre que l'alqueria és l'edifici ample corresponent al latifundi, es a dir, la casa pertanyent a una propietat rústica relativament extensa, proveïda d'apartaments distints per als estatgers, les aïnes, les col·lites i el bestiar, i on també hi ha unes habitacions sumptuàries on abans solia residir temporalment el senyor. En el secà, la casa rural paral·lela a l'alqueria és el mas.

42. Hi ha diversos tipus d'habitatge rural en les nostres terres: la barraca, l'alqueria, el mas, el riurau i la cova. Explica les característiques d'estes tipologies i destaca si són de camp, de muntanya, d'horta...

CREA

Sou un grup d'estudiants ecologistes. Acabeu d'assabentar-vos que demoliran una de les últimes barraques que queden a l'Horta per a construir una piscifactoria.

43. Formareu dos equips, l'un amb els companys i companyes que estan a favor de la demolició i l'altre amb els que hi estan en contra.

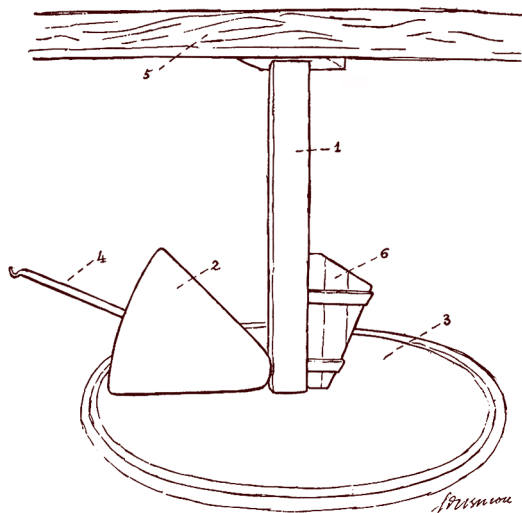
- Un grup exposarà els avantatges de la construcció d'una piscifactoria.

- L'altre grup argumentarà la pèrdua que suposaria la desaparició d'una tipologia d'arquitectura valenciana tan estimada pels valencians.

DOCUMENTA'T 5

L'antiga elaboració de l'oli generava un camp semàntic molt ric en terminologia, frases fetes i refranys, tots referits a l'olivera, l'oliva i l'oli. Alguns objectes es denominen de forma diferent segons la comarca. Observa el dibuix. Actualment moltes de les paraules estan en desús, desaparegudes, per les noves tecnologies que han transformat les almàsseres.

Almàssera o moli d'oli. 1. arbre; 2. trompello o rutló; 3. safà o regit; 4. maia; 5. jàssena; 6. gronsa o tremuja.

44. Què significa el concepte *camp semàntic* que apareix en el text del *Documenta't 5*?

45. Busca en el *DCVB* la definició de les paraules següents:

almàssera

talzim

premsa

esportí

46. Explica la frase:

com una bassa d'oli

47. Comenta el refrany següent i busca'n d'altres sobre l'oli:

Els diners són com l'oli, que per on passa deixa.

48. L'ofici més important relacionat amb l'oli és l'almasserer. Esmenta oficis o professions que han desaparegut darrerament.

I ara vegem què saps sobre Sanchis Guarnier.

49. Imagina que eres estudiant del Col·legi Públic Manuel Sanchis Guarnier d'Ondara. Fas un llarg viatge i comences a xarrar amb el xic o la xica que tens al teu costat. S'ha interessat pel nom del teu col·legi, Manuel Sanchis Guarnier, i tu li expliques la importància del personatge i tot el que saps de la seua obra.

Serà millor que l'activitat siga oral i tan real com siga possible.

MATERIAL DIDÀCTIC SEGON CICLE D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA

MANUEL SANCHIS GUARNER. Un humanista valencià del segle xx

OBJECTIUS:

- Produir texts expositius amb propietat i reflexionar sobre l'ús del llenguatge i l'organització dels pensaments.
- Obtindre i seleccionar informació utilitzant les fonts apropiades.
- Conèixer les creences, les actituds i els valors bàsics de la nostra tradició, i valorar-los críticament.
- Conèixer i valorar el patrimoni cultural i lingüístic de la nostra llengua.
- Valorar la tasca realitzada per Manuel Sanchis Guarnier com a historiador de la llengua i la literatura, gramàtic, crític, mestre i mentor, dialectòleg, lexicògraf i historiador de la nostra cultura popular.
- Conèixer la història de la nostra llengua des dels orígens fins al segle xx.
- Realitzar una exposició oral.
- Relacionar autors valencians d'una mateixa època entre ells i amb el context històric de cada moment.
- Realitzar descripcions.

CONTINGUTS

I. Lectura

- Comprensió i producció de texts pertanyents als gèneres descriptius, conversacionals, expositius i argumentatius.

II. Literatura

- El segle xx.
- La poesia del segle xx.
- L'assaig.

III. Comunicació i texts

- El text.
- Les propietats textuais en la descripció, l'exposició i l'argumentació.
- Marques lingüístiques.

IV. Llengua i societat

- Origen i evolució de la llengua.
- Situació de la llengua en el segle xx.

V. Estudi de la llengua

- Fonètica i ortografia.
- Morfosintaxi.
- Lèxic.
- Locucions i frases fetes.

VI. Tècniques de treball

- Tècniques de busca d'informació en suports tradicionals i en suport informàtic (CD-ROM, Internet, etc.).
- Presentació de la informació.
- Tractament informàtic de texts.

AVALUACIÓ DELS CONEIXEMENTS PREVIS

1. Encercla la lletra que corresponga a cada afirmació segons siga verdadera o falsa:

a	Manuel Sanchis Guarner nasqué a Sueca i és un gran autor dramàtic.	V	F
b	Manuel Sanchis Guarner dedicà la seua vida a l'estudi de la cultura popular	V	F
c	Manuel Sanchis Guarner escrigué el llibre <i>Nosaltres els valencians</i>	V	F
d	Manuel Sanchis Guarner escrigué el llibre <i>La llengua dels valencians</i>	V	F
e	<i>Els pobles valencians parlen els uns dels altres</i> és una obra gramatical	V	F
f	Manuel Sanchis Guarner fou empresonat després de la Guerra Civil	V	F
g	Manuel Sanchis Guarner és nebot de Josep Sanchis Sivera	V	F
h	Manuel Sanchis Guarner col·laborà en l'Atlas Lingüístic de la Península Ibèrica	V	F
i	Manuel Sanchis Guarner tingué una gran projecció pública en els primers anys de la transició democràtica	V	F
j	Manuel Sanchis Guarner lluità per la dignificació de l'idioma	V	F

LITERATURA / LECTURES

L'HOME I EL TEMPS

Text 1

[...]

–Vaig nàixer a València l'any 1911, a la plaça de l'Almoïna número dos. Era una casa que enderroquen cap a l'any 1963, quan deien que anaven a ampliar la Basílica i fer una catedral al costat de l'altra. Era una casa amb molt de caràcter, construïda al segle XIV, amb grans salons, molts corredors, moltes escales per ací i per allà, molts espais morts... Una gran casa. Era una dependència de la Seu que al segle XVIII fou habilitada com a casa per als canonges i la resta del personal, campaners i sagristans, que vivien al pati interior. Un pati molt gran que fou per a mi, de xiquet, l'encant principal de la casa. [...]

–*I com és que vivíeu allí?*

–Perquè mon pare, que era metge, vivia amb un germà canonge –Sanchis Sivera, que té un carrer dedicat a València–. A més d'això mon pare va morir jove, a l'edat de 33 anys, quan jo en tenia quatre. I el meu oncle va passar a ser el puntal principal de la família. [...]

–*I el seu oncle, el canonge Sanchis Sivera?*

–El meu oncle, que és un altre personatge de la meua biografia, era rector. Però era també historiador i humanista. Fou l'hereu espiritual de Roc Chabàs i col·laborà amb Teodor Llorente i Olivares. També fou molt amic de Blasco Ibáñez. Jo no vaig arribar a conèixer-lo personalment, a Blasco, però ell va estar una volta a ma casa l'any 1921, que fou la darrera volta que vingué a València. [...]

Una educació classista i repressiva

[...]

–*El vostre pas de la infància a l'adolescència, fou turbulent?*

–En morir ma mare, que morí també molt jove, quan jo tenia dotze anys, vaig passar a l'internat de les Escoles Pies, que era un col·legi de prou volada. Eixe fou per a mi un canvi brusc. [...]

–*Quan comença a formar-se en Sanchis Guarner el sentit del país?*

–Això li ho dec en bona part al meu oncle Sanchis Sivera, que sempre va tenir les idees molt clares. Fou sempre un bon valencianista i va tenir a la seua biblioteca quantitat de llibres de la nostra cultura. Recorde que vaig llegir *Las nacionalidades*, de Pi i Margall, i d'altres volums que em connectaren amb el tema. Jo tindria més o menys quinze anys quan el valencianisme féu impacte en mi. I quan vaig anar a la Universitat de seguida vaig fer amistat amb d'altres valencianistes. Fundàrem una societat nacionalista, Acció Cultural Valenciana, de la qual eren Gómez Nadal i Mateu Llopis els principals animadors. Mire, nosaltres teníem una aspiració: valencianitzar la Universitat. Véiem que a la fi de segle XIX i començos del XX, havíem tingut una sèrie d'historiadors i intel·lectuals que significaren una aportació d'una certa brillantor: Roc Chabàs, Sanchis Sivera, Rodrigo Pertegàs, Almarche, Martínez Aloy... Però tots ells s'havien format al marge de la Universitat. La Universitat, tret d'alguna excepció com Pericot, Gozalbo o el marqués de Lozoya, era sols una Universitat de funcionaris, de catedràtics que ensenyaven el mateix a Santiago de Compostel·la que a València: estaven completament desvinculats dels nostres problemes. Tot aquest plantejament, d'altra banda, va coincidir amb l'ocàs de la Dictadura de Primo de Rivera i amb els anys de l'adveniment de la República, que fou una època d'auge per al valencianisme. El recorde molt bé, el dia de la proclamació de la República a la plaça d'Emilio Castelar de València. [...]

–*I com anaven els seus estudis a la Universitat?*

–Jo estudiava llavors Dret i Filosofia i Lletres. A ma casa no volien que estudiara Filosofia; deien que això només era un “hobby”. Volien que fóra notari, cosa que a mi no m'agradava massa. Però vaig acabar la carrera de Dret en 1933. I me'n vaig anar a Madrid, com a becar del Centro de Estudios Históricos. Precisament, en aquells anys, la Universitat de València canviava de signe, i els estudiants catòlics i reaccionaris començaven a disputar-li el predomini a la Federació Universitària d'Estudiants (FUE). La FUE havia estat el fruit del treball del famós estudiant Sbert. Sbert era català, i s'enfrontà amb Primo de Rivera, que el desterrà a Mallorca. Després l'amnistiaren i vingué a València, on li donàrem una bona acollida. Amb ell, Marina Iborra, Bañón, Ferrer, jo mateix i d'altres fundàrem la FUE.

–*A Madrid col·laboràreu amb Menéndez Pidal...*

–Sí, vaig tenir molt de contacte amb Menéndez Pidal fins a la seua mort. Era un home complet, molt amable però molt exigent. També vaig treballar a les ordres de Navarro Tomás i d'Américo Castro. I m'encarregaren l'estudi lingüístic de la parla de la Península Ibèrica. Per això vaig estudiar fonètica i dialectologia. Férem un Atlas Lingüístic i vaig tenir oportunitat de treballar a Extremadura, Còrdova, Conca, Logronyo, el País Basc, Navarra, Aragó... I vaig conèixer Pompeu Fabra, Moll, Corominas... Allò em serví per recórrer la Península i per tractar molta gent.

–*Visquéreu a Madrid en temps de la República. Com era l'ambient intel·lectual de l'època a Madrid?*

–Als intel·lectuals els agradava molt envoltar-se de gent jove. Jo he estat a tertúlies amb Unamuno, Valle Inclán... Per cert que Valle, que tenia un aspecte imponent amb aquelles barbes, sempre renyia els cambres. I esclatà la guerra, i jo estava a Madrid quan va començar.

Rafael Marí, “Manuel Sanchis Guarner” (entrevista de l'any 1979), en *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un fillòleg* (1998)

TREBALLEM EL TEXT NÚMERO 1

2. Després de llegir el text i realitzar el subratllat corresponent, classifica la informació en una taula com esta:

TAULA D'INFORMACIÓ	
DADES BIOGRÀFIQUES	DADES CONTEXTUALS

Text 2

La guerra, la presó. La postguerra

–En esclatar la guerra, com es produí el seu allistament?

–Jo vaig fer el servei militar a Madrid, d'on vaig sortir alferes de complement. Quan el govern de la República féu una crida anunciant que necessitava oficials, jo em vaig presentar al Ministeri de la Guerra. Però no em reclamaven, i me' n vaig anar a les milícies de FETE (Federació Espanyola de Treballadors de l'Ensenyament), i allí vaig estar com a oficial de milícies. [...]

–I en acabar la guerra civil fóreu empresonat?

–Sí. Em jutjaren a Madrid i vaig ésser condemnat a vint anys de presó. Després d'una revisió la cosa quedà en dotze anys i un dia. Gràcies a algunes influències vaig aconseguir que em traslladaren a València per a complir la condemna. A Madrid vaig estar a la presó del Cisne, i ací a Montolivet, que era una presó exclusivament destinada a militars professionals i de complement.[...]

–Quan eixiu de la presó, com abordeu el procés de readaptació a la vida civil? Tinguéreu problemes professionals?

–En eixir de la presó se'm planteja el dilema: o canvie de professió i abandone la filologia per tal de buscar treball a un banc o bé intentar aprofitar els meus coneixements de llengües estrangeres, o vaig a passar-m'ho molt malament. Però arribà llavors l'ajuda providencial de Francesc de Borja Moll, que m'invita a anar-me'n a treballar amb ell a Mallorca. Moll tenia una editorial de llibres de text per a l'ensenyament de les llengües vives. I com que llavors era obligatori estudiar alemany i italià i jo coneixia ambdues llengües, doncs vaig començar a treballar en l'editorial i també a l'institut com a professor d'alemany. I així vaig poder continuar vivint de la meua professió. Vaig viure disset anys a Mallorca i allí vaig col·laborar en la confecció dels volums del *Diccionari català-valencià-balear*. L'any seixanta vaig tornar a València.

Manuel Sanchis Guarner treballant al seu despatx (València, 1974).

De Mallorca a València

[...]

–*He llegit en algun lloc que coneguéreu Joan Fuster en la casa de Xavier Casp?*

–Jo vaig conèixer Casp a través de Carles Salvador, que fou qui me'l presentà. Abans a la meua època d'estudiant de Dret havia conegut a Miquel Adlert, que després influiria en Casp. Adlert es féu valencianista més tard, ja que mai no pertanyé a l'Acció Cultural Valenciana. A més d'això, Adlert sempre havia estat molt de dretes. Després, al llarg de la meua estada a la presó, Carles Salvador venia a veure'm molt a sovint, cosa que ni Casp ni Adlert arribaren a fer. Però passà el temps i jo vaig tindre molt de contacte amb ells i fins i tot vaig publicar, en 1949, la meua *Gramàtica valenciana* en l'editorial Torre, que tots dos dirigien. Llavors defensaven, Casp i Adlert, el purisme idiomàtic. Eren més fabristes que Fabra. Imagineu-vos que fèiem tertúlies a casa d'Adlert i que allí començaren a llegir els seus primers papers noms com Joan Fuster, Andrés Estellés, Alfons Cucó, Paco Codonyer, Burguera... Tots publicaren el seu primer llibre a l'editorial Torre. I és que la tasca de Casp i d'Adlert entre 1943 i 1953 –tota una dècada– és fecundíssima i de capital importància per a possibilitar el que després hauria de venir. [...]

M'agradaria passar desapercebut

[...]

–*Professor, hem seguit l'itinerari de la seua vida des de la seua infància fins ara. Com afronteu en general el pas del temps, com heu assimilat la idea de fer-vos gran?*

–Mireu, com que sóc home de lletres, no crec en les estadístiques, però n'hi ha una en què sí crec perquè em convé. És eixa que diu que la vida humana dura més a hores d'ara. I no sols la vida humana, sinó també l'època de la plenitud. Jo recorde que quan era un xiquet les persones, als seixanta anys, ja eren molt velles. I ara hi ha molta gent que arriba als vuitanta. També arriba u a consolar-se amb frases literàries. Jean Anouilh va escriure que “el goig de viure és l'art d'envellir resignadament”. I Picasso digué que “es necessita molt de temps per a arribar a ser jove”. I a banda de tot això, només hi ha dues coses pitjors que envellir: una és no arribar-hi i l'altra no voler adonar-se'n. I després resulta que la vellesa t'ho fa veure tot des d'un altre punt de vista. No ho sé, apareixen plantejaments més realistes, més possibilistes... I en fi, jo crec que sempre és possible conservar el vigor.

Rafael Marí, “Manuel Sanchis Guarner” (entrevista de l'any 1979), en *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg* (1998)

TREBALLEM EL TEXT NÚMERO 2

3. Després de llegir el text i realitzar el subratllat corresponent, classifica la informació en una taula com esta:

TAULA D'INFORMACIÓ	
DADES BIOGRÀFIQUES	DADES CONTEXTUALS

DOCUMENTA'T 1

El texts 1 i 2 són dos fragments d'una entrevista realitzada pel periodista Rafael Marí al professor Sanchis Guarnier l'any 1979. Sanchis portava ja vint anys a València després de la seua estada a Mallorca. En arribar-hi combinà l'ensenyament secundari a l'Institut Sant Vicent Ferrer de València amb cursos de Lingüística Valenciana que realitzava a la universitat. La seua tornada a casa refermà la seua influència dins els sectors socials i culturals que treballaven per afavorir la recuperació de la nostra llengua. Sanchis, treballador incansable, participava en totes aquelles activitats a les quals era requerit. L'any 1976 ocupà el càrrec de professor agregat de Lingüística Valenciana. El 1978 començà a rebre agressions personals que intentaven intimidar-lo. Pel maig d'aquell any li boicotejaren una conferència sobre Blasco Ibáñez i el 4 de desembre depositaren una bomba de dinamita a sa casa que per sort no explotà. El 1979 va ser nomenat catedràtic de Lingüística Valenciana, director de l'Institut Universitari de Filologia Valenciana i membre de la Comissió Mixta del Bilingüisme. El 1980 va ser elegit degà de la Facultat de Filologia. El 16 de desembre del 1981, any de la seua jubilació, va morir d'un infart, després d'una vida dedicada a la defensa i recuperació de la llengua i la identitat del nostre poble.

TREBALLEM ELS TEXTS 1 I 2

4. En les taules d'informació que has emplenat has destriat la informació de l'entrevista en dos columnes: d'un banda, les dades purament biogràfiques del professor Sanchis Guarnier i, d'una altra, els esdeveniments històrics o situacions socioculturals que envoltaren la seua vida. Intenta raonar com fou de determinant cadascun d'estos esdeveniments per a la biografia del nostre professor.

ACTIVITAT

5. L'obra del professor Manuel Sanchis Guarner és molt abundant. La podem classificar en cinc apartats:

HISTÒRIA DE LA LLENGUA	
HISTÒRIA DE LA LITERATURA	
CULTURA POPULAR	
DIALECTOLOGIA I LÈXIC	
GRAMÀTIC	

A continuació et donem un llistat d'obres perquè les classifiques en cadascun dels apartats de la taula anterior:

1	(1936): "Extensión y vitalidad del dialecto valenciano apitxat"
2	(1950): <i>Gramàtica valenciana</i>
3	(1950): <i>Els poetes romàntics de Mallorca</i>
4	(1951): <i>Els poetes insulars de postguerra</i>
5	(1952): <i>Els vents segons la cultura popular</i>
6	(1955): <i>Els molins de vent de Mallorca</i>
7	(1956): <i>El cant de la Sibil·la. Antiga cerimònia nadalenca</i>
8	(1957): <i>Les barraques valencianes</i>
9	(1960): <i>Cançonet valencià de Nadal</i>
10	(1963-1968): <i>Els pobles valencians parlen els uns dels altres</i>
11	(1963): <i>Els valencians i la llengua autòctona durant els segles XVI, XVII i XVIII</i>
12	(1968): <i>Les generacions literàries de la Renaixença Valenciana</i>
13	(1968): <i>La Renaixença al País Valencià</i>
14	(1972): <i>La ciutat de València</i>
15	(1980): <i>Els inicis del teatre valencià modern. 1845-1874</i>
16	<i>Diccionari català-valencià-balear</i>

6. Amb la informació de l'entrevista i les dades dels últims anys que t'hem aportat en el *Documenta't 1*, redacta un primer esborrany de la biografia de Manuel Sanchis Guarner que acabaràs quan finalitzes la unitat.

HISTORIADOR DE LA LLENGUA I GRAMÀTIC

Text 3

Sens dubte, fou en aquesta època quan va acceptar l'encàrrec d'escriure *La llengua dels valencians*. Les dades que anà recollint i la urgència d'una monografia documentada que ens aclarís la identitat, història i geografia del nostre parlar l'impulsaren a complir la petició d'Adolf Pizcueta consistent en l'elaboració d'"un text reduït sobre l'idioma". El director de L'Estel sabia que per a redactar un volum així calien unes condicions determinades: preparació en la matèria, manca de prejudicis, absència de partidisme, serietat i entusiasme, que Sanchis reunia de forma idònia. Ningú no dubtava que d'entre els joves valencianistes n'era el més indicat. "Podem assegurar –deien al número 79 d'*El Camí*– que no defraudarà als que esperen un recull de raonaments, de dades i elements de juí."

Santi Cortés, *Manuel Sanchis Guarnier (1911-1981): una vida per al diàleg* (2002)

Text 4

La idea d'escriure una gramàtica no formava part de les previsions inicials de l'autor. Segons declara a Fuster: "quan vaig resoldre de dedicar-me a la filologia havia decidit treballar només en estudis d'investigació i no tractar mai de gramàtica preceptiva". Tanmateix, una pila de circumstàncies favorables van congriar-se fins a provocar un canvi d'opinió. Circumstàncies, per exemple, com la penúria de gramàtiques locals, la constatació de llur ineficàcia o la convicció que calia elaborar-ne una que fos síntesi i alternativa de les precedents. I exigències també com l'obligació patriòtica de posar a l'abast del nostre públic un manual descriptiu i normatiu valencià bàsic. Endemés la consciència de la seua pròpia idoneïtat l'obligava a ser-hi conseqüent. En tot cas, amb ell s'inaugura una època nova, es liquida una tradició de gramàtics diletants i pseudoerudits i s'acompleix l'aspiració de tenir un manual basat en l'estudi del valencià de les comarques

i dels clàssics, tal com pretenia l'antic i gairebé nonat Seminari de Filologia Valenciana, arran d'unes observacions de Pompeu Fabra.

Sanchis posseeix en efecte les condicions ideals per estatuir les bases d'una gramàtica científica: és un entès en fonètica articulatòria i un analista experimentat, coneix bé els parlars i dialectes valencians, ha estudiat la llengua literària antiga i moderna, domina la bibliografia existent, té una formació teòrica i pràctica completa i s'ha proposat redactar un text que acompleisca alguns requisits indefugibles com són: contribuir a la fixació de la llengua literària, estimular la millora i perfeccionament del valencià oral, instar els valencians perquè recuperen el sentiment de la dignitat de la llengua que parlen, etc. I ultra això, per tal de no ferir susceptibilitats i captar noves adhesions, al·ludeix els problemes amb morigeració. Expressions típiques d'aquest promptuari com ara: "convé evitar", "és recomanable", etc., són deliberades, tenen la finalitat d'induir l'ús de la forma més genuïna o de fer veure –sense imposicions– quina és la més difosa i entenedora.

Les aportacions de l'obra en tots els nivells de la formalització lingüística són innumbrables, és per això que va rebre quantitat de comentaris d'aprovació.

Santi Cortés, *Manuel Sanchis Guarnier (1911-1981): una vida per al diàleg* (2002)

Text 5

Però l'aparició de la *Gramatica* de Sanchis era molt més que això. I, no cal dir-ho, prou més que una "gramàtica para el estudio del dialecto valenciano, sin otro interés que el puramente didáctico. Nada censurable", segons l'informe de la censura. Es tracta de la primera –i fins ara l'única– descripció sistemàtica i científicament rigorosa dels parlars valencians, concebuda amb una finalitat normativitzadora i emmarcada en una concepció del fet lingüístic que integra eficaçment la història interna i externa de la llengua, la dialectologia, la tradició literària i la

cultura popular. Des del punt de vista de la història de la filologia catalana, el llibre de Sanchis és el primer tractat gramatical valencià que incorpora teoritzacions lingüístiques. Representa, per tant, com afirma encertadament el prologuista, Francesc de Borja Moll, “l’entrada de la ciència lingüística dins el domini valencià” i, en conseqüència, “la superació del diletantisme –carregat de mèrits per la seua laboriositat, però desorientat i desorientador– i la implantació de la tècnica, del mètode científic del professional ben format”.

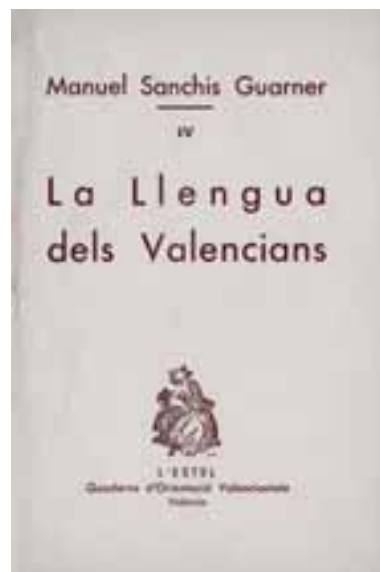
En efecte, la *Gramàtica* de Sanchis es pot considerar la materialització d’aquell consell que Pompeu Fabra havia donat el 1918 als escriptors valencians i baleàrics i que el nostre autor adopta com a lema del seu llibre:

“Nosaltres, catalans, no desitjaríem altra cosa sinó que empenguéssiu una obra de forta depuració del vostre idioma, encara que no us preocupéssiu gens d’acostar-lo al nostre català; que tractéssiu de descastellanitzar el valencià i redreçar-lo i enriquir-lo, procurant acostar-lo al valencià dels vostres grans escriptors medievals.”

Antoni Ferrando, “Estudi preliminar”, dins Sanchis Guarner, Manuel: *Gramàtica Valenciana* (1993)

ACTIVITAT

7. El llibre *La llengua dels valencians* és un text molt didàctic i fàcil de llegir. Agafeu-ne l’índex i repartiu-vos per grups els capítols. Llegiu cada grup el que vos ha tocat i prepareu-lo per a realitzar una exposició oral per a la resta de la classe.

TREBALLEM ELS TEXTS 3, 4 i 5

8. De la tasca de Sanchis Guarner com a historiador de la llengua i gramàtic cal esmentar dos obres cabdals: *La llengua dels valencians* i la seua *Gramàtica valenciana*. Per a la realització d’aquestes dos obres calia posseir unes condicions concretes que apareixen esmentades en els textos que has llegit. Busca-les i anota-les en el teu quadern.

9. Quina és la principal aportació de Sanchis a l’estudi de la nostra llengua?

10. Diferència entre gramàtica històrica i gramàtica perceptiva.

11. Per què resol Sanchis escriure una gramàtica perceptiva?

12. Les paraules de Pompeu Fabra que Sanchis fa seues i les adopta com a lema del seu llibre, què et semblen? A quina conclusió arribes?

HISTORIADOR DE LA LITERATURA, CRÍTIC, MESTRE I MENTOR

Les aportacions de Sanchis al coneixement de la història de la nostra literatura, com a la resta de camps que ha tractat, han sigut essencials. D'una banda, investiga parcel·les no explorades encara i aporta informació, i d'una altra, obri noves vies d'investigació que seran seguides per altres joves investigadors. Els estudis literaris que realitzà Sanchis Guarnier al llarg de la seua vida els podem classificar en: 1. Producció literària medieval; 2. Història del teatre valencià; 3. Literatura popular i costumista; 4. Renaixença valenciana; 5. Literatura occitana i francesa; 6. Literatura de les Illes Balears; 7. Literatura valenciana del segle xx. Tot i que han sigut nombrosos els estudis de Sanchis Guarnier sobre literatura, cal destacar les aportacions següents: *Els poetes romàntics de Mallorca* (1950), *Els poetes insulars de postguerra* (1951) i l'antologia *Poetes universitaris valencians* (1962).

A més, Sanchis encoratjà diversos escriptors perquè continuaren o realitzaren la seua tasca creativa en la nostra llengua. Cal esmentar la seua amistat amb els mallorquins Pere Capellà, que empenyé a recuperar la seua vocació de dramaturg amb un gran èxit, i Llorenç Villalonga, per a qui fou pont amb les noves generacions illenques. A València, Enric Valor, després d'escoltar-lo en una conferència sobre rondallística, decidí treballar en este camp. També prologà obres literàries que han sigut cabdals en la història de la nostra literatura, com *La dona forta* de Maria Beneyto i *El llibre de meravelles* de Vicent Andrés Estellés en les seues primeres edicions. A més d'estar al dia de les novetats literàries que anaven succeint-se a mesura que la llengua es recuperava, i empényer i valorar les noves promeses literàries.

Portada del llibre de Manuel Sanchis Guarnier *Un resumen de la historia del teatro en Valencia* (València, 1963).

Text 6

Carta de Manuel Sanchis Guarner a Joan Fuster
Palma de Mallorca, 20 de febrer de 1954

Benvolgut amic:

Vaig rebre *Escrit per al silenci*. Les lletres valencianes estan d'enhorabona solemne. No m'agrada fer comparances, però puc ben bé assegurar que "Criatura dolcíssima" és un dels poemes de la literatura catalana moderna que més m'han impressionat. N'he rebut dos exemplars, perquè Zabala també me l'havia tramés: ja em diràs què t'estimes més, si que et trameta l'exemplar no dedicat perquè en disposes d'un més, o si vols que el done a qualsevol dels joves poetes mallorquins.

T'adjunte una lletra de convit per a l'Aplec d'escriptors amb què pensem commemorar el centenari de Costa i Alcover. Hi falten les firmes dels santanyiners, però ja fa massa temps que et dec carta. En nom dels organitzadors et convida que t'encarregues d'una ponència sobre el "Panorama actual de les lletres valencianes"; la lectura de la qual hauria de durar menys de mitja hora. En nom propi tinc la satisfacció de convidar-te que vingues a Mallorca i a ca meua tindràs un llit i un plat a la taula. El nostre rebost és modest, però la meua dona, que és cullerana, sap cuinar molt bé l'arròs. Ací tenen tots moltes ganes de conèixer-te personalment perquè el teu prestigi com a escriptor és gran. Aleshores vindran també Xavier Casp i la seua muller, perquè ell ha de donar una conferència del programa oficial. Espere que no hi haurà cap inconvenient perquè em disgustaria molt haver de renunciar a la il·lusió que em fa que passeu ací uns dies Casp i tu en companyia nostra. Coneixeràs gent realment interessant.

T'adjunte també el cartell del Certamen literari. Ja veus que sóc del Jurat, i això significa que vull saber quin lema poses a la poesia que esperem que enviaràs. El nostre propòsit de justícia arriba a l'extrem de permetre al poeta guanyador que elegeca la regina si li plau.

Ja m'han dit que has tingut a Barcelona un èxit tan i tan gros. Tornaré a felicitar-te i a felicitar-me. Supose que hauràs rebut *Raixà*; l'administrador m'assegura que t'envià dos exemplars, un d'ells per a Iborra.

He d'anar a Alacant a donar unes conferències sobre Llengua i Literatura Valenciana a primers de març i després estaré en València els dies de falles. No t'estranyes, xe! és que jo sóc molt valencianista. Espere que a Alacant em serà avinent parlar amb Albi.

T'abraça, M. Sanchis Guarner

Antoni Ferrando (ed.), *Joan Fuster. Correspondència, 4. Manuel Sanchis Guarner, Josep Giner, Germà Colon*, (2000)

Text 7**CRIATURA DOLCÍSSIMA**

Criatura dolcíssima - que fores
la sola riba forta, un deix d'idea,
la mà que entre les meues perdurava!
Criatura dolcíssima o miracle
total o prosperada llum - que fores
grat de llavis pertot i branca exempta!
Criatura dolcíssima i fondària
i visitació de mots atònits
i pietat complida i cim - que fores...
[...]

Érem hostes del bes i la insistència,
uns territoris radiants, els únics,
i argument negador de la nostàlgia.
A força d'alegria, vam obrir-nos
més càlids privilegis: la mateixa
veu per als dos, sang dura, al·legories.
Establírem el món sota la nostra
perfecció. Duràvem, prosseguírem.
Fidel, el món du encara aquell bé gràcil.
[...]

Tenies 19 anys, i a punt la joia,
i esperança de mi en les teues galtes.
Jo t'intentava noms o altres carícies.
Vàrem recórrer, junts, tots els designis
d'un espai de coloms, les destinades
nits al respir a mitges, la ventura.
I què no redimien nostres cossos?
Eren purs blanament. Provant llur glòria
la forma del retorn els adoptava.

Joan Fuster (1954): "Criatura dolcíssima",
dins *Escrit per al silenci*

TREBALLEM ELS TEXTS 6 i 7

13. Assenyala les tasques literàries a les quals, segons la carta, es dedica Sanchis a Mallorca.

14. Separa els aspectes quotidians i familiars dels purament culturals i literaris que s'hi esmenten.

15. Determina el nivell de formalitat de la carta de Sanchis a Fuster a partir de l'estudi de la cohesió del text. Recorda que has de treballar l'expressió referencial, pel que fa a l'anàfora i als elements d'íctics, a més de la modalització, la qual et donarà les claus principals del nivell de formalitat i objectivitat a partir de l'estudi dels recursos d'oralitat presents, així com dels elements lèxics valoratius i la derivació, i els elements pragmàtics com la ironia, la interrogació retòrica i l'exclamació, els canvis de llengua i de registre.

16. Llig el fragment del poema de Fuster que tant li agradà a Sanchis i determina el tema i els recursos retòrics amb què està creat.

Text 8

24 de maig [1971]

Fa uns dies vaig tenir el goig de descobrir un poeta jove a l'Ateneu Marítim; avui n'he descobert un altre, Josep Lozano Lerma, fill d'Alginet, autor d'un llibre, *Home-terra*, que ha estat editat molt pulcrament. No sols domina la llengua i coneix els corrents actuals de la lírica, sinó que revela un temperament molt sensible, d'un home adolorit i agnòstic però que cerca la fe i no vol renunciar a l'esperança.

Manuel Sanchis Guarner, "L'any 1971 a través d'un diari privat", dins *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg* (1998)

Text 9

2 de juny [1971]

He donat una conferència a Alginet presentant un poeta nou fill del poble, Josep Lozano Lerma, que ha publicat el seu primer llibre. Els seus versos són bons i per bé que és contestatari, amb el seu neguit busca la fe i clama per l'esperança, sense complaure's en el nihilisme ni [en] l'angoixa per l'angoixa. El cine estava gairebé ple de públic jove la gran majoria. Plau visitar aqueixos pobles valencians mitjans on la llengua i l'ambient es mantenen purs i puixants, on la vida rural no és rústica i la naturalitat triomfa sobre la cursileria.

Manuel Sanchis Guarner, "L'any 1971 a través d'un diari privat", dins *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg* (1998)

INVESTIGA I CREA

17. Quins han sigut els grans poetes de la nostra literatura que han cantat l'amor? Et donem una pista: Ausiàs March, Vicent Andrés Estellés, Miquel Martí i Pol... Busca'n més, llegiu poemes i realitzeu entre tots una antologia de poesia amorosa. També podeu escriure'ls en cartolines acompanyats d'un dibuix fet per vosaltres i realitzar una exposició pels corredors del centre.

Text 10**Autoretrat**

Jo sóc aquell home
que creu en els homes.
Per creure en alguna cosa.
Jo sóc aquell home
que no se resigna
a ser carn d'anella
d'una cadena d'evolució.
I ho és. I se rebel·la.
I de vegades dubta.
I de vegades té fe.
Jo sóc aquell home
que diu: Per què?
I busca i no troba.
Jo sóc aquell home
que viu en el temps
i pregunta al seu dins,
per una injustícia que pesa
des de l'infinit,
damunt de la gent.
Jo sóc aquell home
que creu en els homes.
Jo sóc aquell home
que ha perdut Déu.
Jo sóc aquell.
Un home entre els homes.
Un home més.

Josep Lozano, *Poemes Home-Terra* (1971)

DOCUMENTA'T 2

Josep Lozano i Lerma (Alginet, la Ribera, 1948). És llicenciat en Filologia per la Universitat de València i en Lletres Modernes per la Universitat de París VIII (Vincennes). Les seues publicacions s'inicien amb el volum de poesia *Poemes Home-Terra* (1971), on tracta d'expressar sentiments sobre la terra en què ha nascut i en què viu. La seua producció en el camp de la novel·la comença amb *Crim de Germania*, premi Andròmina de narrativa de l'any 1979. A més, amb esta obra guanyà el premi de la Crítica de Serra d'Or i el de la Crítica del País Valencià l'any 1981. És un dels més consagrats escriptors valencians. També ha guanyat el premi Ciutat de Xàtiva per *El dia de la sang* (1981) i el premi Prudenci Bertrana de novel·la per *Ofidi* (1990). L'última novel·la seua publicada és *El mut de la campana* (2003).

TREBALLEM ELS TEXTS 8, 9 i 10

18. Els texts 8 i 9 són dos fragments del diari de Sanchis Guarnier de l'any 1971. Sanchis expressa la seua opinió al voltant d'un poeta jove, Josep Lozano Lerma. Quina opinió li mereix el jove autor a Sanchis?

19. Des de la carta de Sanchis a Fuster (text 6) fins al 1971 en què escriu sobre Josep Lozano en el seu diari han passat dèssset anys. Quins punts en comú trobes entre la carta i el diari?

20. Llig el poema de Lozano (text 10), busca-hi els temes que hi veu Sanchis i que ens ha indicat en el seu diari, anota'ls en el teu quadern i realitza un comentari literari del poema.

Inauguració de la llibreria *Veles e Vents* de Dénia el 20 de setembre del 1980. D'esquerra a dreta, Ferran Cremades, Josep Lozano, Vicent Andrés Estellés, Sebastià García i Manuel Sanchis Guarnier.

HISTORIADOR DE LA CULTURA POPULAR

Els pobles valencians parlen els uns dels altres

Text 11

S'ha abusat tant de la paraula *Folklore* en aquests últims anys, que hom l'ha envilida, i, de retruc, la disciplina n'ha resultat desprestigiada. Per això, si més no, semblaria preferible de substituir els mots "Folklore" per la seua traducció "Cultura popular". I cal dir que l'adjectiu "popular" tindria ací els dos sentits de la paraula "poble", vocable molt malmés també pels escriptors moderns: l'accepció històrico-geogràfica d'*etnos* o *gens* i l'accepció social de *demos* o *vulgus*.

La cultura popular és, doncs, la del poble d'un poble, l'elaborada per les classes humils de cada país, pels llauradors i menestrals arrelats a la terra cultivada, aferrats a la tradició, refractaris a les innovacions de la civilització tècnica, i indiferents a la moda que sempre ha subjugat els senyors de les ciutats. El

patriotisme romàntic valorava extraordinàriament l'estil de vida dels estaments inferiors de la societat, i en particular dels rurals, volent descobrir en l'adinàmia i elementalitat d'aquells estrats socials, les motivacions profundes de l'ànima popular i l'expressió genuïna del principi nacional.

Tanmateix, el mot *Folklore* ha tingut tanta difusió internacional i té uns derivats tan útils (com folklòric, folklorista, etc.), que resulta difícil substituir-lo.

Les rivalitats naturals entre els pobles veïns, els costums peculiars de cada poble, els oficis tradicionals, els productes típics, els monuments característiques, i els tipus i els episodis més o menys anecdòtics i fantàstics de la història local, són fonts copioses de dites, tradicions i llegendes populars.

Manuel Sanchis Guarnier, *Els pobles valencians parlen els uns dels altres. I. Sector septentrional* (1963)

Text 12

Els ports de Morella

A l'angle nord-oest del Regne de València hi ha la comarca de Morella, que és el lligam geogràfic i econòmic de Catalunya, València i Aragó. La mola d'Ares de 1.317 m d'altura, el tossal de la Barbuda i el del Turmell de 1.247 m, separen les demarcacions de Morella i del Maestrat, comarques que cal no confondre –com han fet i fan molts geògrafs–, per tal com la contrada morellana ha estat integrada històricament per viles reials, és a dir, lliures o exemptes de senyoriu, mentre que les terres del Maestrat, segons el seu nom manifesta, eren de la jurisdicció del mestre de l'ordre militar de Montesa; cal recordar als geògrafs que el mot *Maestrat* no és un corònim geogràfic, sinó històric.

Corresponen els 930 km² de superfície d'aquesta comarca dels Ports de Morella, a la conca alta del riu de Morella, denominat també Bergantes, el complicat brancatge d'afluents del qual discorre difícilment entre altes i abruptes serres cretàcies, ombrívoles, grises i ocres, amb abundants pastures i boscos i amb petites valls de pobra agricultura.

El Bergantes és l'únic riu valencià les aigües del qual passen després a l'Aragó i que pertany a la conca de l'Ebre; naix a la serra de la Figuera, prop del caseriu morellà de *la Llècua* (o *Llàcova*) amb 35 habitants, descriu dos arcs molt pronunciats, davallant en direcció nord, entre el peiró de Vallibona i les hortes del Moll, i girant vers l'oest, entre els vessants meridionals de la serra de Xiva de 1.265 m d'altitud i els septentrionals de la mola de la Garumba.

Al primer subsector del curs del Bergantes està la ciutat de *Morella*, plaça forta antiquíssima de molt difícil expugnació, que ha estat important centre de comerç comarcal, amb un mercat prou concorregut els dijous i els diumenges. Morella té magnífics monuments gòtics –eclesiàstics, civils i militars– i una tradicional indústria tèxtil de molta fama, però bastant decaiguda hui; només compta amb 2.471 hab. (morellans) dintre el

Dibuix de Manuel Sanchis Guarnier del llibre *Els pobles valencians parlen els uns dels altres*.

recinte de les seues muralles, les quals, a despit de les destruccions motivades per les guerres modernes, conserven un aspecte impressionant.

Manuel Sanchis Guarnier, *Els pobles valencians parlen els uns dels altres*. I. Sector septentrional (1963)

ACTIVITAT

21. En l'últim paràgraf del text 11, Sanchis enumera sis elements que conformen el folklore i la cultura d'un poble. No és una enumeració tancada; intenta afegir-hi tu més elements.

ELEMENTS QUE CONFORMEN EL FOLKLORE I LA CULTURA POPULAR D'UN POBLE	ELEMENTS OBJECTE D'ESTUDI
1. rivalitats entre els pobles veïns	dites
2. costums peculiars de cada poble	tradicions
3. oficis tradicionals	llegendes
4. productes típics	
5. monuments característics	
6. història local	
7.	
8.	
9.	
10.	

22. La cultura es bastix únicament amb els grans intel·lectuals? Argumenta la teua resposta.

23. El text número 12 és una descripció geogràfica d'una comarca. Llig-lo atentament, extrau-ne les característiques i realitza tu una descripció semblant de la teua comarca o població. Pots buscar dades a l'ajuntament, a la biblioteca, a l'oficina de turisme, etc. Esta descripció pots acompanyar-la de fotografies antigues o actuals i dibuixos realitzats per tu i formar un gran mural.

Text 13

Els valencians, poble meridional, apassionat i expansiu, tenim un gust i una capacitat per a la sàtira ben acreditats; sempre ens han agradat les caricatures que pretenen descobrir la veritat psicològica o social que puguen amagar les aparences formals: palesen aquesta complaença les nostres gàrgoles, els nostres col·loquis, les nostres falles. Per tot això, no resulta gens estrany que el folklore geogràfic valencià burlesc siga molt abundant.

Manuel Sanchis Guarnier, *Els pobles valencians parlen els uns dels altres. I. Sector septentrional* (1963)

CLASSIFICACIÓ DELS TÒPICS SEGONS LA SEUA ESTRUCTURA VERBAL		
MALNOMS	S'aplica als naturals d'una localitat determinada	
LOCUCIONS	Expositives	Tot i incloure un juí no tenen caràcter sentenciós
	Comparatives	
PARÈMIES	Refranys	Solen tindre forma rimada
	Adagis	Caràcter doctrinal
	Proverbis	Tot i que no tenen un origen vulgar són fruit d'una expressió col·lectiva
CANÇONS	O <i>corranda</i> en forma de quarteta d'heptasil·labs	
RONDALLES	Es fa burla dels veïns d'una localitat contant una història	

24. A continuació et presentem algunes expressions tòpiques sobre els habitants de la comarca dels Ports que, per rivalitats o no, s'han dedicat els uns als altres. Llig-les i indica a quin tipus pertanyen segons la seua estructura verbal.

DITES TÒPIQUES	CLASSIFICACIÓ	DITES TÒPIQUES	CLASSIFICACIÓ
1. Mira si hai corregut terres que hai estat a Coratxà, a Bel i Castell de Cabres, a Fredes i al Ballestar. <i>A la Pobra de Benifassà</i>		5. A la Pobra botifarres, i tacons al Ballestar; per vore xiques guapes a Fredes i Coratxà. <i>A la Pobra de Benifassà</i>	
2. Los de Bel són gatxos. <i>A la Pobra de Benifassà</i>		6. A la Pobra estan les fees, al Boixar les malcarades, i per a xiques gorrines, Coratxà i Castell de Cabres. <i>A la Pobra de Benifassà</i>	
3. Les xiques del Ballestar són moltes i valen poc, p'a rostir una sardina l'arrastren per tot lo foc. <i>A la Pobra de Benifassà</i>		7. Les xiques de Castellfort són moltes i valen poc, p'a torrar una sardina l'arrastren per tot lo foc. <i>A Benassal</i>	
4. Al poble del Ballestar ja no vull tornar-hi més, perquè no tenen rellonge, mai saben quina hora és. <i>A la Pobra de Benifassà</i>		8. Los de Castellfort són escurçons. <i>A Cinctorres</i>	

DITES TÒPIQUES	CLASSIFICACIÓ	DITES TÒPIQUES	CLASSIFICACIÓ
9. Los de Catí, lo dimoni no els va poder seguir. <i>A Vilar de Canes</i>		18. Morella, mira-la bé i fuig d'ella. <i>A la Pobla de Benifassà</i>	
10. De Catí lo dimoni va fugir. <i>A Benassal</i>		19. A l'Ascensió cireres a muntó; a la Plana sí però a Morella no. <i>A Cincorres</i>	
11. Los de Forcall, los de la putxa. <i>A Cincorres</i>		20. L'alegria del fadri és un mocador de pita, una manta morellana i una xica ben bonica. <i>A València</i>	
12. Adiós, Morella la vella, adiós, Forcall socarrat, que per no tindre diners jo me n'he d'anar soldat. <i>A Cincorres</i>		21. Lo botxí de Morella, una sabata i una espartenya. <i>A Tortosa</i>	
13. A la Pobla fan les festes, de Fredes baixen fadrins, en uns garrots com lo braç i uns polls com a garrofins. <i>A Cincorres</i>		22. Morella el sol la fa vella, Sorita el sol la fa pita. <i>A Cincorres</i>	
14. En Hortells molta fulla i pocs capells. <i>A Cincorres</i>		23. A Morella no aniré per no pujar la costera, me n'aniré a Vilafranca que ja han fet la carretera. <i>A Albocàsser</i>	
15. A la Mata qui no és gat, és gata, i el qui no, arrapa. <i>A Cincorres</i>		24. Morella, quan surt lo sol, surt ella. <i>DCVB, VII, 571</i>	
16. A la Mata Un soc i una sabata. <i>A Cincorres</i>		25. Si el Turmell està emboirat, dins tres dies eixut o banyat. <i>A la Pobla de Benifassà</i>	
17. El rei de la Mata, una espartenya i una sabata. <i>A Cincorres</i>			

INVESTIGA

25. Agafa paper i bolígraf o un aparell per a gravar. Recorre el teu poble i pregunta als majors quines dites tòpiques coneixen dels pobles dels voltants, així com si saben quines dites es diuen del vostre poble. A més, intenta esbrinar si coneixen l'origen d'alguna rivalitat. Poseu-les després en comú per grups i classifiqueu-les segons l'estructura verbal proposada per Sanchis Guarner.

Les barraques valencianes**Text 14**

L'estudi de les barraques va estar motivat també per l'enderroc cada volta més freqüent d'aquestes edificacions emblemàtiques del paisatge de l'Horta i per l'imperatiu de transmetre a les generacions futures informació sobre els habitatges i les formes de vida i treball de la societat valenciana tradicional. Segons Fuster [...] és "una admirable aportació, justa de criteri i abundant de dades, a l'estudi de la nostra cultura consuetudinària. Tots els aspectes –estructurals, etnogràfics, històrics, socials– de la vivenda rural de l'Horta de València són exposats i analitzats amb una preciosa puntualitat i un ample coneixement directe de la matèria". De nou trobem en aquest paper les característiques de la seua forma de treball com ara el domini de la bibliografia, la recerca de camp, la capacitat per a sintetitzar els coneixements precedents, el sentit de la mesura, la probitat, una crida per salvaguardar aquests habitatges de l'extinció i la combinació d'amenitat i rigor. [...] Els objectius bàsics perseguits eren: atansar el lector a una de les realitats autòctones més abandonades i desateses; revaloritzar la barraca com a símbol no d'un folklorisme vacu i desvirtuador sinó del caràcter i la personalitat populars; proposar la seua conversió "en caus d'art valencià popular"; i suscitar l'admiració envers aquelles manifestacions de la cultura popular material amenaçades de mort.

Santi Cortés, *Manuel Sanchis Guarner (1911-1981): una vida per al diàleg* (2002)

Text 15**La barraca valenciana, símbol i tòpic**

La barraca valenciana, amb l'umbracle de la parra davantera a manera de pòrtic per a arrecerar-s'hi de la violència del sol, amb la seua sala d'estar proveïda d'una xemeneia només per a la calefacció, amb el seu corral amb els testos de flors i de plantes ornamentals i els animals domèstics, i amb l'estable apartat del lloc de les persones, comprén tantes comoditats, que arriba a representar un tipus de casa rural relativament perfeccionat. Les justes dimensions dels murs, gruixuts i baixos a causa del sol, impermeabilitat consistent de la coberta de joncs, la seua orientació cap a l'est devers els vents favorables, el net emblanquiment total, exterior i interior, són intel·ligents i senzilles solucions racionalitzades dels problemes de construcció amb materials que el llaurador pot abastar fàcilment en el seu hàbitat.

Per la seua simplicitat d'elements, pel seu primitivisme i ensems refinament, i sobretot pel seu ajustat encabiment en el paisatge, per la seua adaptació absoluta al medi ambient, la barraca ha estat convertida en símbol, no solament de l'arquitectura popular, sinó encara de tota l'etnografia valenciana i fins i tot per alguns, de València mateixa. En voler fer ostentació de valenciania l'artista semipopular es creu obligat a representar una barraca: a pintar-la en els "palmitos", a esmentar-la en les "couplets", a figurar-la en les falles, i les carrosses, fins i tot a les zones interiors, com Sogorb, Bunyol, Xàtiva on mai no hi ha hagut barraques. En comptes d'un símbol del folklore valencià, la barraca degenera així en un tòpic decoratiu.

Manuel Sanchis Guarner, *Les barraques valencianes* (1999²)

TREBALLEM ELS TEXTS 14 i 15

26. Quin és el motiu i l'objectiu que persegueix Sanchis en escriure una obra com *Les barraques valencianes*?

27. Sanchis deia que no hi havia “temes menors”, sinó “maneres menors de tractar un tema”. De quina manera tracta Sanchis els temes relacionats amb el folklore valencià?

28. Enumera els elements que conformen la barraca.

29. El text número 15 forma part del capítol XII, titulat “La barraca valenciana, símbol i tòpic”, del llibre *Les barraques valencianes*. Este text presenta dos parts: una part objectiva i una altra de més subjectiva i valorativa. Indica quines són estes dos parts i posiciona't a favor o en contra del juí de Sanchis pel que fa a l'explotació de les barraques com a tòpic.

L'IDEARI LINGÜÍSTIC DE MANUEL SANCHIS GUARNER

Text 16

Per bé que alguns obstinats vulguen negar-ho per prejudicis polítics, és obvi que no existeix una llengua valenciana distinta de la catalana, ni mai no hi ha hagut una literatura valenciana independent de la catalana, i molt menys encara en l'època clàssica, en la qual per a determinar si una obra fou escrita a Catalunya, a València o Mallorca, cal conèixer-ne l'autor i la seua biografia, puix que l'estructura lingüística del text no ens ho aclareix a bastament. Si arribem a establir diàleg amb aquells cabuts –cosa gens fàcil–, fins i tot els més recalçitrants reconeixen a la fi la unitat de l'idioma, però allò que s'entossudeixen a rebutjar és el nom de *catalana* per a la llengua dels valencians. La generació jovenívola, en canvi, l'accepta sense gens de resistència.

La falta d'una denominació comuna per als tres països que parlen la mateixa llengua, ha motivat l'èxit que ha tingut entre nosaltres durant els segles XVI al XIX, el nom de *llemosí*, nom aberrant puix que *Limousin* és la regió de Limoges, al nord de Tolosa del Llenguadoc, on el parlar autòcton és prou llunyà del de València. Un esperit tan cultivat i prestigiós com Menéndez Pelayo, qualificà de

majaderos els que s'obstinen a anomenar llemosí a la llengua restaurada pels renaixentistes de Catalunya, València i Mallorca.

De fet, aquest problema onomàstic és el mateix contratemps històric que quan hem de lamentar que el nostre País Valencià no tinga un nom diferent del de la capital, mancança que ha inspirat la creació arbitrària d'algunes denominacions ingènues i pintoresques, com són *Valentínia*, *el Valentinat*, *Alcava*, etc., que afortunadament no tingueren èxit, i l'intent d'imposició del despersonalitzador corònim de *Levante*, contra el qual lluitem aferrissadament tots els valencianistes.

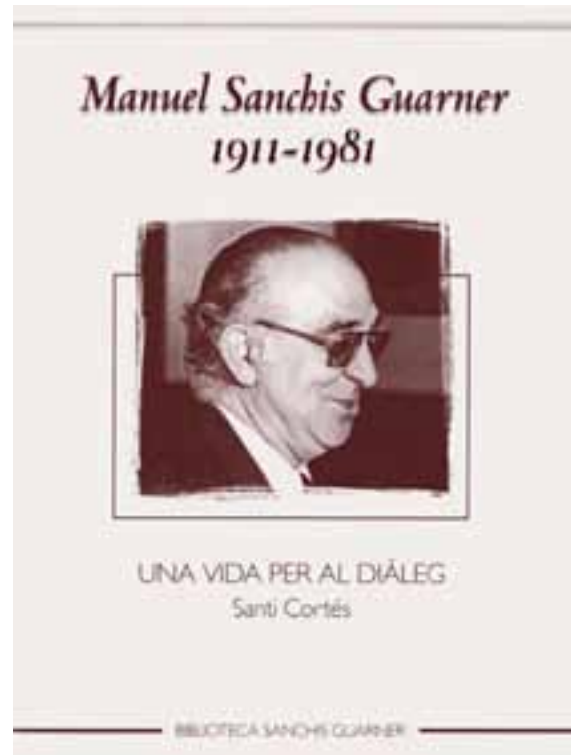
Amb les mateixes bona intenció i falta de gràcia, fou composta la paraula *Bacàvia* (amb els sons inicials de Balears, Catalunya i València) per a denominació del conjunt del domini lingüístic, mot que segons fou comentat humorísticament, sembla el nom d'un principat balcànic d'opereta. I algú a qui no li agradava el nom de *bacavés* (derivat de Bacàvia) per a l'idioma, se n'inventà el de *cavamàtic* (amb les síl·labes inicials de Catalunya, València i Mallorca) mot que sembla suggerir un producte industrial. Millor construït pareixia el mot *catalànic* per al conjunt dels Països, en un binomi català/catalànic, paral·lel al d'espanyol/hispànic, distinció ara generalitzada en el món erudit, el

qual fou proposat tímidament i sense insistència per un antic catalanista valencià. Tot i amb això, cal no oblidar que hi ha molts corònims importants, admesos per tothom, que són paraules que han estat inventades recentment, com Pakistan, Tailandia, Bangladesh, i ben a prop de nosaltres, el d'Occitània.

Però l'afirmació de la unitat idiomàtica de Catalunya, València i Mallorca, no du implícita cap subordinació política ni econòmica, com alguns malintencionats ens acusen de propugnar als qui afirmem les arrels catalanes de la cultura valenciana. Prou que sabem que el valons parlen francès, però es consideren belgues, i que els irlandesos tot i que tenen un nacionalisme ben agressiu, parlen i escriuen en anglès, i tampoc no oblidem mai que, en casa nostra, els xurros, tot i parlar castellà, són també valencians. Som ben conscients que mai en el temps de les nostres llibertats forals no estigué València subordinada a Barcelona ni a Saragossa, perquè la Corona d'Aragó fou una Confederació d'estats autònoms units per la persona del monarca i no fou mai cap estat unitari.

Allò per què clamem nosaltres és perquè creiem que si València no és respectada ni atesa, si no és presa en compte com caldria, és perquè els valencians no treballem amb la intensitat i cohesió necessària per al nostre retrobament col·lectiu, per estructurar sòlidament el País des de dins. Un capdavanter del valencianisme actual deia, fa poc, textualment: "Per una mera inèrcia cultural –la de l'idioma–, els valencians i els mallorquins solem quedar implícits dins un plantejament general català. Sols que la llengua, tot i ser molt i molt bàsic, no ho és tot... Ningú no ens pren en compte. Com si aquest tros del mapa que ocupem (des del Sénia al Segura), manqués d'entitat pròpia." ¿Sabeu de qui són aquestes dures i clares paraules? De Joan Fuster.

Manuel Sanchis Guarner, "El difícil problema onomàstic", dins *Obra Completa 1. Per a una caracterització valenciana* (1976)

Santi Cortés, *Manuel Sanchis Guarner. Una vida per al diàleg* (València, 2002).

TREBALLEM EL TEXT NÚMERO 16

30. Quin problema planteja Sanchis Guarner en el seu text?
31. Quines solucions s'han adoptat al llarg de la història del segle xx?
32. Què és la unitat idiomàtica?
33. Esta, segons Sanchis, porta implícita cap subordinació?
34. Quins exemples hi ha al món que són esmentats en el text? Segur que tu en coneixes més.
35. Una dita tòpica valenciana diu així: "tres per al sac, i el sac en terra". Posa-la en relació amb la idea principal que transmet el text.
36. Realitza un breu comentari de text. Pots basar-te en l'esquema següent:

TEXT	ADEQUACIÓ	1. Relació del text i el context
		2. Coneixements enciclopèdics i marc
		3. Veus del discurs
		4. Variació lingüística: registre, varietat dialectal i diastràtica
		5. Intertextualitat
	COHERÈNCIA	1. Tema
		2. Progressió temàtica
		3. Tesi
		4. Estructura interna
		5. Estructura externa
	COHESIÓ	1. Mecanismes de referència: Dixi Anàfora Cohesió lèxica
		2. Temps verbals
		3. Connexió
		4. Modalització

RECAPITULEM

37. Torna a l'activitat 6, on redactares un esborrany de biografia sobre Sanchis Guarnier. Ara que ja has acabat la unitat estàs en condicions de refer-la i completar-la. Recorda que ha de tindre una part dedicada a la seua biografia i personalitat i una altra a l'obra i tot el llegat que ens transmeté.

MATERIAL DIDÀCTIC BATXILLERAT

MANUEL SANCHIS GUARNER. Un humanista valencià del segle xx

OBJECTIUS:

- Produir i analitzar texts argumentatius i expositius, tenint en compte les propietats textuais de coherència, cohesió i adequació.
- Valorar la tasca del professor Manuel Sanchis Guarner com a impulsor de la normalització i normativització de la nostra llengua al llarg del segle xx.
- Llegir i valorar l'obra de Manuel Sanchis Guarner adequant-la al seu context històric.
- Utilitzar adequadament la llengua com a instrument per a l'adquisició de coneixements.
- Conèixer els nombrosos canvis polítics de l'Estat espanyol al segle xx i com influïren en la nostra llengua.
- Reconèixer en l'obra de Manuel Sanchis Guarner l'inici de la filologia científica moderna en valencià.
- Analitzar la vida i l'obra de Manuel Sanchis Guarner com a ciutadà compromés amb la llengua i el territori.

CONTINGUTS

I. Comunicació

- Les varietats de la llengua: espacials, socials, d'estil. Les actituds i els prejudis lingüístics.
- El text. Llengua oral i llengua escrita: comprensió i producció de texts procedents de diversos àmbits d'ús i pertanyents a diferents tipologies (descripció, narració, exposició, argumentació, etc.).

II. Estudi de la llengua

- Principis bàsics de les normes ortogràfiques.
- Propietats textuais: coherència, cohesió i adequació.
- El lèxic:
 - Components bàsics del lèxic del valencià.
 - Estructura del lèxic del valencià.
 - Les locucions.
- El lèxic i el diccionari. Característiques de les obres lexicogràfiques bàsiques.
- Principis generals del diccionari en suport CD-ROM i en les pàgines d'Internet. El valencià a Internet.

III. Literatura

- Anàlisi i comentari de fragments representatius de la literatura valenciana del segle xx.

IV. Tècniques de treball

- Els continguts que corresponen a este nucli són:
 - Tècniques de busca d'informació. Mitjans tradicionals i noves tecnologies (CD-ROM, bases de dades, Internet, etc.).
 - Tractament de la informació obtinguda en fonts documentals (esquemes, resums, fitxes, quadros sinòptics, bases de dades, etc.) per a la comprensió i creació de texts en la vida acadèmica (memòries, exposicions, informes, monografies, etc.).
 - Tècniques d'anàlisi de comentari de texts: comentari lingüístic i literari.
 - Redacció de treballs acadèmics.

AVALUACIÓ DELS CONEIXEMENTS PREVIS

1. Encercla la lletra que corresponga a cada afirmació segons siga verdadera o falsa:

QÜESTIONS	ara		en acabar la unitat	
	V	F	V	F
1. Sanchis Guarnier és nebot de Josep Sanchis Sivera.	V	F	V	F
2. Les Normes de Castelló les va escriure Manuel Sanchis Guarnier.	V	F	V	F
3. Manuel Sanchis Guarnier i Francesc de Borja Moll col·laboraren junts en la confecció del <i>DCVB</i> .	V	F	V	F
4. Manuel Sanchis Guarnier anava de vacances tots els anys a Mallorca.	V	F	V	F
5. El 1979 el nomenen catedràtic de Lingüística Valenciana.	V	F	V	F
6. <i>La llengua dels valencians</i> és una obra gramatical.	V	F	V	F
7. Mantingué un enfrontament perenne amb les jòvens generacions d'escriptors.	V	F	V	F
8. No fou mai amic de Joan Fuster.	V	F	V	F
9. Manuel Sanchis Guarnier es dedicà únicament a escriure gramàtiques.	V	F	V	F

TREBALLEM EL CONTEXT HISTÒRIC

Els inicis del segle xx

El 1911 és una data important dins del panorama cultural valencià. D'una banda, mor Teodor Llorente, exponent de la Renaixença valenciana; i d'una altra, naix Manuel Sanchis Guarnier, que dedicà tota la seua vida a la cultura i la llengua pròpia dels valencians, no sols des del compromís cultural sinó també des de la perspectiva professional i científica. La tasca de Sanchis, doncs, féu que la filologia valenciana adoptara noves formes de treball de recuperació historiolingüística adequades als temps del segle xx.

La joventut de Sanchis la trobem emmarcada dins de la creació de les bases del valencianisme continuadores de la Renaixença, els esforços de les quals es veuen truncats per la Dictadura de Primo de Rivera. Tot i així, els anys 30 esdevindran uns anys de projectes polítics i culturals valencianistes on el jove Sanchis començarà a moure's i despuntar.

Text 1

El procés ininterromput de creixença de la infraestructura cultural i de normalització i actualització del circuit literari, progressivament envigorit des de l'inici de la Renaixença a mitjan segle XIX, patí un colp mortal amb el triomf de l'exèrcit revoltat i la instauració de la Dictadura de Franco.

La Dictadura de Primo de Rivera (1923-1930) ja havia significat un tall de gran repercussió en el redreçament politicocultural valencià, establert el temps de les prohibicions i de la censura. [...]

L'Estatut d'Autonomia fou l'objectiu frustrat dels esforços del nacionalisme valencià. [...] Però sí que aconseguiren uns altres objectius d'importància també cabdal: especialment la creació, a semblança de l'Institut d'Estudis Catalans, de l'Institut d'Estudis Valencians, dependent de la Conselleria de Cultura

del Consell Provincial Valencià, dirigida per Francesc Bosch Morata, membre del PVE, amb la missió de potenciar i difondre la cultura valenciana. No va ser, tanmateix, l'única creació infraestructural important en uns anys de fervent activisme. L'any 1932, per exemple, naixia l'Agrupació Valencianista Escolar, que adreçava les seues activitats a l'àmbit universitari amb l'organització de la Universitat Popular Valencianista, en què hom impartia cursos de Llengua, Literatura, Geografia i Història del País Valencià. En 1934 es creava, després del primer intent de Carles Salvador avortat per la Dictadura de Primo de Rivera, l'Associació Protectora de l'Ensenyança Valenciana, que, amb nova vigoria després del triomf del Front Popular, l'any 1936 mateix convocà una reunió de les organitzacions valencianistes per a exigir, com així fou acordat, la cooficialitat de la llengua i organitzà cursos de llengua, història i geografia del País Valencià patrocinats per l'Ajuntament de València i encara aquest mateix any inaugurà una escola per a nens de 10 a 14 anys. Les seues activitats, entre les quals cal destacar l'edició d'un butlletí per als mestres, acabaren l'any 1938 a conseqüència de les dificultats bèl·liques. L'any 1935, gràcies a l'esforç de Gaietà Huguet, apareixia la societat Proa (Consell de cultura i relacions valencianes), entitat, com la precedent Centre d'Actuació Valencianista (fundada el 1931), amb voluntat integradora dels diversos corrents ideològics valencianistes, units amb la finalitat de defensar la llengua i establir una major col·laboració entre el País Valencià, les Illes i Catalunya.

Si en l'activisme polític i en la creació de la infraestructura cultural hom havia donat passes gegantines, en la problemàtica lingüística encara seria major la transcendència dels guanys assolits. L'any 1932 hom arribava, gràcies a l'Acord ortogràfic de Castelló de la Plana, a l'assumpció per part dels escriptors i entitats culturals d'un codi ortogràfic únic [...]. Carles Salvador, mentre el context polític ho va permetre, s'esforçà per difondre la normativa ortogràfica i gramatical des de les revistes *El Camí* (1933), *Acció* i *Timó* (1934-1935) i des dels cursos orals que establí al Centre de Cultura Valenciana l'any 1936, continuats l'any següent des de la

Càtedra de Llengua Valenciana de l'Institut d'Idiomes de la Universitat, que se li va oferir aquell mateix any 1937. [...] Però Carles Salvador no es trobava sol, car Manuel Sanchis Guarner i Josep Giner, aleshores dos joves filòlegs de formació universitària, començaren també a publicar els primers treballs importants: *La llengua dels valencians* (1933) i *Anàlisi fonètic del valencià literari* (1934), ambdós de Sanchis Guarner, el segon en col·laboració amb Tomás Navarro Tomás, i *La conjugació dels verbs en valencià* (1934), de Josep Giner.

La normativització de la llengua era un fet, la normalització social, però, resultava més problemàtica: l'ús públic, habitual al sistema educatiu, a l'administració i als mitjans de comunicació, implicava unes dificultats força més dures de resoldre. Però també ací l'esforç del nacionalisme valencià fou encomiable, més encara tenint en compte la força, ben relativa, amb què comptaven dins el món polític. [...]

Si els avanços del valencianisme en el terreny polític, en la creació d'una ben interessant infraestructura cultural i en la normativització i normalització lingüístiques, eren importants i esperançadors, la producció literària arribà també en els anys trenta a una vàlua i sintonització estètica desconegudes des de l'inici de la Renaixença.

Ferran Carbó i Vicent Simbor, *La recuperació literària en la postguerra valenciana (1939-1972)* (1993)

La repressió

El 1939, amb la victòria del general Franco i la instauració d'una dictadura feixista, quedaren truncats tots els avanços que el valencianisme polític i cultural havia aconseguit al llarg de la Segona República. El procés normativitzador, que havia culminat amb les Normes de Castelló del 1932, se'n ressentirà i el procés normalitzador queda aparcat *sine die*.

A partir d'aquell moment s'inicia un període d'assimilació cultural i de repressió de tot allò que tinguera a veure amb el valencianisme polític o cultural. Valencianistes reconeguts com Daniel Martínez Ferrando, Manuel Sanchis Guarner, Enric Soler i Godes, Adolf Pizcueta..., foren detinguts, empresonats o deportats. Uns altres optaren per l'exili lluny de la seua terra. Tots ells, uns condemnats a l'exili interior, uns altres a l'exterior, saberen reprendre amb el pas del temps la seua tasca valencianista a favor de l'idioma i de la cultura del seu poble.

Així mateix es prohibí la publicació de llibres en valencià. Les editorials no aconseguien permisos per a publicar-ne, especialment els de prosa. El pla de publicacions de la col·lecció "L'Espiga" de l'editorial Torre fou paralitzat perquè la censura prohibí la publicació de les obres en prosa. La repressió fou molt més dura per a les revistes, moltes de les quals es publicaven de forma clandestina. El cas més representatiu és el d'*Esclat* (1948), publicada sense autorització a València per Xavier Casp i Miquel Adlert, i dirigida pel primer, que desaparegué per pressions de la censura. Entre els seus col·laboradors hi havia Manuel Sanchis Guarner, Joan Fuster, Enric Valor, Santiago Bru i Vidal, i Josep Sanç Moia.

A més a més, el nou règim manipulà la nostra història adaptant-la a les necessitats de la seua propaganda *intel·lectual*. Sant Vicent Ferrer, Jaume I, Joan Lluís Vives, Alexandre VI, Alfons el Magnànim, foren personatges homenatjats pel règim per tal de reconduir la seua projecció cap als interessos del nou sistema.

I fins i tot institucions valencianistes com Lo Rat Penat i els seus Jocs Florals, el Centre de Cultura Valenciana o les falles, foren posades a disposició del règim. Els valencians podíem continuar fent les nostres *festes* però davall l'atenta mirada de les autoritats competents i

sempre per a engrandir i exaltar el règim. Tant és així que el mateix 1939 s'autoritza Lo Rat Penat a realitzar els seus Jocs Florals, en els quals participaren elevades personalitats del règim. El 1939 en fou Regina la filla del general Aranda, i guanyà la Flor Natural Pascual Asins. L'any següent el títol de Regina li correspongué a la filla del *Generalísimo*, Carmen Franco Polo, mentres que el 1942 actuà de mantenidor José M.ª Pemán, un dels intel·lectuals del règim.

Tots estos fets portaren el poble valencià cap a una forta segona castellanització i a una situació de diglòssia col·lectiva que perdurà al llarg de tota la Dictadura.

A partir de la dècada dels cinquanta, i empenyat per la nova situació de l'ordre polític internacional, en la qual la resta de règims feixistes d'Europa havien perdut la II Guerra Mundial, el govern franquista afluixà un poc els aparells repressors, ni que fóra per donar a la comunitat internacional un cert aspecte de normalitat.

Per resumir la situació de la nostra literatura —que al mateix temps és reflex de la que vivia la nostra cultura—, podem dir que la represa literària depenia en gran manera de l'actitud del règim envers les llengües i literatures no castellanés. A mesura que Franco evolucionava al compàs dels condicionants polítics i socials del context occidental, o siga, alleugeria —ni que fóra mínimament— la repressió i la censura, les cultures oprímides iniciaren un progressiu ressorgiment.

A partir d'este moment s'obrin unes esclertes que són ben aprofitades pel reducte nacionalista que quedava a València i que, forçat per les circumstàncies, havia romàs més o menys hibernat.

Hi ha diverses dates que marquen l'inici d'una certa represa lenta i progressiva des del punt de vista lingüístic i cultural. L'any 1948 Carles Salvador es fa càrrec de la Secció de Literatura i Filologia de Lo Rat Penat, i l'any següent comencen els seus cursos de llengua, primer per als treballadors del diari *Levante*, i posteriorment, a partir de l'any 1950, als locals de la societat valencianista i per correspondència. És innegable el valor que tingué este esdeveniment per a la recuperació lingüística i literària del nostre poble. També este any publica Sanchis la seua *Gramàtica valenciana*. Així s'inicia una difusió normativa de la nostra llengua en la qual, a més de Sanchis i Salvador, participen de manera impagable

Francesc Ferrer Pastor, amb els seus diccionaris, i Enric Valor, amb els seus manuals gramaticals.

La segona data important és el 1959, ja que a partir d'este moment Espanya conegué un creixent auge econòmic que, de retruc, obligà el règim a una certa *liberalització*, de la qual es beneficià la nostra cultura.

La tercera és el 1966, any en què es promulga la Llei de Premsa i Impremta, que acabà amb la censura prèvia i permeté les traduccions a la nostra llengua, amb la qual cosa comença a refer-se de veritat el circuit literari.

Així, en els anys seixanta es consoliden les bases de la recuperació lingüística i cultural; la maduresa del panorama cultural valencià és una realitat, i s'inicia tota una reflexió històrica de la realitat valenciana de la mà de Joan Fuster amb els seus assajos, publicats l'any 1962, *Nosaltres els valencians* i *El País Valencià*. També la sociolingüística començarà a prendre forma des d'*Un dilema valencià* de Lluís Aracil, publicat el 1966, i *Conflicte lingüístic valencià*, el 1969. Totes estes obres plantejaren sense embuts la realitat diglòssica de la nostra llengua i afrontaran el conflicte lingüístic en què estava sumida la societat valenciana. El 1963 s'inicia a casa nostra el fenomen de la Nova Cançó amb Raimon. El 1968 comença a caminar La Tramuntana, centre educatiu pioner del moviment escolar valencianista.

Els anys setanta a València anaren carregats d'una intensa activitat cultural centrada en la reivindicació de la normalització lingüística. Joan Fuster i Manuel Sanchis Guarner patiren atemptats, i el 1978 es fundà Acció Cultural del País Valencià, per a coordinar tots els esforços de la societat civil per tal de defensar i reclamar un ús normal del valencià.

Text 2

26 de juny [1971]

Celebrem a Castelló el primer aplec de professors valencians de l'idioma. Ens reunim més de cent, i destaca la presència dels meridionals: Elx, Alacant, la Vila, Alcoi, Xixona, etc. Un autobús els ha aplegat. El Centre Universitari Castellonenc ens ha cedit els seus locals que foren construïts per a un Seminari que no arribà a inaugurar-se per falta d'alumnes. L'edifici és magnífic, modern, funcional, adaptat al paisatge. Feia goig a la nit, quan una orquestrina d'Elx ha donat un recital de música folk, de veure els joves atents, asseguts per terra entre les oliveres. La llengua hi triomfava juvenívolament. Era el valencianisme dinàmic.

Manuel Sanchis Guarner, "L'any 1971 a través d'un diari privat", dins *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg* (1998)

Text 3

27 de juny [1971]

Hem acabat l'estatge de professors de llengua autòctona. L'organització, quasibé perfecta. Es defensaven les ponències, després es dividien els congressistes en comissions que redactaven unes conclusions, les quals eren discutides en la sessió plenària següent. Com que hi havia tant de mestre jove, s'ha tractat prou de l'alfabetització global amb l'escepticisme dels més experts. Era inevitable que es plantejàs el problema de la unitat morfològica. Pitarch defensava que calia escriure "vingui" i ensenyar a llegir "vinga". Tothom m'ha aplaudit quan he dit que mai no hem de fer un "valencià" distint del català, però que la unitat lingüística ara per ara ha de ser elàstica, i que hem de procurar que el lèxic valencià vaja a enriquir el català.

Manuel Sanchis Guarner, "L'any 1971 a través d'un diari privat", dins *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg* (1998)

Alfons Llorens, Manuel Sanchis Guarnier. Fotobiografia (València, 1984).

ACTIVITATS

2. Segons els textos que has llegit, intenta explicar amb les teues paraules els conceptes de *normativització* i *normalització* i quants intents s'han produït al llarg del segle xx.
3. Llig el text 1 i realitza un esquema on s'especifiquen els avanços que en matèria cultural i lingüística realitzaren els intel·lectuals del primer terç del segle xx.
4. El 1939 és una data que canvià la vida de molta gent. Després de llegir la informació aportada, resumix en un breu paràgraf quina és la idea que t'ha quedat.
5. Què són l'exili interior i l'exili exterior?
6. A partir de la informació dels textos 2 i 3 que daten del 1979 i d'altres informacions dels anys 70 i 80 que pugues trobar, explica el context històric de recuperació de la nostra llengua a partir dels anys 70.

INVESTIGA

7. Al llarg dels textos apareixen constantment noms propis lligats a esdeveniments, bé siguen polítics o culturals. Intenta esbrinar quina fou la seua biografia i per què són personatges tan destacats. Et suggerim Carles Salvador, Enric Valor i Adolf Pizcueta.

MANUEL SANCHIS GUARNER**Infantesa i joventut**

Manuel Sanchis Guarnier nasqué el 9 de setembre del 1911 al si d'una família de la mitjana burgesia valenciana. La seua residència, establida a casa de l'oncle Josep Sanchis Sivera, un canonge de la Seu que destacà dins de la societat valenciana del seu temps per les seues inclinacions vers la cultura i l'humanisme, li permeté gaudir d'una àmplia biblioteca i conèixer personatges destacats de la política i la cultura valencianes del moment.

Als quatre anys quedà orfe de pare i als dotze de mare, la qual cosa provocà que el 1925 ingressara com a intern a l'Escola Pia de València per a cursar el Batxillerat.

La Universitat

Una vegada complida esta etapa, el 1928 inicià a la Universitat de València els estudis de Dret, per imperatiu de l'oncle, i de Filosofia i Lletres per voluntat pròpia, tot i que l'interés per les lletres, l'humanisme i el valencianisme provenien d'una educació familiar de la qual el seu oncle era ben culpable, i que fomentava amb lectures, xarrades i viatges per Europa que l'ajudarien a conformar la seua personalitat oberta i atenta al món.

A la universitat obtingué notes esplèndides, la qual cosa no impedí que es comprometera amb organitzacions de lluita estudiantil. Fou un dels promotors de l'Associació Professional d'Estudiants i fundador d'Acció Cultural Valenciana. La primavera de 1930 inicià les seues relacions amb qui seria la seua dona, Rosa Cabanilles.

Llarga estada a Madrid

1932 es traslladà a Madrid per a fer els estudis de doctorat, en l'especialitat d'Història, a la Universitat Central. Allí freqüentava tertúlies on participaven estudiants, catedràtics, diputats, poetes, periodistes...

Una vegada acabat el curs de doctorat, Sanchis pensava tornar a València, però això no fou possible. Luis Gonzalvo, director de l'Institut d'Idiomes de la Universitat de València, pretenia que s'especialitzara en fonètica i dialectologia de la mà del professor Tomás Navarro Tomás, amb la finalitat que es formara per a ocupar posteriorment la secció corresponent dins del Seminari de Filologia Valenciana. Este fet no es produiria mai.

Ara bé, això li proporcionà l'oportunitat de formar-se com a fonetista i dialectòleg, així com adquirir una rigorosa disciplina de treball, ja que passà a formar part del grup de col·laboradors de l'Atles Lingüístic de la Península Ibèrica (ALPI) com a becari del Centre d'Estudis Històrics. Fou en esta època quan conegué Francesc de Borja Moll, amb qui va treballar; una amistat que perdurà fins al final dels seus dies.

La seua vida a Madrid transcorria per ambients intel·lectuals. Assistia a tertúlies, com la de l'Ateneo de Madrid, i es relacionà amb personatges com García Lorca, amb qui col·laborà en alguna actuació de la companyia teatral La Barraca.

D'esta època són els seus primers estudis sobre dialectologia, dels quals cal destacar la seua col·laboració amb Navarro Tomás per a elaborar "Análisis fonético del valenciano literario" (1934).

Durant l'esclat de la Guerra Civil es trobava de vacances a València i s'allistà a l'exèrcit republicà. En acabar la guerra fou enviat a un camp de presoners a Salamanca i d'allí passà a la presó d'Alcalá de Henares.

El seu amic Moll, ben situat dins la Falange, intentà ajudar-lo sense èxit. En el jui celebrat l'1 de juny de 1940, fou condemnat a dotze anys i un dia de reclusió per *auxilio de rebelión*. El 1941 fou traslladat a la presó de Montolivet a València, on estigué fins al 15 de desembre de 1942, moment en el qual, gràcies a una llei del Govern, pogué eixir-ne.

Mallorca

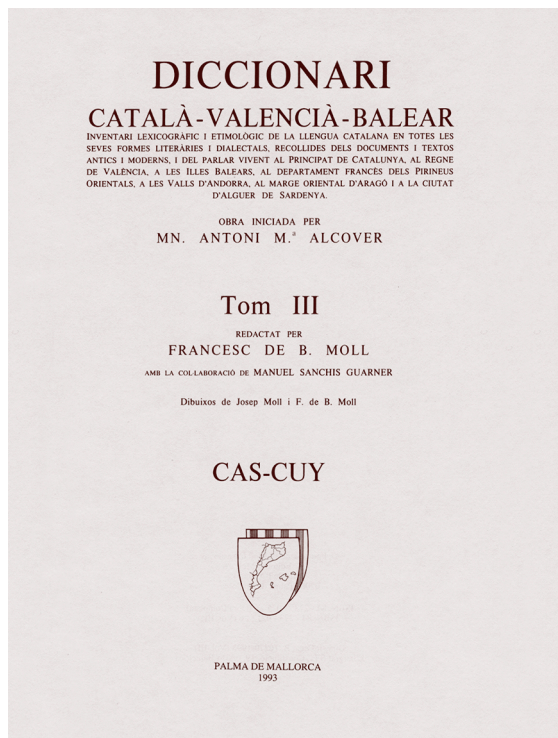
L'1 de març del 1943 Manuel Sanchis Guarnier i la seua esposa Rosa arribaren a Palma. S'hi estarien setze anys. Per tal de guanyar-se la vida, Sanchis féu de professor d'ensenyament mitjà a l'institut femení Joan Alcover, on impartí classes d'idiomes, primer d'alemany i després de francès. D'esta manera s'incorporà a les tasques del *Diccionari català-valencià-balear* com a ajudant de Francesc de Borja Moll i va reprendre la seua participació en la confecció de l'Atlas Lingüístic de la Península Ibèrica. A més, de la mà del seu amic Moll inicia la coneixença de l'ambient cultural de l'illa. Sanchis es convertí en assidu de les tertúlies literàries que s'hi convocaven. La personalitat de Sanchis i la seua formació el convertiren en nexa d'unió entre les generacions que conformaren l'escola mallorquina i realitzà una gran tasca d'orientació literària entre els jòvens escriptors.

Però tot i les tasques lingüístiques i culturals que el mantenien treballant a l'illa, Sanchis no perdé els contactes amb la gent de València. D'una banda, a través del Secretariat del *Diccionari* i la seua essencial participació en l'exposició que es realitzà a València l'any 1951. D'una altra banda, mantenia un fluid contacte epistolar amb els membres del grup Torre, on la participació de Sanchis fou ben destacada. Les sol·licituds de consulta eren constants. Sanchis els assessorava en matèria lingüística i d'estil, tant per a les produccions pròpies, com les del poeta Xavier Casp, com per a altres llibres que publicava l'editorial. La col·laboració amb Torre nasqué de la confluència en uns objectius comuns que eren reforçar la consciència d'unitat lingüística, de la qual Adlert i Casp eren defensors, i contribuir a la fixació d'una morfologia valenciana culta. Esta col·laboració acabà l'any 1962.

Uns altres intel·lectuals de l'època com Joan Fuster van mantindre una prolífica correspondència amb el nostre autor, com podrem observar més avant.

València de nou

A proposta de Francisco Sánchez Castañer, l'any 1954 començà a impartir uns cursos de llengua i cultura valencianes a la universitat dos vegades a l'any en períodes de quinze dies. Inicia la docència el 1954 a l'extensió d'Alacant i després, el 1955, ho féu a València.

Portada del tom III del *Diccionari català-valencià-balear*.

El 1959 torna a València definitivament. En arribar-hi, combinà l'ensenyament secundari a l'Institut Sant Vicent Ferrer de València amb cursos de lingüística valenciana que realitzava a la universitat. La seua tornada a casa refermà la seua influència dins els sectors socials i culturals que treballaven per afavorir la recuperació de la nostra llengua. Sanchis, treballador incansable, participava en totes aquelles activitats a les quals era requerit. L'any 1976 ocupà el càrrec de professor agregat de Lingüística Valenciana. El 1978 començà a rebre agressions personals que intentaven intimidar-lo. Pel maig d'aquell any li boicotejaren una conferència sobre Blasco Ibáñez i el 4 de desembre depositaren una bomba de dinamita a sa casa, que per sort no esclatà. El 1979 va ser nomenat catedràtic de Lingüística Valenciana, director de l'Institut Universitari de Filologia Valenciana i membre de la Comissió Mixta del Bilingüisme. El 1980 fou elegit degà de la Facultat de Filologia. El 16 de desembre del 1981, any de la seua jubilació, va morir d'un infart, després d'una vida dedicada a la defensa i recuperació de la llengua i la identitat del nostre poble.

Manuel Sanchis Guarner treballant al seu despatx (València, 1977).

ACTIVITAT

8. Realitza un quadro cronològic de la vida de Sanchis Guarner amb els deu fets més importants que al teu parer cal destacar:

ANY	FET

9. Relaciona el context històric que has analitzat amb la vida del professor Sanchis Guarner i indica en quina mesura el context històric que visqué en cada moment determinà la seua vida.

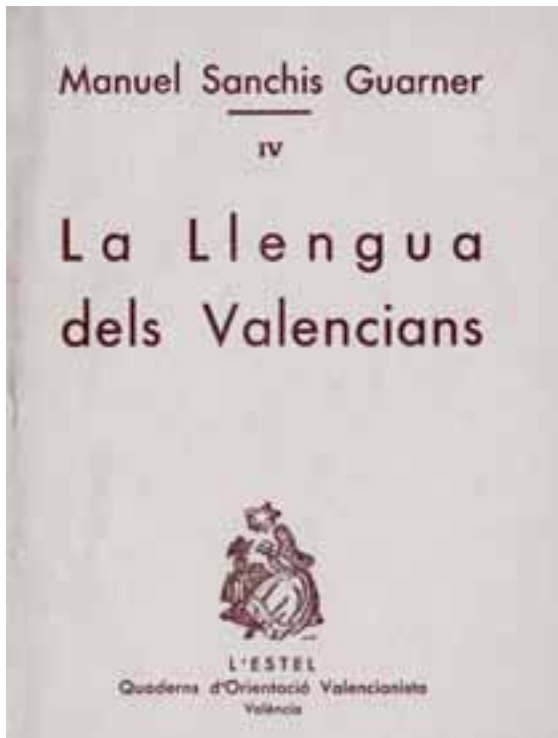
HISTORIADOR DE LA LLENGUA

Els inicis del segle xx són per a la llengua el començament del procés de normativització que li calia. Altres llengües europees havien sigut codificades segles abans: el castellà, el francès..., sempre en moments en què els processos s'inscrivien en contextos favorables per a la codificació.

Així, l'oficialitat i el prestigi esdevenen factors fonamentals que acceleren o ralentinzen eixe procés. En el nostre cas, no es produirà fins als inicis del segle xx, després d'una Renaixença irregular que no tindrà el context idoni per a la codificació.

Pel que fa a Catalunya, les polèmiques entre els seguidors de Pompeu Fabra i altres representants de la cultura catalana, com mossén Alcover, foren constants, fins que la proposta de l'IEC que acceptava les normes fabristes fou assumida per tots els estaments culturals del moment.

A València, les polèmiques no s'acabaven de tancar. Per una banda, el pare Fullana passava de proclamar la unitat lingüística a ser un gran defensor de les tesis secessionistes. I Josep Maria Bayarri presentava alternatives pròpies realitzades amb passió però sense rigor. Tots dos, amb solucions diferents, s'oposaven a la majoria intel·lectual que es donava a conèixer a través d'*El Cuento del Dumenge [sic]*, *La Societat Castellonenca de Cultura*, la revista *Taula de Lletres Valencianes*, etc. Però, tot i així, el 1932, uns anys després que a Catalunya, a Castelló de la Plana, amb la Societat Castellonenca de Cultura com a punt de trobada, cinquanta-dos escriptors i catorze entitats culturals signen l'acord ortogràfic de Castelló. D'esta manera, la pràctica totalitat dels escriptors d'aleshores i les entitats culturals s'unixen per fi per la normativització del valencià. Entre els firmants cal destacar Carles Salvador, el mestre de Benassal, que redactaria les primeres ortografies i gramàtiques i dedicaria tota la seua vida a l'ensenyament de la llengua i a lluitar per la seua dignificació, i el jove universitari Manuel Sanchis Guarnier, que realitzaria amb el temps les majors aportacions a l'estudi sincrònic i diacrònic del valencià de manera científica i rigorosa. Cal esmentar també les aportacions valuósissimes de Josep Giner i Marco.

Manuel Sanchis Guarnier, *La llengua dels valencians* (València, 1933).

Així les coses, amb la tasca normativitzadora consensuada, sols calia posar en marxa el procés de normalització. El suport institucional semblava indiscutible i és en este període de la República que es realitzen els majors esforços.

DOCUMENTA'T 1

La llengua dels valencians

En este ambient favorable a la recepció dels avanços socials de la llengua, Manuel Sanchis Guarnier escriu, a petició d'Adolf Pizcueta, *La llengua dels valencians*, que es publicà l'any 1933 amb el número 4 de la col·lecció "Quaderns d'Orientació Valencianista". Inicia així una vasta producció que pràcticament abraçarà tots els camps de la filologia –toponímia, gramàtica històrica, literatura, dialectologia, etc.– i que culminarà el 1981 amb la publicació d'*Aproximació a la història de la llengua catalana*.

La finalitat de *La llengua dels valencians*, com la de la col·lecció on s'inscriu, no era una altra que la didàctica. En este llibre Sanchis mostra al lector una perspectiva lingüística a partir de les actituds que la societat té envers la seua pròpia llengua. Presenta de manera raonada i des d'una perspectiva diacrònica la història de la llengua i posa en relleu totes les variants sincròniques des del punt de vista dialectal.

En el moment de l'escriptura de *La llengua dels valencians*, Sanchis no era conscient de la repercussió que tindria. Tant és així que el 1958 comença tota una sèrie de reedicions que no han parat de realitzar-se a hores d'ara. La segona edició, feta a instàncies de Joan Fuster, manté molts elements de la primera: el títol, l'estructura; però Sanchis retoca la redacció i l'adequa a l'avanç dels seus coneixements. Augmenten les referències científiques i literàries, és més precisa i més científica. Esdevé, doncs, una obra de referència no sols per al valencianisme estricte sinó també per a tots aquells que lluitaven per la recuperació lingüística i cultural en qual-sevol part del domini lingüístic.

Les aportacions de Sanchis a la història de la llengua han sigut molt valuoses i giren al voltant de quatre nuclis temàtics:

1. El mossàrab.
2. La formació històrica dels dialectes.
3. La llengua literària medieval.
4. La història de la llengua entre els segles *xvi* i *xx*.

Text 4

***La cancelleria reial,
factor de coherència idiomàtica***

El nostre rei fundador, Jaume I, disposà en el 1264 que la documentació judicial del Regne de València fos redactada en romanç i no en llatí [...]. En aquest romanç estan escrits els documents oficials de la cancelleria reial d'Aragó i dels organismes polítics regionals i locals.

La clara uniformitat que ofereix aquest idioma oficial, segons l'expressiva comparació de Joan Coromines, és una mena de *koiné* literària i administrativa, davall la

qual batejava una llengua viva més variada. Tanmateix, les variants dialectals antigues de la nostra llengua no eren gens acusades. [...] Tal uniformitat relativa obeeix al fet que l'actual llengua autòctona de Mallorca i de València no deriva del llatí vulgar que es parlà en aquests països, sinó que és una llengua que s'hi va propagar durant la Reconquesta damunt terres arabitzades lingüísticament i cultural. [...]

En l'idioma oficial cancelleresc es redactava, doncs, tota la documentació pública de la Generalitat i dels municipis i la dels notaris valencians. A les comarques ponentines interiors, de primer antuvi els documents s'escriuen en llatí o en el castellà-aragonés vernacle,

però a les darreries del segle XIV s'hi propagà, plena de prestigi, la llengua oficial del Regne, i en valencià apareix redactada normalment la documentació administrativa, judicial i eclesiàstica de Sogorb, Xèrica, Xelva, Bunyol, Aiora i Enguera, fins al segle XVII.

Com tots els escrivans de la Cancelleria reial dominaven el llatí, és natural que els formularis i la terminologia de la burocràcia catalana seguissen la pauta llatina, i empesos pel seu entusiasme per la llengua llatina, n'imitaren també la sintaxi. Ja no empraven el pobre llatí medieval els secretaris i notaris dels nostres reis en la segona meitat del segle XIV, puix que, sotmesos a la influència dels trescentistes italians, havien après un llatí ciceronià que usaven regularment en haver de redactar documents reials en llatí. L'estil ciceronià que amerava l'esperit d'aquells curials, feia que quan havien d'expressar-se en llengua vernacle, sentissen l'afany d'embellir-la amb els recursos de la llatina.

Manuel Sanchis Guarnier, *La llengua dels valencians* (1985¹⁰)

ACTIVITAT

12. Et presentem uns texts de les diverses parts que presenta el llibre *La llengua dels valencians* de Manuel Sanchis Guarnier. Llig-los i a continuació ordena'ls segons la part del llibre a la qual corresponen. Et facilitem la graella que hi ha a continuació dels texts perquè la completes.

TREBALLEM EL TEXT NÚMERO 4

10. Explica la dependència que presenten entre si els processos de normativització i normalització d'una llengua.

11. Després de llegir el text de Sanchis sobre la Cancelleria Reial, respon les preguntes següents:

- Quin era l'estat de la normativització i la normalització de la llengua en el segle XIV?
- Per què creus que canvia este fet? Pots ajudar-te del text número 8 que apareix en l'activitat següent.

Text 5

Em féu goig la proposició i em posí ràpidament a la feina. Aquell opuscle meu, ja oblidat, fou publicat el 1933 a instància d'Adolf Pizcueta, i l'havia redactat quan jo tenia molt poc més de vint anys, quan tot just encetava la meua activitat filològica. Si faç retret de tot això, no és pas que considere aquell llibret com un pecat de joventut. Ben al contrari, en rellegir-lo vaig veure que no em calia rectificar-hi res d'essencial, encara que sí introduir-hi prou retocs.

Manuel Sanchis Guarnier,
La llengua dels valencians (1985¹⁰)

Text 6

Parlar d'una manera peculiar significa pensar d'una manera privativa, i pensar d'una manera privativa significa concebre la vida d'una manera pròpia. La llengua i el pensament són lligats indissolublement, i l'extermi d'una llengua vol dir l'extermi de la cultura de la qual la llengua és l'expressió. Un poble que oblidat el seu idioma, és un poble en el trànsit de la mort.

Manuel Sanchis Guarnier,
La llengua dels valencians (1985¹⁰)

Text 7

El nom de *català* aplicat al propi idioma, l'admeten de bon grat tots els rossellonesos i els eivissencs, i també els mallorquins i els menorquins cultes; però els valencians generalment s'hi resisteixen. [...] Tothom sap que no són gens importants les diferències de pronunciació, de morfologia o de lèxic entre catalans, valencians i mallorquins i que la llengua és essencialment la mateixa; és notori que aquelles diferències regionals no són més acusades dins la nostra llengua que les que existeixen dins el domini lingüístic castellà entre els andalusos, aragonesos, mexicans, argentins, etc., i que són més febles que les que presenten els dialectes italians, alemanys, portuguesos, etc.

Manuel Sanchis Guarner,
La llengua dels valencians (1985¹⁰)

Text 8

En el període antic i clàssic de la nostra Literatura, la llengua literària estava tan unificada que resulta ben difícil d'esbrinar quins textos són originals d'autors valencians, quins ho són de catalans i quins de mallorquins. Només els tècnics arriben a descobrir-hi certs indicis i encara no concloents.

Manuel Sanchis Guarner,
La llengua dels valencians (1985¹⁰)

Text 9

VIII. La ciutat de l'Alguer, a l'illa de Sardenya, regió autònoma de la República italiana, amb 224,39 km² i 26.688 habitants. És el darrer vestigi de l'expansió catalana pel Mediterrani: en el segle XIV el rei Pere el Cerimoniós substituï els sards que hi habitaven, per catalans, els descendents dels quals s'hi mantenen fidels a la llengua catalana, que parlen i cultiven literàriament.

Manuel Sanchis Guarner,
La llengua dels valencians (1985¹⁰)

Text 10

A València, a la cort virregnal de Germana de Foix, viuda de Ferran el Catòlic i casada en terceres noces amb el napolità Duc de Calàbria, floria l'italianisme renaixentista, galant i luxós. En la postguerra de la Germania, la noblesa valenciana s'aplegà entorn dels virreis, afamegada de plaers i mundanitat. L'occitana reina Germana, voltada de dames castellanques, parlava sempre castellà i provocava la desafecció dels aristòcrates valencians a la llengua del país. La "dolce vita" d'aquella societat valenciana la reflecteix el llibre *El Cortesano* del xativí Lluís Milà, i veiem com la llengua autòctona només s'hi tolerava en les expressions populistes i l'esplai festiu.

Manuel Sanchis Guarner,
La llengua dels valencians (1985¹⁰)

Text 11

Hem d'estimar la llengua pròpia no amb orgull sinó amb un amor filial i generós. Com a expressió d'una cultura, com a manifestació de la mentalitat d'una col·lectivitat, la llengua té el seu geni propi, i el comunica a tots els esperits que l'assimilen. La llengua és creació col·lectiva d'un poble, subjecta a la història particular d'aquell poble; qualsevol fenomen idiomàtic, el que puga semblar més espontani i improvisat, depèn sempre d'una tradició històrica.

Manuel Sanchis Guarner,
La llengua dels valencians (1985¹⁰)

Manuel Sanchis Guarnier amb Menéndez Pidal i altres lingüistes (Madrid, 1962).

EPÍGRAFS	TEXTS
Pròleg	
Obligatorietat de la llengua autòctona	
Del nom i la unitat de l'idioma	
Fracàs de l'intent secessionista	
Esquema de geografia lingüística	
Resum d'història de la llengua	
Epíleg	

INVESTIGA

13. Qui fou l'autor de la primera gramàtica escrita per al castellà? En quin segle es produí? Després compara la situació del castellà amb la de la nostra llengua.

DIALECTÒLEG I LEXICÒGRAF

La formació de Sanchis Guarner com a dialectòleg i lexicògraf va unida a dos mestres i dos projectes. D'una banda, l'Atles Lingüístic de la Península Ibèrica (ALPI) i el fonetista Tomás Navarro Tomás, i d'una altra, el *Diccionari català-valencià-balear (DCVB)* i Francesc de Borja Moll, amb qui inicia els primers contactes amb motiu de la participació de tots dos en l'elaboració l'Atles.

Manuel Sanchis Guarner, doncs, com a becari del Centre d'Estudis Històrics passà a formar part del grup de col·laboradors de l'ALPI, on de la mà de Tomás Navarro adquirí una rigorosa disciplina de treball i tingué l'oportunitat de formar-se com a fonetista i dialectòleg. Allí participà amb Francesc de Borja Moll en la recerca de materials per a l'Atles per les terres del nostre domini lingüístic.

DOCUMENTA'T 2

L'Atles Lingüístic de la Península Ibèrica

L'Atles Lingüístic de la Península Ibèrica fou un projecte que dirigí Tomás Navarro Tomás a instàncies de Ramón Menéndez Pidal. La finalitat del projecte era enregistrar tots aquells mots, frases, objectes i costums populars perquè estos, amb el pas del temps, no caigueren en l'oblit.

La participació de Sanchis en l'ALPI la podem dividir en tres etapes. Com a becari del Centre d'Estudis Històrics a Madrid, el 1934 es troba per primera vegada amb Francesc de Borja Moll, amb qui realitza eixides per dotar de materials l'ALPI. En estes eixides creix l'amistat entre els dos filòlegs. Moll i Sanchis compartien la realització d'enquestes, que feien a criteri de Tomás Navarro a nombrosos informadors il·letrats, d'edat madura, preferiblement que habitaren en pobles arraconats i menuts, ja que estes característiques possibilitaven el manteniment de la cultura popular i la riquesa etnogràfica i etnològica. Per tal de realitzar les enquestes s'ajudaven d'un àlbum de dibuixos i dos qüestionaris, l'un fonètic i l'altre lexicoetnogràfic. La Guerra Civil truncà el projecte de l'ALPI. Tomás Navarro se'n va exiliat a Nova York i amb ell el material.

La segona etapa de dedicació de Sanchis a ALPI s'inicià passats els primers anys de la postguerra. Menéndez Pidal li encomana, juntament amb Lorenzo Rodríguez Castellano, un altre col·laborador de l'ALPI, que viatge a Nova York per a trobar-se amb Tomás Navarro, repassar els qüestionaris i tornar la documentació al Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), a Madrid. Sanchis realitza el viatge a Nova York des d'octubre del 1950 fins a gener del 1951.

Una vegada feta la comanda, Sanchis seguí col·laborant en la recollida de dades fins al 1956. Aquell any s'acabaven les recollides de dades i s'inicià la tercera etapa de col·laboració del filòleg valencià en l'ALPI. Sanchis fou nomenat redactor tècnic, però des de Mallorca. Allí el CSIC autoritzà la creació d'una oficina editora que dirigí Sanchis, amb la participació com a becària d'Aina Moll. Només arribà a publicar-se, el 1962, el primer volum, *Fonètica*.

El Diccionari català-valencià-balear

El *Diccionari català-valencià-balear (DCVB)* és la gran obra que, juntament amb el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* de Joan Coromines, configuren un gran compendi de mots de la lexicografia històrica i dialectal de la nostra llengua. La idea d'elaborar el que seria el *DCVB* partí de mossén Antoni Maria Alcover, cap al 1906, en el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. La idea fou molt ben rebuda i començà a treballar en el projecte des de l'Institut d'Estudis Catalans, fins que, el 1918, mossén Alcover tornà a Mallorca perquè mantenia divergències amb l'Institut. Segons escriu Francesc de Borja Moll en el pròleg que encapçala el primer volum del *Diccionari*, Alcover pretenia fer una gran obra lexicogràfica que continguera la totalitat de la llengua en el temps i en l'espai; és a dir, que fóra un diccionari alhora dialectal, històric i literari. Els altres membres es pronunciaven a favor de la creació de tres diccionaris: un que recollira les formes dialectals, un altre per a la llengua literària i, finalment, un d'històric. En morir mossén Alcover el 1932, Francesc de Borja Moll, col·laborador seu des del 1921, passà a ser l'encarregat del projecte, i s'ajudà des del 1943 de Manuel Sanchis Guarner. El diccionari arreplega 160.000 articles de la llengua antiga i moderna, dialectal i literària en els 10 volums que el conformen. A hores d'ara el *Diccionari* es pot consultar en línia en l'adreça <http://dcvb.iecat.net/>.

Text 12

Sanchis Guarnier es posà a treballar en el *DCVB* a partir de la segona meitat de la lletra *C* inclosa al tom III. Uns anys abans, en octubre de 1935, havia ingressat dins la Lliga de Socis Protectors de classe B del *Diccionari*. Pogué incorporar-se a la tasca de redacció gràcies al mecenatge de l'industrial barceloní Enric Pérez i Capdevila, que s'avingué a pres-tar a Moll –a temps indefinit i sense interessos– quantitats proporcionals al volum de feina enllestida. L'entrada de Sanchis permeté la continuïtat del *Diccionari* a un ritme normal, per bé que la publicació del primer fascicle –el 39 del volum III– s'esdevingué a tocar l'estiu de 1949, dotze anys després de l'aturall provocat per les circumstàncies de la guerra civil.

La seua funció, de redactor auxiliar, consistia a classificar les accepcions de cada mot, esmenar errades de còpia i completar el text de les cèdules inacabades o insuficients. Era una tasca prèvia a l'elaboració definitiva dels articles i de gran utilitat per a Moll, el qual s'estalviava així les feines preliminars d'ordenació, comprovació i classificació de les fitxes. Per al lexicògraf menorquí la presència del col·lega valencià significava un avanç important, per a Sanchis el retorn a una vida intel·lectual activa, la continuïtat de les relacions amb Moll, rebre el seu mestratge i participar en l'empresa de més reputació i entitat cultural de postguerra. Sens dubte era el millor que li podia haver passat. Amb tota raó considerà providencial l'ajuda del seu company "atlàntic" perquè s'hi van conjuminar tot un seguit d'elements favorables: amistat, estudi, cultura, tasca patriòtica, conservació del tresor lingüístic català, que farien possible el seu recobriment professional.

Santi Cortés, *Manuel Sanchis Guarnier (1911-1981). Una vida per al diàleg*, (2002)

Text 13

GANIVET. m. || **1.** Instrument que consisteix en una fulla llarguera, generalment d'acer amb una vora afilada, proveït d'un mànec, i que serveix per a tallar; cast. *cuchillo*. Coltells, ganiuets ne neguns altres ferraments, doc. a. 1375 (arx. mun. Barcelona). Unes coltelleres un no ha sino dos ganivets, doc. a. 1429 (Ordin. Hosp. 109). Posà's a la mamella esquerra un ganivet e matà si mateix, Genebreda Cons. 101. Ab un ganiuet tallà la corda, Tirant, c. 284. No disposava de més arma que un petit ganivet, Ruyra Parada 50. || **2.** Peça metàl·lica de forma semblant a una fulla de tall, que forma part de diferents màquines, com els telers mecànics, les arades, les capoladores de carn, etc.; cast. *cuchilla*. || **3.** fig. *Ganivet de dos talls*: persona variable, que no té fixesa en les seves opinions o en els seus propòsits (Empordà).

LOC.—a) *Faltar-hi l'esquena d'un ganivet*, o *un recaç de ganivet*: *faltar-hi molt poc*, venir molt prim.—b) *Tenir més gana que un ganivet nou*: estar molt afamegat (Mall.).—c) *Vegeu si talla, ganivet de fusta esmolat amb palla!*: es diu contestant a algú que ha dit un gros disbarat (val.).

REFR.—«Home de ganivet no val un pet»: es diu en menyspreu dels qui acostumen de portar armes.

VAR. FORM.: *canivet* (Pres un caniuet e amagà'l entre les falde, Tirant, c. 277); *gavinet* (forma estesa per totes les comarques, i predominant sobretot en valencià: Un tinter de fust ab tesores e gavinet, Inv. Anfós V, 177; Stoig, gavinets, Spill 2169); *guinavet*, *guivanet* (formes molt dialectals).

FON.: *gəniβət*, *gəbiβət* (pir-or., or.); *gəniβət*, *gəviβət* (Camp de Tarr); *gəniβət* (occ.); *gəniβət* (Al.); *gəbiβət* (occ., Val.); *gəviβət* (Al.); *gəniβət*, *gəniβət* (Mall., Ciutadella); *gəniβət* (Maó); *gəniβət* (Eiv.).

INTENS.—a) Augm.: *ganivetàs*, *ganivetarro*, *ganivetatxo*, *ganivetango*.—b) Dim.: *ganivetet*, *ganivetetxo*, *ganivetel·lo*, *ganiveteu*, *ganivetiu*, *ganivetó*, *ganivetoí*, *ganivetengo*, *ganivetingo*.—c) Pejor.: *ganivetot*.

SINÒN.: *coltell*.

ETIM.: del francic *knif*, mat. sign., amb el sufix diminutiu *-ittu*.

TREBALLEM ELS TEXTS 12 I 13

14. El *DCVB* és una obra exhaustiva, les entrades són molt completes, com has pogut comprovar en el text número 13. L'entrada es troba estructurada segons les parts de la primera columna del quadro que tens a continuació. Cadascuna de les parts correspon a l'entrada (text explicatiu) d'un tipus de diccionari específic: de definicions, etimològic, fonètic, de sinònims, paremiològic o de refranys i frases fetes, històric... Completa la segona columna indicant a quin part del text de l'entrada anterior respon. Pots numerar les línies i així et serà més fàcil. Després indica a quin tipus de diccionari específic respondria esta part de l'entrada i finalment busca la denominació de diccionaris específics que podries trobar a les biblioteques i llibreries.

15. Fes un llistat de les tasques que Sanchis Guarnier tenia assignades per a la confecció del *DCVB* i la seua difusió.

16. Relaciona les tasques realitzades per Sanchis per a l'ALPI i per al *DCVB*. La formació adquirida pel filòleg valencià en la seua participació en l'ALPI, la creus fonamental per a poder afrontar la seua col·laboració en el *DCVB*?

ESTRUCTURA DE L'ENTRADA O COS DE L'ARTICLE	TEXT DE L'ENTRADA	TIPUS DE DICCIONARI ESPECÍFIC	DICCIONARIS ESPECÍFICS QUE PODEM TROBAR
Definició			
Localització			
Equivalència en castellà			
Documents més antics de l'àrea lingüística on s'ha localitzat la paraula			
Altres accepcions que s'especifiquen emprant l'estructura anterior			
Paremiologia: locucions, frases fetes i refranys			
Fonètica diversa que presenta la paraula			
Sinònims / antònims			
Etimologia			

GRAMÀTIC

L'any 1950 Manuel Sanchis Guarnier publica en l'editorial Torre la seua *Gramàtica valenciana*, encara que ja havia estat acabada el 1943. La gramàtica és fruit d'una necessitat. D'una banda, no hi havia pràcticament bibliografia sobre este tema, ni materials de consulta adequats que pogueren convertir-se en manuals de referència per als escriptors o simplement per a aquells que volgueren aprendre la llengua. El mateix Sanchis és requerit en nombroses ocasions per a resoldre dubtes lingüístics per part dels amics escriptors. D'una altra banda, es requeria una gramàtica adequada a les necessitats dels valencians del segle xx basada en les nostres varietats comarcals i els nostres clàssics i que fora síntesi i alternativa de les precedents. I Sanchis era qui tenia la preparació filològica adequada per a poder-la fer. El llibre de Sanchis esdevé la primera gramàtica valenciana que es realitza sobre una base científica, i supera així la desorientació i la falta de formació dels autors precedents.

Text 14

Joan Fuster a Manuel Sanchis Guarnier
Sueca, dissabte 10 [setembre 1949]

Benvolgut Sanchis:

Acabe d'enviar-te, per correu a part, certificats, dos exemplars del meu segon opuscle de versos, *3 poemes*, un per a tu i l'altre per al senyor Moll. Rebeu-los com a testimoniatge de la meua amistat més cordial.

I ara no tindràs més remei que suportar una consulta gramatical més. Suppose que per mediació de Miquel sabràs el conveni a què hem arribat els col·laboradors d'Editorial Torre a fi que les publicacions de la nova col·lecció presenten una certa homogeneïtat morfològica. Naturalment, per la meua part no hi he posat cap inconvenient. El meu pretès "fetixisme de Fabra" –frase teua que Miquel sol repetir-me amb alguna reticència– no ha passat d'ésser el recurs del despistat que no ha vist ni veu cap altra taula de salvament. Fer-me partidari dels barcelonismes morfològics pel simple fet d'ésser barcelonismes seria atribuir-me un desconeixement massa profund de l'actitud de Fabra. No s'amaga Fabra de fer objeccions a les mateixes formes que admet, o que es veu obligat a admetre, i jo, ni en açò ni en res, no acostume a ésser més papista que el corresponent Papa. Però dues raons em decantaven a acceptar íntegrament la morfologia barcelonina. Una, la comoditat. La trobava molt més pràctica, molt més senzilla, i sobretot molt més satisfactòria, que no la que em proposaven els *soidisants* gramàtics

valencians. [...] L'altra raó que em decantava pels barcelonismes era la creença (que, a desgrat de tot, encara professe) que la llengua literària ha de tenir una sola morfologia.

Quan Casp va parlar-me de la conveniència de posar-nos d'acord sobre aquests punts, una vegada sospesats els pros i els contres, no hi vaig posar cap obstacle. El meu criteri era que, posats a reivindicar els valencians una morfologia literària, calia que ho féssim sense l'esperit de me'n-fotisme i populatxer, que ha caracteritzat els escriptors que ens precedeixen. Vull dir que sense eixir dels més estrictes límits de l'ortodòxia local, procuràssem escurçar distàncies amb les altres morfologies literàries i preferir certes formes clàssiques. [...] És a vosaltres, els filòlegs, que correspon dir l'última paraula. I a més, ja que els propòsits, admirables, d'Editorial Torre, semblen anar per bon camí, convindria marxar amb les coses ben medidades; fora d'anar rectificand després, recitant meaculpes, per una imperdonable manca d'orientació. Confesse que, per a continuar en el terreny dels assaigs, preferiria tornar a Fabra.

Llevat del que t'acabe d'indicar, no trobe més dificultats en les propostes i els acords de valencianització morfològica, encara que lamente la pèrdua dels avantatges del subjuntiu amb *ii*.

I res més. Una abraçada de

J. Fuster

Antoni Ferrando (ed.), *Joan Fuster. Correspondència*, 4. *Manuel Sanchis Guarnier, Josep Giner, Germà Colon*, (2000)

Text 15

Manuel Sanchis Guarner a Joan Fuster

Palma de Mallorca, 25 de setembre de 1949

Benvolgut amic:

He tingut una gran alegria en rebre els teus poemes. I la meua satisfacció perquè a València comptem ja, almenys, amb dos poetes de gran envergadura, es veu encara completada pel fet que aquesta segona publicació teua haja eixit a Alacant, ciutat que tan poc d'interés venia mostrant pels nostres esforços de redreçament de l'esperit valencià, però ja veig la fecunditat de la teua companyonia amb Josep Albi.

El problema que em plantejges en la teua lletra sobre l'orientació gramatical dels escriptors valencians és, com quasi totes les qüestions culturals, un problema dels que no poden tenir una solució matemàtica. Jo mateix, sabent que en les decisions normatives que es dicten ha d'haver-hi per força quelcom d'arbitrari, i que això és el que origina les polèmiques més apassionades, quan vaig resoldre de dedicar-me a la filologia havia decidit treballar només en estudis d'investigació i no tractar mai de gramàtica preceptiva. Nogensmenys ja saps que m'estan imprimint una gramàtica valenciana. Per què he rectificat? Perquè he après que la llengua és un fet social i que el públic necessita sotmetre's a una disciplina i només ho fa quan la considera acceptable, i ja saps que els valencians es neguen a aprendre llur llengua en una gramàtica que es titule catalana, i et confesse que les que duen el títol de valencianes no em satisfan a mi.

No podem oblidar que un gramàtic fracassa sempre que la gent no l'escolta, i debades pretendrà que la seua doctrina era científica, puix que es refermava en fonaments històrics, per tal com resulta evident que el públic s'ha desentés de les seues teories perquè no havia sabut estructurar el gust lingüístic actual dels parlants. Si no hi haguessen altres raons molt més fortes per a soterrar-la, n'hi hauria prou amb el fet que segons la *Gramàtica* del Pare Fullana no escrivia ningú, ni ell tampoc; tan sols el Pare Ivars procurava d'adaptar-s'hi, però sospite que ho feia per disciplina monàstica.

La unitat completa de la llengua literària fóra desitjable però no la trobe factible. No cal parlar de la unificació absoluta de l'ortografia, la qual és ja una realitat fora de [la] dels incultes. En canvi, és totalment impossible la

unitat prosòdica: als valencians de la capital els podem dir que no parlen "apitxat", però com hauríem de demanar a un suecà com tu, que no pronuncie la *v* ni la *-r* final perquè els barcelonins no ho fan? La pronúncia oberta o tancada de les *ee* tòniques, segueix diferents regles en el valencià i català occidental que en el català oriental i que en el mallorquí i aqueixa diversitat de tractament en les rimes és un dels pocs indicis sòlids que serveixen per a esbrinar si una poesia clàssica anònima fou escrita o no per un valencià. Tampoc no és recomanable la confusió en un lèxic únic dels mots populars; per què un menorquí havia d'emprar paraules palleareses o un alacantí mots empordanesos?

Les dificultats més grosses, però, les trobem en la morfologia perquè aquesta requereix regles concretes. Creu-me quan et confesse que en redactar la meua gramàtica he tingut sovint por de contribuir a la consolidació d'algun dialectalisme en haver hagut d'assajar de definir el valencià.

La morfologia fabrasta té l'immens avantatge que tu dius i que també em declarava Thous Llorenç: està magníficament sistematitzada. El dilema no ha estat en la nostra Renaixença "fabrisme o antifabrisme", sinó "fabrisme o caos". Però el fabrisme més bé que una doctrina és una actitud, i el mateix mestre no fou mai hermètic. A València no podem escriure una llengua que la gent rebutge per trobar-la massa diferent de la que parla, i els gramàtics, tot i cercant la unitat harmònica del domini lingüístic català, havem de regularitzar la nostra peculiaritat regional històrica. La Corona d'Aragó no fou mai un estat unitari sinó federal: quelcom semblant caldrà que siga la llengua literària moderna. [...]

Havem reemprés la publicació del nostre monumental *Diccionari* i t'adjunte un prospecte, amb el prec que en faces tota la propaganda que pugues perquè no comptem amb cap ajuda de l'Estat i vivim molt pobres. En Nikolau de Çuequa s'ha fet protector espontàniament; com podríem enfadar-nos pels seus primitivismes, quan és un dels pocs patriotes integrals que tenim en el nostre patriarcat!

Moltes gràcies per la tramesa dels versos. T'abraça

M. Sanchis Guarner

Antoni Ferrando (ed.), *Joan Fuster. Correspondència, 4. Manuel Sanchis Guarner, Josep Giner, Germà Colon*, (2000)

TREBALLEM ELS TEXTS 14 i 15

17. Fuster, en la carta que envia a Sanchis, es qualifica de “despistat que no ha vist ni veu cap altra taula de salvament”. A què es referix amb “taula de salvament”? Per què no en veu cap altra? Fixa't en les dates de les cartes i reflexiona sobre la situació lingüística del moment i els avanços en matèria de codificació de la llengua als quals s'havia arribat.

18. Per quines dos raons Fuster accepta la morfologia barcelonina proposada per Fabra?

19. A què es referix Fuster quan diu “sense l'esperit de me'n-fotisme i populatxer, que ha caracteritzat els escriptors que ens precedeixen”?

20. Segons Fuster, a qui correspon l'última paraula? Et sembla una opció lògica?

21. Com veu Sanchis el problema de “l'orientació gramatical dels escriptors valencians”?

22. La gramàtica preceptiva és el que coneixem com a *gramàtica normativa* i té la finalitat d'establir unes regles per a distingir les formes lingüístiques correctes de les que no ho són. Sanchis no volia dedicar-s'hi, però ho fa i escriu el seu llibre *Gramàtica valenciana*. En la carta que envia al seu amic Joan Fuster li explica els motius. Busca'ls i enumera'ls.

23. Després explica si és una opció arbitrària o necessària i per què.

24. Definix els conceptes de *llengua literària* i *unitat prosòdica*.

25. Quines són les dificultats –tenint en compte la riquesa lingüística de la nostra llengua – a les quals s'ha hagut d'enfrontar Sanchis per a elaborar la seua *Gramàtica*?

26. Quina idea transmet Sanchis de “la llengua literària moderna”?

27. Sense mètode científic, es podria fer una gramàtica correcta i per a tothom?

CREA

28. Redacta un text on argumentes les idees lingüístiques de Sanchis segons els textos que t'hem presentat.

Manuel Sanchis Guarnier, *Gramàtica Valenciana* (1950).

HISTORIADOR I CRÍTIC DE LA LITERATURA

Les aportacions de Sanchis al coneixement de la història de la nostra literatura, com a la resta de camps que ha tractat, han sigut essencials. D'una banda, investiga parcel·les no explorades encara i aporta informació i, d'una altra, obri noves vies d'investigació que seran seguides per jòvens investigadors.

L'eclecticisme i la diversitat d'enfocaments són una constant en la seua obra, i este fet el trobem també en els estudis sobre literatura. La seua producció investigadora en el camp literari ha sigut classificada en:

1. Producció literària medieval
2. Història del teatre valencià
3. Literatura popular i costumista
4. Renaixença valenciana
5. Literatura occitana i francesa
6. Literatura de les Illes
7. Literatura valenciana del segle xx

Cal destacar també altres aportacions de Sanchis: d'una banda, el 1950, amb *Els poetes romàntics de Mallorca*, i el 1951, amb la publicació d'*Els poetes insulars de postguerra*, i d'una l'altra, el 1962, amb l'antologia *Poetes universitaris valencians*.

A més, Sanchis encoratjà diversos escriptors perquè continuaren la seua tasca creativa en la nostra llengua. Cal esmentar la seua amistat amb els mallorquins Pere Capellà, a qui empenyé a recuperar la seua vocació de dramaturg amb un gran èxit, i Llorenç Villalonga, per a qui fou pont amb les noves generacions illenques. A València, Enric Valor, després d'escoltar-lo en una conferència sobre rondallística, decidí treballar en aquest camp. També prologà obres literàries molt importants en la història de la nostra literatura, com *La dona forta* de Maria Beneyto i *El llibre de meravelles* de Vicent Andrés Estellés en les seues primeres edicions.

Text 16

Aparegué el 1951 [*Els poetes insulars de postguerra*], paral·lelament a les antologies universitàries barcelonines i pràcticament amb la mateixa funció: assenyalar “la fi d'una època” i “l'arribada d'una nova generació”, és a dir, d'un grup poètic jove amb característiques diametralment oposades a les de les generacions precedents. Sanchis era, potser, l'única persona de l'illa capaç de fer una edició com aquella, ja que per la seua procedència forastera es trobava allunyat de prejudicis. A més, [...] era un ferm partidari de la renovació i de la creació d'una literatura viva i diferent; així que es posà a treballar en el sentit d'avançar i transformar.

Santi Cortés, *Manuel Sanchis Guarnier (1911-1981). Una vida per al diàleg*, (2002)

Text 17

Els poetes inclosos [en *Poetes universitaris valencians*]: Alpera, Lluís Aracil, Emili Boïls, Alfons Cucó, Joan A. Lacomba, Joan Riera, Rodríguez Bernabeu, Antoni Seva i Isabel-Clara Simó, procedien de l'Aula Ausiàs March o de la revista *Diàleg*. Eren estudiants de Filosofia i Lletres i Dret o de totes dues alhora. Més tard, Sanchis els integrarà dins la generació que anomenarà “Els protestataris”.

En aquest pròleg, articulat en tres parts, l'autor fa una anàlisi de les transformacions de l'època, especialment les referides a la mentalitat i comportament dels joves, enumera després les innovacions produïdes en el camp de la història literària valenciana durant el període 1942-1962 (ampliació de gèneres, increment d'autors, superació del felibrisme i de la concepció de la literatura com una activitat purament recreativa, incorporació de dones i d'escriptors originaris de comarques, etc.), i presenta els aspectes, diguem-ne generacionals, d'aquest grup. Assenyala entre els més rellevants el mestratge de

Casp, l'enlluernament per la poesia d'Espriu, una rebel·lia constructiva, el rebuig de "la injustícia, la frivolitat, el preciosisme", i unes fonts d'inspiració basades no sols en temes de caràcter politicosocial sinó també en "l'amor i la mort –eternes deus de poesia–".

Santi Cortés, *Manuel Sanchis Guarnier (1911-1981). Una vida per al diàleg*, (2002)

Text 18

La publicació d'antologies poètiques universitàries és freqüent a Barcelona, però a València no n'hi havia cap precedent. És en aquest sentit que he cregut que podia, i calia, parlar de "continuïtat".

Ja he dit que no sols és lògica, sinó saludable, la rebel·lia de la joventut. Però hem de considerar que la rebel·lia, quan no és constructiva, és només ressentiment. La ira pot ser un punt de partida, però mai un lloc d'estació. I no són mai uns ressentits aquests poetes estudiantils valencians, per més que a vegades se'ns mostren aïrats. Se senten ben responsables, tot i que la irresponsabilitat –cal no oblidar-ho– és una qualitat ben jovenívola. Il·lusionats i noblement ambiciosos –altres signes de joventut–, combaten la injustícia, la frivolitat, el preciosisme, sense caure mai, però, ni en el cinisme ni en l'escepticisme. Personalment considere com un altre signe ben positiu, el fet que aquests joves poetes valencians no se senten obsessament atrets pels temes político-socials, i que també l'amor i la mort –eternes deus de poesia– hagen inspirat molts de llurs poemes.

Esguardem-los amb tota simpatia. Esforcem-nos nosaltres, des dels nostres llocs de treball, a despertar-los la consciència de l'esdevenir històric, a infondre'ls confiança en la viabilitat del reformisme, en la possibilitat de superació i l'obligatorietat d'aconseguir-la.

Manuel Sanchis Guarnier, *Poetes universitaris valencians* (1962)

Text 19

Els tres colps definitius

"Ai mort, així et diu sempre el teu moment quin és!"

Carles Riba

Arribarem fins a la mateixa
porteta de la mort.
Un home només,
encés de mil·lenària set,
al muscle el sostre de la gran por de Déu,
aixecarà la nit del seu nord
i donarà exacte, enfebrat,
els tres colps per al pas definitiu.
Amb noble faç de servitud
a un difícil silenci, ben arrelat
en la fondària de pruïges solitàries,
es disposarà aquest
petit home, aquest tu,
a foradar el costum de l'ull
amb un somris rebel.
Tal vegada no ha pensat
massa en allò que deixa:
basarda de fosca solitud alçada.
La pau del buit continuarà fent
mil carasses famolenques al viatger
que, encaçant els ciris asprívols
de la petita llum atreta,
haurà donat testimoni
del seu cresol las.
Fora porta i enlairats en el no-res,
vagarejarà, amb llargues cues
de temps inútil, el millor:
vetles de mar en lluita
i guaites d'alba.

Lluís Alpera, dins *Poetes universitaris valencians* (1962)

Text 20

Dos que han mort.
I enre una nit.
Per al desig: l'enterrament.
Per a la memòria: el faristol.

Creu alçada,
camp obert,
la brisa al pou,
el perfum...

 Idea antiga.

 Grans.

 La flor.

Dos.

Sis de la tarda.
La roda al carro.
Tebi sol
—el somni, l'enyorança... —

Flor de nafa per a la mort.

Emili Boïls, dins *Poetes universitaris valencians* (1962)

Text 21

He afincat els genolls sobre la terra
i he cridat follament una paraula.

Pedra a pedra, he desfet l'edifici
meu,

només ruïnes ja.

Amb les dents vaig esgarrar la vida,
i no vaig trobar llàgrimes.

Colpejaré les pedres
i oblidaré el nom més sant:
el de Déu.

I moriré amb el dia
i naixeré amb el sol.

I encara visc, Senyor.
Encara visc!

Isabel Clara Simó, dins *Poetes universitaris valencians*
(1962)

Text 22***Semprevives***

Aqueixes flors, aquest do
d'una mà que no conec,
no crec que sia, no ho crec,
emblema d'una passió;
perquè si ho fos... però no,
estic cert que no és així,
que si amor volguessin dir
ses mateixes flors serien;
però aquestes no vendrien
de les seves mans a mi.

Així mateix les estim,
les guardaré així mateix,
¿qui serà que una flor deix
quan tan poques en tenim?
Però jo, que fil molt prim,
si quan veig aquesta flor
em mir després es meu cor,
trob, hermosa, que no diu
una flor que sempre viu
amb un cor que sempre mor.
D'un cor que no du delit.
que es batega tot solet,
bé es pot dir que és mort de fred,
i està enterrat dins es pit.
I si això d'es meu han dit,
no estrany que sa seva sort
li oferesca per conhort
floretes que es vent no esfulla,
que s'aigua d'es plors remulla,
i en fa corones la Mort.

Tomàs Aguiló, dins *Els poetes romàntics de Mallorca*
(1950)

Text 23

Crit i nit

“Consirós cant e planc e plor.”

Guillem de Bergadà

Les famílies de dol per a tota la vida.
 La guerra, la postguerra... Recorde aquella mare
 que no li varen dir que el fill havia mort
 en el front de Terol: simplement li digueren
 “ha desaparegut”. I va passar la guerra
 esperant el seu fill. I va acabar la guerra
 i esperava el seu fill. I va parar la taula,
 li va posar també llençols nous en el llit,
 i esperava a la porta. No ha sabut res del fill.
 ¿Mori? No s’ha sabut. Sols, desaparegut.
 Es va tancar en casa amb pany i clau. Recorde
 els seus crits. Els veïns tocaven a la porta,
 i no obria la porta. ¿On estava el seu fill?
 Si fou mort, ¿on fou mort? Oh, coses de la guerra!
 Qui va a saber això! Les famílies de dol
 per a tota la vida. La guerra, la postguerra...

Vicent Andrés Estellés, *Llibre de meravelles* (1971)

**TREBALLEM ELS
 TEXTS DEL 16 al 23**

29. Quins són els aspectes que unixen els jòvens poetes de les Illes i els valencians segons els texts 16, 17 i 18?

30. En el text 17 Santi Cortés enumera les innovacions que realitzen els jòvens poetes inclosos en l’antologia *Poetes universitaris valencians*, entre les quals llegim la “superació del felibrisme”. Indica que és el “felibrisme” del qual parla Sanchis i explica en què consistia i a quina època de la nostra literatura pertany.

31. Identifica el nucli temàtic de tots els poemes:

NUCLI TEMÀTIC	CARACTERÍSTIQUES	AUTOR	TÍTOL
	Poemes que combaten la injustícia, la frivolitat i el preciosisme		
	Tracten temes polítics i socials		
	Busquen el preciosisme		

TREBALLEM ELS TEXTS DEL 16 al 23

32. Ara ordena'ls segons les diverses èpoques de la història de la nostra literatura a què pertanyen:

PERÍODE HISTÒRIC DE LA NOSTRA LITERATURA	POEMA
Romanticisme-Renaixença	
Poesia de postguerra	
Els protestataris	

33. Finalment, comenta els poemes del text número 21, de l'escriptora Isabel Clara Simó, i del text número 23, de Vicent Andrés Estellés. Recorda que has de numerar les línies primer, llegir el poema tantes vegades com faça falta i que cada punt del comentari no es resol amb una resposta curta. Cal raonar-la, posar exemples i relacionar el jo poètic amb el context històric, social i polític de l'autor. Cal, per tant, que t'informes per mitjà d'enciclopèdies, històries de la literatura, llibres de text, Internet, etc.

34. En el text 16 es parla d'assenyalar "la fi d'una època" i "l'arribada d'una nova generació", és a dir, d'un grup poètic jove amb característiques diametralment oposades a les de les generacions precedents. A partir d'esta informació i de la que pugues traure del text, compara els poemes dels texts 19, 20 i 21, d'una banda, i 22 i 23, d'una altra. Assenyalta semblances i diferències pel que fa a la forma i al contingut.

MANUEL SANCHIS GUARNER, ESTUDIÓS DEL FOLKLORE I DE LA CULTURA POPULAR

La personalitat polifacètica del professor Sanchis Guarnier la veiem reflectida dins del camp de l'etnologia i del folklore geogràfic. A esta disciplina dedicà un centenar de publicacions, tot i que fou criticat per tractar "temes menors".

L'interés de Sanchis per esta disciplina, que comença a desenvolupar-se amb el Romanticisme, li naix, d'una banda, per la inquietud familiar tramesa pel seu oncle, el canonge Josep Sanchis Sivera, i d'una altra gràcies a la formació científica que rebé quan es formà i investigà per a la confecció de l'ALPI sota el mestratge de Ramon Menéndez Pidal i Tomás Navarro Tomás.

Els motius que el portaren a interessar-se per esta disciplina són molt clars: conformar i obtenir una realitat global de la llengua, la història, la cultura, la geografia...

establint així la personalitat i la manera de conceptualitzar la seua vida diària, els seus usos i els costums amb esta llengua.

Els mètodes de recerca de materials lingüístics necessaris per a la confecció de l'Atlas i després del *DCVB*, són similars als que emprà un investigador de la cultura popular o del folklore geogràfic. Són camps que s'entrecreuen. Així, dialectologia, lexicologia i etnologia compartixen espais amb una metodologia similar.

Les primeres publicacions de Sanchis sobre esta disciplina les realitzà en 1936 amb "Extensión y vitalidad del dialecto valenciano *apitxat*" i "Locucions tòpiques valencianes", un recull de dites que al·ludixen a les opinions iròniques i burlesques que cada poble dedica als seus veïns. Este article, juntament amb uns altres de posteriors, conformaran el conjunt de l'obra en tres volums que serà *Els pobles valencians parlen els uns dels altres*, de 1963-1968, publicada per l'editorial L'Estel. A més, cal esmentar *Calendari de refranys* (1951), *Els vents segons la cultura popular* (1952), *Els molins de vent de Mallorca* (1955), i *Les barraques valencianes* (1957).

Text 24

S'ha abusat tant de la paraula *Folklore* en aquests últims anys, que hom l'ha envilida, i, de retruc, la disciplina n'ha resultat desprestigiada. Per això, si més no, semblaria preferible de substituir els mots "Folk lore" per la seua traducció "Cultura popular". I cal dir que l'adjectiu "popular" tindria ací els dos sentits de la paraula "poble", vocable molt mal més també pels escriptors moderns: l'accepció històrico-geogràfica d'*etnos* o *gens* i l'accepció social de *demos* o *vulgus*.

La cultura popular és, doncs, la del poble d'un poble, l'elaborada per les classes humils de cada país, pels llauradors i menestrals arrelats a la terra cultivada, aferrats a la tradició, refractaris a les innovacions de la civilització tècnica, i indiferents a la moda que sempre ha subjugat els senyors de les ciutats. El patriotisme romàntic valorava extraordinàriament l'estil de vida dels estaments inferiors de la societat, i en particular dels rurals, volent descobrir en l'adinàmia i elementalitat d'aquells estrats socials, les motivacions profundes de l'ànima popular i l'expressió genuïna del principi nacional.

Tanmateix, el mot *Folklore* ha tingut tanta difusió internacional i té uns derivats tan útils (com folklòric, folklorista, etc.), que resulta difícil substituir-lo.

Les rivalitats naturals entre els pobles veïns, els costums peculiars de cada poble, els oficis tradicionals, els productes típics, els monuments característiques, i els tipus i els episodis més o menys anecdòtics i fantàstics de la història local, són fonts copioses de dites, tradicions i llegendes populars.

Manuel Sanchis Guarnier, *Els pobles valencians parlen els uns dels altres I. Sector septentrional* (1963)

DOCUMENTA'T 3

Els vents segons la cultura popular

Este treball de Sanchis Guarnier és un important estudi de la paremiologia popular que abraça tot el domini lingüístic. Sanchis pretén recollir en una sola obra la nomenclatura dels vents segons la direcció d'estos, ja que els vents, com a element natural, han condicionat al llarg dels segles la vida dels nostres avantpassats al camp, a la mar, a la muntanya, etc. L'estudi es troba estructurat en deu parts. Primerament realitza una introducció general al tema, i després passa a introduir el lector en el món de la rosa dels vents. Tot seguit estudia el nom que reben els huit vents que conformen la rosa al nostre domini lingüístic i recull refranys, dites i referències folklòriques referides a estos.

Les característiques principals subjacents i comunes a cadascun dels refranys, proverbis, sentències, etc., que trobem són fonamentalment tres: l'oralitat, la brevetat i el seu caràcter didàctic.

Estos refranys van ser recollits entre la gent dedicada als oficis tradicionals del camp, la mar i la muntanya. Són l'expressió del viure d'esta gent que transmet de pares a fills al llarg de generacions la seua saviesa popular concentrada en texts breus de fàcil memorització. Són expressions populars anònimes, didàctiques, que manifesten el viure diari que amb el pas del temps ha anat canviant a mesura que han canviat les nostres formes de vida.

TREBALLEM EL TEXT NÚMERO 24

35. Abans de llegir el text 24, explica què entens per *folklore* i per *cultura popular*. Després compara la teua definició amb la realitzada per Sanchis en els dos primers paràgrafs.

36. Els elements que conformen la cultura popular o el folklore d'un poble són, com afirma Sanchis Guarnier, fonts copioses de dites, tradicions i llegendes populars. Estes tres coses són susceptibles de ser estudiades des de molts punts de vista: antropològic, històric, lingüístic... Nosaltres ens centrarem en el punt de vista lingüístic i analitzarem algunes dites populars relatives als treballs de Sanchis Guarnier en *Els vents segons la cultura popular* (1952). Llig els elements paremiològics següents.

NORD-OEST	1. Déu mos guarde de tot mal / i de ratxa maestral (Altea)
	2. Maestral, / el tio de la destral (Dénia, Altea)
	3. El valencià la mou / i el cerç la plou (Morella)
	4. Si amb vent mestral ploure sents, / agarra't bé la gorra, / que en vindrà més (Gandia)
	5. Si el cerç amolle / i la gabardina aprete, / lo mateix pot ploure que no ploure (Castelló de la Plana)
NORD	6. La tramuntana / aigua demana (València)
	7. Aire de tramuntana / aigua demana (Refr. mar 195)
	8. Si la tramuntana s'emborrasca / i la Murta fa capell, / llaurador, vés-te'n a casa, / pica espart i fes cordell (Alzira)
	9. Tramuntanella morta, / llebeig a la porta (Altea, Eivissa)
	10. Tramuntana en l'Albufera, / ni peixquera ni cacera (Elx)
	11. Si la mar buida fort, / senyal de vent nord (Palma de Mallorca)
NORD-EST	12. La pluja de gregal / les pedres fa ballar (Am. Temps 44)
	13. Bromes de garbí, / gargaló fi (Tortosa, Castelló)
	14. Tràngol de garbí, / gregal fi (Sant Carles de la Ràpita)
	15. En gregal, / ni peix ni pardal (València)
	16. Gregal la mou, / llevant la plou (Vinaròs)
EST	17. El ponent la mou, / el llevant la plou (Baix Empordà, Tortosa, Maestrat, Castelló, Cullera, Alcoi, Alacant)
	18. Ponent té una filla / casada al llevant, / que quan la va a veure / se'n torna plorant (Morella)
	19. Sol roig, / llevant prop (Cullera)
	20. Posta de sol clar, / no esperes vent de llevant (Benidorm)
	21. Peix surant, / boira o vent de llevant (Xàbia)
SUD-EST	22. Vent xaloc, / vent avorrit; / a la mar basques / i a la terra humit (Mallorca)
	23. P'a volar un catxerulo / cal que hi haja vent de mar, / un bon mosso de muntanya / i un bon fil d'empalomar (Alzira)
	24. Amb vent de terra vés per la voreta, i amb vent de fora, damunt els parats (Altea)
	25. Xaloc, / ni molt ni poc (València, Mallorca)
	26. Marinada forta, / pluja a la porta (Am. Astr. 264)

SUD	27. Vent de migjorn, / pluja dejorn (Empordà)
	28. Migjorn, / pluja l'altre jorn (Am. Temps 44)
	29. Migjorn, / aigua enjorn (Cullera)
	30. Tramuntana d'estiu i migjorn d'hivern, omplen el rebost; / tramuntana d'hivern i migjorn d'estiu, no faltaran plors (Am. Temps 37)
	31. Migjorn a sa posta, / mestral a sa porta (Menorca)
	32. Migjorn a sa posta, / mestral que s'acosta (Mallorca)
SUD-OEST	33. Morella no té abric, / i home pobre no té amic (Urgell)
	34. Llebeig no té abric, / home pobre no té amic (Pineda de Mar)
	35. Llebeig, / aigua veig (Alacant, Menorca)
	36. Llebeig, / aigua veig, / deia un terrassà / mirant a sa mà (Am. Temps 45)
	37. En la plaça de la fira / un angelet han plantat, / i com duia poca roba / lo garbí l'ha constipat (Vinaròs)
OEST	38. De ponent / ni vent ni gent (València, Alcoi, Dénia, Berga)
	39. De ponent, ni bon vent / ni bona gent (Costa de Llevant)
	40. De ponent, / ni dona ni vent (Am. Astr. 290)
	41. Sol en rogent, / vent al ponent (Altea)
	42. Jo veig lo que preteniu, / però crec que farà vent; / de vós no en fa cas sa gent, / perquè sempre mos sortiu / d'es llevant o d'es ponent (Menorca)
	43. Pel llevant o pel ponent, / de la dona sigues parent (Catalunya, València)

37. Esmenta els diversos noms que reben els vents en els refranys i dites populars que apareixen en la taula anterior:

NORD-OEST	
NORD	
NORD-EST	
EST	
SUD-EST	
SUD	
SUD-OEST	
OEST	

- 38.** Quines són les principals preocupacions que manifesten els refranys respecte dels vents?
- 39.** A banda dels vents, quins altres elements de la natura s'esmenten en els refranys, dites o cançons populars que has llegit?
- 40.** Identifica els recursos retòrics que apareixen en els refranys. Com que els elements objecte de comentari són breus et serà més fàcil identificar-los i classificar-los segons les enumeracions següents:
- Recursos que actuen a nivell sintàctic: encavalcament, el-lipsi, asíndeton, juxtaposició, polisíndeton, enumeració, paral·lelisme sintàctic, hipèrbaton...
 - Recursos que actuen sobre el significat de les paraules: sinècdoque, comparació, metàfora, sinestèsia, metonímia...
 - Recursos que actuen sobre la lògica: hipèrbole, apòstrofe, anàfora, antítesi, personificació, interrogació retòrica, ironia...
 - Mètrica i rima.
- 41.** Busca els connectors que hi apareixen i classifica'ls.
- 42.** Justifica amb exemples el caràcter d'oralitat que tenen els elements paremiològics esmentats adés.
- 43.** Valora la importància de Sanchis com a recopilador d'estos elements lingüístics de la cultura popular.

CREA

44. Ara et toca a tu. Pregunta als teus majors si coneixen algun dels refranys esmentats adés. Arreplega'n d'altres, que no necessàriament han d'estar centrats en els vents: per exemple, els sants, els menjars, els oficis tradicionals, l'oratge, l'habitatge, els mesos de l'any, etc. Després, tots junts podeu elaborar a classe el vostre refranyer conjunt i publicar-lo en la revista del centre o fer-ne còpies per a tots.

MANUEL SANCHIS GUARNER, CIUTADÀ COMPROMÉS

Text 25

D. Manuel Sanchis Guarner i jo érem quasi veïns i ens trobàvem amb certa freqüència pel carrer: sempre em preguntava per *Saó* i m'animava a continuar i no defallir. Quan li contava alguna de les últimes dificultats o difamacions em deia: "Endavant, que de veritat només n'hi ha una i tard o prompte s'imposarà". Per això, quan em demanàreu que presidira el funeral a la capella de la Universitat, no vaig dubtar a escollir com a text de l'homilia la frase de Jesús: "La veritat us farà lliures" (Jn 8, 32). La passió per la veritat i la llibertat amb què la va exposar i defensar, crec que el defineixen prou exactament. Per tant, en aquest llibre-homenatge aporte com a col·laboració el text d'aquella homilia.

Germans i germanes:

En escollir els textos de la paraula de Déu per a aquesta eucaristia he triat els que acabem d'escoltar i voldria dir-vos per què.

En primer lloc, perquè la frase de Jesús “la veritat us farà lliures” pense que defineix perfectament la vida i l’obra d’En Manuel Sanchis Guarner i perquè, al mateix temps, en podem extraure una lliçó pràctica.

Gràcies a la passió del professor Sanchis Guarner per la veritat científica, no sols ha estat un home lliure, sinó que ens ha ajudat a molts a alliberar-nos. Va patir incomprendiments i persecucions; fins i tot volgueren matar-lo, perquè –com li ocorregué a Jesucrist mateix– encara hi ha al nostre país qui no pot suportar la veritat i mata els seus missatgers. Perquè “Don Manuel” mai no va ser esclau de res ni de ningú, el tindrem com un fill privilegiat de la nostra terra i romandrà a casa per sempre. I perquè ha ajudat tantes generacions de valencians i valencianes a eixir de l’esclavatge de l’opressió cultural i de la ignorància lingüística avui som tots una miqueta més lliures i, amb ulls creients, més a prop del Regne de Déu.

No és ara, però, el moment de fer-ne cap panegíric, sinó d’examinar a la llum de la paraula de Déu i del testimoniatge d’En Manuel Sanchis Guarner si també nosaltres estimem la llibertat i la veritat. No ho pose en dubte; tanmateix gose preguntar-vos i preguntar-me si aqueixa llibertat que tots tant estimem la tenim també tots fonamentada sobre la veritat.

Moltes vegades li hem sentit dir a l’estimat professor que mai no ha cregut en la teoria de la doble veritat. “Considera fals –deia no fa molt– que es pugua establir una distinció vàlida entre una veritat científica i una veritat política. Per contra, sóc de l’opinió que una política fonamentada en mentides científiques és una mala política”. A la gravetat d’aquestes paraules jo sols gose afegir-ne unes altres de l’evangeli: “Qui tinga orelles per a sentir-hi, que ho senta”.

Voldria posar també en relleu una altra veritat que envaeix tota aquesta celebració: la convicció creient que Déu és la Vida i que l’home creat a la seua imatge està destinat a viure per sempre.

No tot s’acaba en la mort. Ens espera una vida que no s’acaba mai. Aquesta és la “bona notícia” que el mateix Déu fet home ens va donar a conèixer perquè els qui experimentem quotidianament la tristesa de

la separació definitiva trobem consol en la promesa de la immortalitat. Per això, des de la fe en Jesucrist mort i ressuscitat hem d’esperar que la mort, un dia, serà vençuda. I no sols ella, sinó tots els altres enemics de la vida que li fan costat. Ara bé, la victòria sobre la mort, ens ha recordat sant Pau (1 Co 15, 19-28), li correspon a Déu; véncer, però, els altres enemics de la vida, desfer les forces del mal, és tasca nostra. Estimar la vida, viure amb dignitat, equival a lluitar contra la mentida, la injustícia, l’opressió i l’egoisme. Sant Pau ens recorda que el triomf sobre la mort –l’últim enemic a ser vençut– serà el coronament de la victòria sobre les altres forces del mal. Heus ací, doncs, la nostra responsabilitat. Un cristià que vulga viure autènticament la seua fe i donar testimoniatge de la resurrecció haurà de trobar-se sempre al costat dels qui –creients o no– viuen tot aqueix procés de lluita històrica contra els enemics de la vida de les persones i dels pobles. I precisament perquè ens trobem davant les despulles d’un valencià que lluità amb esperança històrica contra els enemics del nostre poble, amb les armes de la veritat i la llibertat, jo també gose animar-vos a seguir lluitant de la mateixa manera; és a dir, malgrat el dolor de la separació, a seguir vivint i cantant la vida d’un poble que no vol morir.

La veritat, la justícia, la llibertat i la solidaritat són valors humans i del Regne de Déu. Els qui els practiquen, encara que no ho sàpien, no estan lluny d’aqueix Regne, molt més ample que els límits de l’Església; per això té sentit que continuem ara la celebració demanant al nostre Senyor que admeta definitivament en el seu Regne el nostre germà Manuel.

Que la paraula de Déu que hem escoltat i les nostres pregàries servesquen a tots, però de manera especial als seus familiars, de consol i d’esperança cristiana. I que el testimoniatge de “Don Manuel” ens esperone a estimar la veritat i a lluitar contra els seus enemics per a guanyar l’esperança de viure lliures i en pau.

Josep Antoni Comes, “Homilia del soterrar”, dins *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d’un filòleg* (1998)

Text 26*La moixeranga*

Recordaré, per més anys que visca, “una” moixeranga única, que vaig escoltar al claustre de l’antiga Universitat, quan, per la darrera vegada, el recorria el cos, mort, de Manuel Sanchis Guarner, “Manolo”, el dia del seu enterrament. I és, tractant de recordar “aquella”, excepcional, moixeranga, que he tractat de dir-ho, en aquests versos meus, pobres, miserables, però fets amb una devoció quasi filial, per l’home bo, l’home de concòrdia, que fou, entre moltes altres coses, Sanchis Guarner, el mestre, per antonomàsia, de milers i milers de valencians.

Per aquest poble, que ha estat sempre
apallissat,
mullat,
afusellat.

Per aquest poble caminant
que ja no espera res dels homes,
trossos de drap a les ferides
tacats de sang,
enterraments de caritat.

Per aquest poble itinerant
entre els pobles de tota la terra
amarg,
infinítimament amarg.

1984

Vicent Andrés Estellés, dins *Homenatge dels escriptors al professor Manuel Sanchis Guarner* (1986)

TREBALLEM ELS TEXTS 25 i 26

45. Quina idea principal ens transmeten de Sanchis els autors dels textos 25 i 26?
46. Què signifiquen les paraules del text número 25 “l’esclavatge de l’opressió cultural i de la ignorància lingüística”?
47. Analitza el significat de les paraules de Sanchis que J. A. Comes recull en la seua homilia: “Considere fals que es puga establir una distinció vàlida entre una veritat científica i una veritat política. Per contra, sóc de l’opinió que una política fonamentada en mentides científiques és una mala política.” Les creus d’actualitat? Redacta un text breu que ho argumente.
48. Explica el terme *veritat científica* que apareix en el text número 25.
49. El text número 25 és un text expositiu-argumentatiu. Realitza un comentari de text. Pots fer servir l’esquema de la pàgina següent.
50. Relaciona frases del text de Josep Antoni Comes amb els versos de Vicent Andrés Estellés.

RECAPITULEM

51. Torna a realitzar l’activitat núm. 1.
52. Amb tota la informació treballada, estructura i redacta un text expositiu que tinga per tema Manuel Sanchis Guarner i la seua obra.

TEXT	ADEQUACIÓ	1. Relació entre el text i el context
		2. Comunicació verbal
		3. Coneixements enciclopèdics i marc
		4. Veus del discurs
		5. Punt de vista i empatia
		6. Polifonia
		7. Variació lingüística: registre, varietat dialectal i diastràtica
		8. Màximes conversacionals i implicatures
		9. Pressuposicions
		10. Intertextualitat
	COHERÈNCIA	1. Tema
		2. Progressió temàtica
		3. Tesi
		4. Estructura interna
		5. Estructura externa
	COHESIÓ	1. Mecanismes de referència: Dixi Anàfora Cohesió lèxica
		2. Temps verbals
		3. Connexió
		4. Modalització
	RECURSOS ESTILÍSTICS	1. Ironia
		2. Metàfora
		3. Hipèrbole
		4. Personificació
		5. Repetició
		6. Enumeració
		7. Adjectivació

BIBLIOGRAFIA

- ALEMANY, Rafael (1998): "Ara us toca a vosaltres", dins Ferrando, Antoni – Pérez i Moragon, Francesc (eds.): *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg*, València, Universitat de València, pp. 39-41.
- ALPERA, Lluís (1992): "Manuel Sanchis Guarner, investigador de la cultura popular", dins AADD: *Miscel·lània Sanchis Guarner* (3 vols.), Barcelona, PAM, vol. I, pp. 31-36.
- ALPERA, Lluís (1998): "Recordant de nou el mestre", dins Ferrando, Antoni – Pérez i Moragon, Francesc (eds.): *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg*, València, Universitat de València, pp. 41-42.
- ANDRÉS ESTELLÉS, Vicent (1985): "Un gran amic", dins Galdón, Edelmir (coord.): *Homenatge a Sanchis Guarner*, València, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, pp. 11-21.
- ARAZO, María Ángeles (1998): "Manuel Sanchis Guarner", dins Ferrando, Antoni – Pérez i Moragon, Francesc (eds.): *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg*, València, Universitat de València, pp. 247-261.
- BADIA I MARGARIT, Antoni (1998): "La vida de Manuel Sanchis Guarner. Etapes i contrastos", dins Ferrando, Antoni – Pérez i Moragon, Francesc (eds.): *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg*, València, Universitat de València, pp. 42-44.
- BRU I VIDAL (1998): "Records nostàlgics en un aniversari", dins Ferrando, Antoni – Pérez i Moragon, Francesc (eds.): *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg*, València, Universitat de València, pp. 48-50.
- CARBÓ, Ferran – SIMBOR, Vicent (1993): *La recuperació literària en la postguerra valenciana (1939-1972)*, València – Barcelona, IIFV – PAM.
- CASANOVA, Emili (1992): "Manuel Sanchis Guarner dialectòleg", dins AADD: *Miscel·lània Sanchis Guarner* (3 vols.), Barcelona, PAM, vol. I, pp. 43-69.
- CASANOVA, Emili (1998): "Sanchis Guarner", dins Ferrando, Antoni – Pérez i Moragon, Francesc (eds.): *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg*, València, Universitat de València, pp. 56-58.
- COMES, Josep Antoni (1998): "Homilia del soterrar", dins Ferrando, Antoni – Pérez i Moragon, Francesc (eds.): *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg*, València, Universitat de València, pp. 64-66.
- CORTÉS CARRERES, Santi (1995): *València sota el règim franquista (1939-1951)*, València – Barcelona, IIFV – PAM.
- CORTÉS CARRERES, Santi (2002): *Manuel Sanchis Guarner (1911-1981): una vida per al diàleg*, València – Barcelona, IIFV – PAM.
- FERRANDO, Antoni (1992a): "Bibliografia de Manuel Sanchis Guarner", dins AADD: *Miscel·lània Sanchis Guarner* (3 vols.), Barcelona, PAM, vol. I, pp. 11-30.
- FERRANDO, Antoni (1992b): "Manuel Sanchis Guarner, historiador de la llengua", dins AADD: *Miscel·lània Sanchis Guarner* (3 vols.), Barcelona, PAM, vol. I, pp. 71-94.
- FERRANDO FRANCÉS, Antoni (1993): "Estudi preliminar", dins Sanchis Guarner, Manuel: *Gramàtica Valenciana*, Ed. Altafulla, pp. v-xxxv.
- FERRANDO, Antoni (1998): "En record de Sanchis Guarner", dins Ferrando, Antoni – Pérez i Moragon, Francesc (eds.): *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg*, València, Universitat de València, pp. 13-20.
- FERRANDO, Antoni (ed.) (2000): *Joan Fuster. Correspondència, 4. Manuel Sanchis Guarner, Josep Giner, Germà Colon*, València, Eliseu Climent editor.
- FERRANDO, Antoni – PÉREZ I MORAGON, Francesc (eds.) (1998): *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg*, València, Universitat de València.
- GALDÓN, Edelmir (coord.) (1985): *Homenatge a Sanchis Guarner*, València, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència.
- LLOBREGAT, Enric A. (1985): "Manuel Sanchis i la historiografia valenciana", dins Galdón, Edelmir (coord.): *Homenatge a Sanchis Guarner*, València, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, pp. 43-50.
- LLORENÇ, Alfons (1984): *Manuel Sanchis Guarner. Fotobiografia*, València, 1984.
- MARÍ, Rafael (1998): "Manuel Sanchis Guarner", dins Ferrando, Antoni – Pérez i Moragon, Francesc (eds.): *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg*, València, Universitat de València, pp. 278-288.
- MIRALLES, Valerià (1998): "Manuel Sanchis Guarner: 'un patriota amb idees clares'", dins Ferrando, Antoni – Pérez i Moragon, Francesc (eds.): *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg*, València, Universitat de València, pp. 265-269.

- MOLL, Francesc de B. (1984): "Manuel Sanchis Guarner en el meu record", dins Llorenç, Alfons: *Manuel Sanchis Guarner. Fotobiografia*, València, 1984, pp. 9-14.
- MORENILLA, Carme (1996): "Manuel Sanchis Guarner i la Facultat de Filologia" dins *Homenatge a Manuel Sanchis Guarner*, València, Universitat de València.
- PÉREZ MORAGÓN, Francesc (1982): *Les Normes de Castelló*, València, Ed. Tres i Quatre.
- PÉREZ SALDANYA, Manel (1996): "Manuel Sanchis Guarner i el Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València", dins *Homenatge a Manuel Sanchis Guarner*, València, Universitat de València.
- PONS, A. (1996): "Manuel Sanchis Guarner a l'ICE", dins *Homenatge a Manuel Sanchis Guarner*, València, Universitat de València.
- ROSSELLÓ, Vicenç (1998): "Manuel Sanchis Guarner, 'un tot-terreny' del País Valencià", dins Ferrando, Antoni – Pérez i Moragon, Francesc (eds.): *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg*, València, Universitat de València, pp. 142-143.
- RUIZ TORRES, Pedro (1998): "Discurs", dins Ferrando, Antoni – Pérez i Moragon, Francesc (eds.): *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg*, València, Universitat de València, pp. 25-27.
- SANCHIS CABANILLES, M. (1985): "Recordatori", dins Galdón, Edelmir (coord.): *Homenatge a Sanchis Guarner*, València, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, pp. 67-72.
- SANCHIS-GUARNER CABANILLES, Manuel (1998): "Parlament", dins Ferrando, Antoni – Pérez i Moragon, Francesc (eds.): *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg*, València, Universitat de València, pp. 21-23.
- SIMBOR ROIG, Vicent (1992): "Manuel Sanchis Guarner, historiador i crític de la literatura", dins AADD: *Miscel·lània Sanchis Guarner* (3 vols.), Barcelona, PAM, vol. I, pp. 121-134.
- SIMBOR ROIG, Vicent (1988): *Els fonaments de la literatura contemporània al País Valencià (1900-1939)*, València – Barcelona, IIFV – PAM.
- VALOR, Enric (1985): "Obra i influència de Sanchis Guarner", dins Galdón, Edelmir (coord.): *Homenatge a Sanchis Guarner*, València, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, pp. 73-79.
- ZARAGOZA, Marina (1998): "D. Manuel en el record", dins Ferrando, Antoni – Pérez i Moragon, Francesc (eds.): *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg*, València, Universitat de València, pp. 163-166.

BIBLIOGRAFIA DE MANUEL SANCHIS GUARNER

- (1933a): "Don Joseph Camarón y Boronat. Un buen pintor del siglo XVIII. Notas para su biografía", dins *Anales de la Universidad de Valencia (1930-1931)*, València, Universitat de València.
- (1933b): *La llengua dels valencians*, València, Ed. L'Estel.
- (1934, amb Tomás Navarro Tomás): "Análisis fonético del valenciano literario", *Revista de Filología Española*, XXI, Madrid, pp. 113-141.
- (1936a): "Extensión y vitalidad del dialecto valenciano *apitxa*", *Revista de Filología Española*, XXIII, Madrid.
- (1936b): "Locucions tòpiques valencianes", *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*, XVIII, Palma de Mallorca.
- (1943): "Folklore geogràfic de la comarca d'Alcoi", *Miscel·lània Fabra*, Buenos Aires.
- (1945): "Calendario de refranes valencianos", *Las Provincias. Almanaque para 1945*, LXIII, València.
- (1948): *Introducción a la historia lingüística de Valencia*, València, Institució Alfons el Magnànim, amb pròleg de Ramón Menéndez Pidal.
- (1949): "Noticia del habla de Aguaviva de Aragón", *Revista de Filología Española*, XXXIII, Madrid.
- (1950a): *Introducción a la historia lingüística de Valencia*, València, Institució Alfons el Magnànim.
- (1950b): *Gramàtica valenciana*, València, Torre (edició facsímil a cura d'Antoni Ferrando, Barcelona, Alta Fulla, 1993).
- (1950c): *Els poetes romàntics de Mallorca. Recull antològic amb una introducció i comentaris*, Palma de Mallorca, ed. Moll.
- (1951a): *Calendari de refranys*, Barcelona, Barcino.
- (1951b): *Els poetes insulars de postguerra. Antologia*, Palma de Mallorca, ed. Moll.

- (1952a): "Valencian, a Regional Variety of Catalan", *Romance Philology*, Berkeley i Los Angeles, pp. 220-222.
- (1952b): "Sistema de transcripci3n fon3tica de la Revista Valenciana de Filologia", *Revista Valenciana de Filologia*, 1951, vol. i, Val3ncia, pp. 169-177.
- (1952c): "El arte del vidrio en Mallorca", *Panorama Balear*, n3m. 16, Palma de Mallorca.
- (1952d): *Els vents segons la cultura popular*, Barcelona, Editorial Barcino.
- (1952e): "De toponimia ar3biga-valentina", *Revista Valenciana de Filologia*, 1951, vol. i, Val3ncia, pp. 259-279.
- (1953a): *Val3ncia visig3tica. Assaig de s3ntesi*, Val3ncia, Torre.
- (1953b): "Le dictionaire historique et dialectal du catalan 'Alcover-Moll'. Travaux, probl3mes et m3thodes", *Orbis. Bulletin International de Documentation Linguistique*, II, Lovaina, pp. 104-112.
- (1953c): *La cartograf3a lingüística en la actualidad y el atlas de la península Ib3rica*, Madrid, CSIC.
- (1955): *Els molins de vent de Mallorca*, Barcelona, Barcino.
- (1956a): *El cant de la Sibil·la. Antiga cerim3nia nadalenca*, Val3ncia, Institutió Alfons el Magnànim.
- (1956b): "Els parlars romànics anteriors a la Reconquesta de Val3ncia i Mallorca", dins *VII Congr3s International de Linguistique Romane, 1953. Actes et M3moires*, vol. II, pp. 447-482.
- (1956c): "La cartografia lingüística catalana", dins *VII Congr3s International de Linguistique Romane, 1953. Actes et M3moires*, vol. II, pp. 647-654.
- (1956d): "El l3xico mariner mediterr3neo", *Revista Valenciana de Filologia*, 1954, IV, pp. 7-22.
- (1957a): *Les barraques valencianes*, Barcelona, Barcino (reedici3, Val3ncia, Institutió Alfons el Magnànim, 1999).
- (1957b): "Los nombres del murci3lago en el dominio catal3n", *Revista Espa3ola de Filologia*, 1956, XL, pp. 9-125.
- (1958a): "L'ideal cavalleresc definit per Ramon Llull", *Estudios Lulianos*, 1958, II, pp. 37-62.
- (1958b): "Las minor3as religiosas en la toponimia de Catalu3a, Valencia y Mallorca", Salamanca, 1958, dins *Actes et M3moires du Cinqui3me Congr3s international des Sciences Onomastiques. 1955*, vol. I, pp. 467-473.
- (1958c): "Los molinos de Mallorca en peligro", *Arte Espa3ol*, tercer quadrimestre de 1958, pp. 87-92.
- (1959a): "El moz3rabe peninsular", *Enciclopedia Lingüística Hispànica*, Madrid, CSIC, vol. I, pp. 293-342.
- (1959b): "La Chanson de Roland a la luz de la teor3a tradicionalista de Men3ndez Pidal", *Papeles de Son Armadans*, XIII, Palma de Mallorca, pp. 329-340.
- (1959c): "Els noms catalans de la cuereta (*Motacilla alba*)", *Estudis Romànics*, 1955-1956, V, Barcelona, pp. 141-159.
- (1960a): "Dictados t3picos de la comarca de Denia, Pego y la Marina", *Revista Valenciana de Filologia*, Val3ncia.
- (1960b): "La partícula *Son* de *Son Armadans* y de los dem3s predios mallorquines", *Papeles de Son Armadans*, XIX, Palma de Mallorca.
- (1960c): "Sobre los problemas de la lengua castellana en Am3rica", *Papeles de Son Armadans*, XXX, Palma de Mallorca, pp. 138-168.
- (1960d): *Cançoneret valenci3 de Nadal*, Val3ncia, ed. Torre (reedici3 molt augmentada, Val3ncia, *Gorg*, 1973; incl3s en el volum sis3 de la seua *Obra completa*, 1987).
- (1960e): *La llengua dels valencians*, Val3ncia, Successor de Vives Mora (2a ed.).
- (1961a): "L3mites y demarcaciones hist3ricas del Reino de Valencia", *Ferriario*, n3m. 25, Val3ncia.
- (1961b): *Els parlars romànics de Val3ncia i Mallorca anteriors a la Reconquesta*, Val3ncia, Institutió Alfons el Magnànim.
- (1962a): "El Atlas Lingüístico de la Península Ib3rica. Trabajos problemas y m3todos", dins *Actas do IX Congresso internacional de Linguistica Romanica, 1959*, vol. II, Lisboa, pp. 113-120.
- (1962b): *Poetes universitaris valencians 1962*, Val3ncia, ed. L'Estel.
- (1962c): "Tipos estructurales de las poblaciones valencianas", *Ferriario*, n3m. 26, Val3ncia, 8 p3gs.

- (1962d): “La lengua de Ausiàs March”, *Revista Valenciana de Filología*, 1959-1962, vi, València, pp. 85-99.
- (1963a): “L’evolució de la llengua literària en els escriptors valencians de la Renaixença”, *Criterion*, xvii, Barcelona, pp. 59-82.
- (1963b): *Els pobles valencians parlen els uns dels altres. I. Sector septentrional*, València, ed. l’Estel.
- (1963c): “Un resumen de la historia del teatro en Valencia”, *Ferriario*, núm. 27, València.
- (1963d): *Els valencians i la llengua autòctona durant els segles xvi, xvii i xviii*. València, Institució Alfons el Magnànim.
- (1963e): “Els noms catalans de l’oronella (*Hirundo rustica*)”, dins *Studia Philologica. Homenaje a Dámaso Alonso*, vol. iii, Madrid, Gredos, pp. 318-396.
- (1964a): “Els moros valencians i el Cid. Literatura, historisme i historicisme”, València, dins *Anales del Centro de Cultura Valenciana (1962)*, xxiii, València, pp. 1-26.
- (1964b): “Identificació de nous fragments de la Bíblia Valenciana”, *Revista Valenciana de Filología*, València.
- (1965a): *Els pobles valencians parlen els uns dels altres. II. Sector meridional*, València, ed. l’Estel.
- (1965b): “La ascendència judaica de Juan Luis Vives”, *Revista Valenciana de Filología*, 1959-1962, vi, València, pp. 333-337.
- (1966): *Contribució al nomenclàtor geogràfic del País Valencià*, Barcelona, Institut d’Estudis Catalans.
- (1967a): “Sobre la data de les regles de purisme idiomàtic de Bernat Fenollar”, *Estudis Romànics*, vol. x, Barcelona, pp. 307-310.
- (1967b): “Problemes de l’ús del vernacle a València”, dins *II Congrés Litúrgic de Montserrat*, vol. ii, Monestir de Montserrat, pp. 207-210.
- (1967c): “Dos dominics valencians coetanis en les antípodes literàries: Antoni Canals i Sant Vicent Ferrer”, *Anales del Centro de Cultura Valenciana*, xxvii, pp. 47-55.
- (1967d): *La llengua dels valencians*, Barcelona, Lavinia (3a ed.).
- (1968a): *Els pobles valencians parlen els uns dels altres. III. Sector central-litoral*, València, ed. l’Estel.
- (1968b): *Les generacions literàries de la Renaixença Valenciana*, València, Lo Rat Penat, núm. 18.
- (1968c): *La Renaixença al País Valencià. Estudi per generacions*, València, ed. Tres i Quatre.
- (1968d): “Las hablas del Alto Mijares y de Fanzara (provincia de Castellón)”, *Boletín de la Real Academia Española*, xlvii, Madrid, pp. 201-212.
- (1968e): “El misteri assumpcionista de la catedral de València”, *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, xxxii, Barcelona, pp. 79-112.
- (1969): “Noticia del habla de Enguera y la Canal de Navarrés (provincia de Valencia)”, dins *Actas del XI Congreso Internacional de Lingüística y Filología Románicas*, Madrid.
- (1970, amb V. G. Diego Nebot): “La elaboración del cáñamo en la Vall d’Uixó”, *Revista Valenciana de Filología*, vol. vii, València, pp. 7-22.
- (1971): “El Regne de València en el segle xvii vist pels viatgers estrangers”, *Anales del Centro de Cultura Valenciana (1969)*, vol. xxx, València.
- (1972a): Introducció a l’edició facsímil del *Regiment de la Cosa Pública* de Francesc Eiximenis (València, 1499), València, Societat Bibliogràfica Valenciana.
- (1972b): *Per a una caracterització valenciana*, València, Publicacions de l’Arxiu Municipal de València.
- (1972c): *La ciutat de València. Síntesi d’història i de geografia urbana*, València, Publicacions del Cercle de Belles Arts, (1981³, València, Ajuntament de València, amb pròleg de Ricard Pérez Casado; 1997⁶, València, Generalitat Valenciana).
- (1973a): “La València del xv”, dins *El Siglo XV Valenciano*, Comisaría Nacional de Exposiciones, Dirección General de Bellas Artes, Ministerio de Educación y Ciencias, Madrid, pp. 7-19.
- (1973b): *Estudi preliminar a l’edició de Sermons de Quaresma de Sant Vicent Ferrer*, València, Clàssics Albatros.
- (1973c): “Modificació de l’aspecte urbà de València en el segle xvi”, dins *VIII Congreso de Historia de la Corona de Aragón, 1967*, vol. iii, València, pp. 97-110.

- (1973d): “La frontera lingüística en las provincias de Alicante y Murcia”, *Cuadernos de Geografía de la Universidad de Valencia*, núm. 13, València, pp. 15-29.
- (1973e): Introducció i glossari a Joaquim Amo: *L'oncle Canyis. Estampes del vell Monòver*, arreplegades, revisades i completades per Amanci Martínez Ruiz, València, editorial l'Estel.
- (1973f): “La Renaixença valenciana”, dins *Estimem la nostra llengua*, “Els Quaderns”, València, Editorial Gorg, núm. 1, pp. 51-63.
- (1973g): Introducció a l'edició facsimil de *De la institució, Govern públich y jurídic. Costums y Observàncies de la Fàbrica Vella, dita de Murs e Valls, y Nova del riu, per lo Dr. Joseph Lop (València 1679)*, València, Editorial Federico Doménech.
- (1974a): Estudi preliminar i transcripció de l'edició facsimil de *Les Trobes en lahors de la Verge Maria (València, 1474)*, València, Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de València.
- (1974b): Introducció i glossari a Josep Pasqual Tirado: *De la meua garbera. Estampes castellenques*, València, Editorial L'Estel.
- (1974c): “Las dos vertientes, restauradora y progresista, de la ‘Renaixença’ valenciana”, dins *Universidad de Valencia. Siete temas sobre historia contemporánea del País Valenciano. Ciclo de conferencias en la Facultad de Filosofía y Letras*, València.
- (1975a): “El certamen poètic que motivà el Llibre de les Trobes de la Verge Maria”, *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura*, 1975, II, Castelló de la Plana.
- (1975b): “Sobre la cartografia valenciana anterior al segle XIX”, dins *Homenaje al Dr. D. Juan Reglá Campistol*, Universitat de València, Facultat de Filosofia i Lletres, vol. I, València, pp. 479-495.
- (1976a): “El reino autónomo de Valencia”, *Historia* 16, I, núm. 8, Madrid, pp. 79-84.
- (1976b): “Jaume I configurador del domini lingüístic català”, dins *Jaume I el conqueridor. En el VII centenari de la seva mort (1276-1976)*, Fundació Carulla-Pont, Barcelona, pp. 14-38.
- (1976c): *La Ciutat de València. Síntesi d'història i de geografia urbana*, segona edició amb esmenes i addicions, València, Albatros Edicions.
- (1977): *València, els seus grans gravadors i la gran aventura d'Ernest Furió*, València, Vicent Garcia Editors.
- (1978a): *El sector progressista de la Renaixença Valenciana*, València, Facultat de Filologia (reed: 1985, València, Institut de Filologia Valenciana, amb pròleg de Vicent Simbor Roig).
- (1978b): “La configuració del País Valencià per Jaume I i Jaume II”, *Nous horitzons*, núm. 47-48.
- (1978c): “Els valencians i Mistral. Provença i València: coincidència en les limitacions”, Montpeller, dins *Annals de l'Institut d'Estudis Occitans*. Montpeller, v, 67-81.
- (1978d): “Classes de barraques”, *Cimal*, 1978, I, 24-31.
- (1978e): Pròleg a l'edició facsimil de la *Chrònica o Commentari del gloriosíssim e invictíssim Rey En Jaume*, València, 1557, Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de València, València, pp. 15-16.
- (1978f): *La processó valenciana del Corpus*, Làmines de fra Bernat Tarín Juaneda, València, Vicent Garcia Editors.
- (1978g): *La llengua dels valencians*, València, Ed. Tres i Quatre (6a ed., reimpressió de la 3a novament prologada; 2005²²).
- (1979a): “La terminologia gramatical para los textos didácticos del catalán”, ponència presentada en les *Primeras Jornadas de Terminología Lingüística en el Bachillerato*, *Revista de Bachillerato*, 1979, vol. III, pp. 79-80.
- (1979b): “Els felibres i València”, *Arguments*, vol. IV, pp. 151-167.
- (1979c): “El català nord pirinenc i l'origen de la llengua”, *Cuadernos de Filología. Studis Lingüística Hispánica*, vol. II, pp. 173-181.
- (1979d): Estudi preliminar i transcripció de l'edició facsimil de *Les Trobes en lahors de la Verge Maria (València, 1474)*, València, Vicent Garcia Editors.
- (1980a): *Aproximació a la història de la llengua catalana. I. Creixença i esplendor*, Barcelona, Salvat.
- (1980b): *Els inicis del teatre valencià modern. 1845-1874*, València, Institut de Filologia Valenciana.
- (1980c): “Les difícils decisions que hagué de prendre Jaume I”, *L'Espill*, 8, València, hivern 1980, pp. 29-49.

- (1980d): “Les raons de la discrepància entre Francesc Eiximenis i Sant Vicent Ferrer”, dins *Primer Congreso de Historia del País Valenciano*, València, vol. II, pp. 665-670.
- (1981): *La ciutat de València. Síntesi d'història i de geografia urbana*, tercera edició, València, Ajuntament de València.
- (1982a): *Renaixença al País Valencià* (segona edició amb esmenes i addicions), València, Tres i Quatre.
- (1982b): *Els pobles valencians parlen els uns dels altres. IV. Sector central-interior*, dins *Obra completa*, València, Eliseu Climent editor.
- (1985): *De la terra i la gent del país teu. Crestomatia de prosistes valencians moderns (1900-1981)*, València, Fundació Birlanga-Fuster, a cura d'Antoni Ferrando.
- (1987): *Teatre i festa: de Nadal a Falles*, València, Eliseu Climent editor, pròleg d'Alfons Llorenç, *Obra Completa*, 6.
- (1998): “L'any 1971 a través d'un diari privat”, dins *Manuel Sanchis Guarnier: el compromís cívic d'un filòleg*, València, Universitat de València, pp. 169-209.

OBRA COMPLETA

- SANCHIS GUARNER, M. (1976): *Obra completa. Per a una caracterització valenciana*, València, Eliseu Climent editor.
- SANCHIS GUARNER, M. (1982-1983): *Obra completa. Els pobles valencians parlen els uns dels altres*, 4 vols., València, Eliseu Climent editor.
- SANCHIS GUARNER, M. (1987): *Obra completa. Teatre i festa: de Nadal a Falles*, València, Eliseu Climent editor, vol VI (edició i pròleg d'Alfons Llorens).

COL-LABORACIONS

- En el *Diccionari català-valencià-balear. Inventari lexicogràfic i etimològic de la Llengua catalana en totes les seves formes literàries i dialectals, recollides dels documents i textos antics moderns, i del parlar vivent al Principat de Catalunya, al Regne de València, a les Illes Balears, al Departament francès dels Pirineus Orientals, a les Valls d'Andorra, al marge oriental d'Aragó i a la ciutat de l'Alguer a Sardenya*, iniciat per Antoni M. Alcover, a partir del vol. 3, amb Francesc de Borja Moll, Palma de Mallorca, 1950-1962.
- En el vol. I de l'*Atlas lingüístico de la península Ibérica*, dedicat a la fonètica. Madrid, CSIC, 1962, amb T. Navarro Tomás, A. M. Espinosa, L. Rodríguez-Castellano, A. Otero. F. de B. Moll i L. F. Lindley Cintra.
- “Època musulmana” dins AADD (1975): *Història del País Valencià*, Barcelona, Ed. 62, 1960-1990, vol. I, pp. 207-394.
- “La llengua catalana”, dins Reglà, J. (dir) (1970): *Història de Catalunya*, Barcelona, ed. Aedos, vol I, pp. 254-272; 404-420; 516-530.
- “La literatura catalana medieval”, dins *Història de Catalunya*, Salvat, Barcelona, 1978, III, pp. 264-280.

ACADÈ
MI AVA
LENCI
ANADE
LALLE
NGUA ~